

Oukkulanlahden Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma



Oukkulanlahden Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma



Tämän raportin julkaisuun on saatu tukea Euroopan unionin Life luonto -rahastosta.

Översättning: Cajsa Rudbacka-Lax
Kansikuva: Jouko Högmander



© Metsähallitus 2007

ISSN 1796-2943
ISBN 978-952-446-572-4 (pdf)

KUVAILULEHTI

JULKAISIJA	Metsähallitus	JULKAISUAIKA	2007
TOIMEKSIANTAJA	Metsähallitus	HYVÄKSYMISPÄIVÄMÄÄRÄ	
LUOTTAMUKSELLISUUS	Julkinen	DIAARINUMERO	2143/623/2003
SUOJELUALUETYYPPI/ SUOJELUOHJELMA	Natura 2000, lintuvesiensuojeluohjelma		
ALUEEN NIMI	Oukkulanlahti		
NATURA 2000 -ALUEEN NIMI JA KOODI	Oukkulanlahti FI 0200150		
ALUEYKSIKKÖ	Etelä-Suomen luontopalvelut		
TEKIJÄ(T)	Metsähallitus		
JULKAISUN NIMI	Oukkulanlahden Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma		
TIIVISTELMÄ	<p>Tämä hoito- ja käyttösuunnitelma on tehty Varsinais-Suomessa sijaitsevalle Oukkulanlahden Natura-alueelle, johon Oukkulanlahden lisäksi kuuluvat Rukanaukko ja Halkkoaukko. Alue kuuluu Natura 2000 -verkostoon lintudirektiivin mukaisena linnuston erityissuojelualueena (SPA-alue). Natura-alueen pinta ala on 898 ha. Tämä alue kuuluu myös kansalliseen lintuvesiensuojeluohjelmaan kansainvälisesti arvokkaana kohteena. Suurin osa alueesta on yksityismaita tai yhteisiä jakamattomia alueita. Valtion maiden hallinta kuuluu Metsähallitukselle. Alueelle on perustettu luonnonsuojelualueita toistaiseksi vain yksityismaille, yhteensä 145 ha.</p> <p>Linnustollinen arvo perustuu pääasiassa runsaaseen ja monipuoliseen pesimälinnustoon, joka on kuitenkin taantunut 1970-luvun tilanteeseen verrattuna. Alueella levähtää melko paljon vesilintuja erityisesti keväisin, ja alueella on potentiaalia muutonaikaisen arvon lisääntymiseen. Luonnonsuojelullisten arvojen lisäksi alueella on merkitystä virkistyskäyttökohteena. Alueella on kesä-mökkiasutusta, ja metsästys on tärkeä paikkakuntalaisten harrastus alueella. Arvo retkeily- ja opetuskohteena on lisääntynyt lintutornin ja luontopolun ansiosta.</p> <p>Hoidon ja käytön tavoitteet on määritelty ensisijaisesti alueen luontoarvojen turvaamiseksi. Luontoarvoja uhkaavat rantaniittyjen umpeenkasvu, ihmistoiminnasta aiheutuva häirintä sekä minkin ja supikoiran mahdolliset vaikutukset linnustoon. Kunnostus- ja hoitotoimenpiteet tähtäävät avointen rantaniittyjen palauttamiseen. Nykyisen 77 ha:n laidunalan hoitoa tehostetaan, ja uutta laidunalaa perustetaan 61 ha. Kunnostustöihin kuuluvat myös tarpeettomien ojien ja uomien tukkiminen sekä aktiivinen minkin- ja supikoiranpyynti.</p> <p>Perinteiset käyttömuodot ovat edelleen sallittuja, mutta liikkumista ja metsästystä ohjataan aika- ja aluerajoituksin. Tärkeimmät ranta-alueet rauhoitetaan yleiseltä liikkumiselta lintujen pesimäkauden ajaksi 1.4.–15.7., mutta maanomistajille välttämätön liikkuminen on rajoituksista huolimatta sallittua. Alueelle osoitetaan metsästykseltä rauhoitetut alueet Oukkulanlahdelle ja Kaidanpään alueelle Halkkoaukolle. Lisäksi Rukanaukon laidunalueilla metsästys on sallittua vasta laidunkauden jälkeen. Oukkulanlahden rauhoitusalueella on vesillä liikkuminen kielletty aktiivisimman vesilintumetsästyskauden ajan 20.8.–31.8. häiriöttömän levähdys- ja ruokailualueen varaamiseksi linnuille. Liikkumisrajoitukset tulevat voimaan sen jälkeen, kun näistä alueista on perustettu luonnonsuojelu-alue ja liikkumisrajoitus on määritelty perustamispäätöksessä. Mikäli liikkumisrajoituksia ei ole sisällytetty valtion alueiden suojeluasetukseen, voimaan tulo edellyttää erillistä järjestyssääntöä.</p> <p>Alueella on lintutorni ja luontopolku pysäköintipaikkoineen eikä palveluvarustusta rakenneta lisää, vaan retkeily ja liikkuminen keskitetään tälle alueelle.</p> <p>Suunnitelman vaikutusten ja luontoarvojen säilymisen arvioimiseksi suunnitelmassa on esitetty seuranta- ja tutkimusohjelma.</p>		
AVAINSANAT	Oukkulanlahti, Natura 2000, luonnonsuojelu, virkistyskäyttö		
MUUT TIEDOT	Suunnitelman on kirjoittanut Tapio Aalto.		
SARJAN NIMI JA NUMERO	Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja C 26		
ISSN	1796-2943	ISBN (PDF)	978-952-446-572-4
SIVUMÄÄRÄ	71 s.	KIELI	suomi
KUSTANTAJA	Metsähallitus	PAINOPAIKKA	
JAKAJA	Metsähallitus, luontopalvelut	HINTA	

PRESENTATIONSBLAD

UTGIVARE	Forststyrelsen	UTGIVNINGSDATUM	2007
UPPDRAGSGIVARE	Forststyrelsen	DATUM FÖR GODKÄNNANDE	19.4.2007
SEKRETESSGRAD	Offentlig	DIARIENUMMER	2143/623/2003
TYP AV SKYDDSOMRÅDE /SKYDDSPROGRAM	Natura 2000, programmet för skydd av fågelrika sjöar och havsvikar		
OMRÅDETS NAMN	Oukkulanlahti		
NATURA 2000-OMRÅDETS NAMN OCH KOD	Oukkulanlahti FI 0200150		
REGIONENHET	Södra Finlands naturtjänster		
FÖRFATTARE	Forststyrelsen		
PUBLIKATION	Skötsel- och användningsplan för Oukkulanlahti Natura 2000 -område		
SAMMANDRAG	<p>Denna skötsel- och användningsplan har utarbetats för Oukkulanlahti Natura-område i Egentliga Finland, som förutom Oukkulanlahti omfattar Rukanaukko och Halkkoaukko. Området hör till nätverket Natura 2000 i egenskap av ett särskilt skyddsområde för fågelfaunan (SPA-område) enligt fågeldirektivet. Naturaområdets areal är 898 ha. Detta område hör också till det nationella programmet för skydd av fågelrika sjöar och havsvikar som ett internationellt sett värdefullt objekt. Största delen om området är enskilda marker eller gemensamma oskiftade områden. Statens marker förvaltas av Forststyrelsen. I området har det tills vidare inrättats naturskyddsområden endast på enskilda marker, sammanlagt 145 ha.</p> <p>Värdet hos fågelfaunan baserar sig huvudsakligen på den stora och mångsidiga artrikedomen av häckande fåglar, som ändå har gått tillbaka jämfört med situationen på 1970-talet. I området rastar rätt mycket sjöfåglar i synnerhet om våren, och det finns potential att utöka områdets värde under fåglarnas flyttningstid. Förutom naturskyddsvärdena har området betydelse som rekreativsmål. I området finns sommarstugor och jakt är en viktig fritidssysselsättning för lokalbefolkningen. Värdet som utflyktsmål och undervisningsobjekt har ökat tack vare fågeltornet och naturstigen.</p> <p>Målen för skötseln och användningen har i första hand fastställts i syfte att trygga områdets naturvärden. Naturvärdena hotas av de igenväxande strandängarna, störningar till följd av mänsklig aktivitet samt minkars och mårhundars eventuella inverknings på fågelfaunan. Syftet med iståndsättnings- och skötselåtgärderna är att återställa de öppna strandängarna. Skötseln av det nuvarande betesområdet på 77 ha effektiveras och nya betesområden på 61 ha inrättas. Iståndsättningsarbetet omfattar också igenfyllning av onödiga diken och fåror samt aktiv fångst av mink och mårhund.</p> <p>Traditionella användningsformer är fortfarande tillåtna, men rätten att röra sig och jaga styrs genom tids- och områdesbegränsningar. De viktigaste strandområdena fredas från allmänt tillträde under fåglarnas häckningstid 1.4–15.7, men om det är nödvändigt får markägarna röra sig där trots begränsningarna. I Oukkulanlahti och i Halkkoaukko i Kaidanpää-området fredas områden från jakt. På betesområdena i Rukanaukko är jakt dessutom tillåten först efter betessäsongen. I Oukkulanlahti fredningsområde är det förbjudet att röra sig på vattnet under den aktivaste sjöfågelsjaktssäsongen 20.8–31.8 för att bereda fåglarna ett område där de kan rasta och äta ostörda. Begränsningarna i rätten att röra sig träder i kraft efter att dessa områden har inrättats som naturskyddsområde och begränsningen har fastställts i beslutet om inrättande av skyddsområdet. Om inga begränsningar ingår i förordningen om skydd av statens områden förutsätter ikraftträdandet en särskild ordningsstadga.</p> <p>I området finns ett fågeltorn och en naturstig jämte parkeringsplatser och ytterligare serviceutrustning byggs inte, utan friluftslivet och rörelsefriheten koncentreras till detta område.</p> <p>För att bedöma planens verkningar och hur naturvärdena bevaras föreslås ett uppföljnings- och forskningsprogram i planen.</p>		
NYCKELORD	Oukkulanlahti, Natura 2000, naturskydd, rekreation		
ANDRA UPPGIFTER	Skötsel- och användningsplanen har skrivits av Tapio Aalto.		
SERIENS NAMN OCH NUMMER	Metsähallituksen luonnonuojelujulkaisuja. Sarja C 26		
ISSN	1796-2943	ISBN (PDF)	978-952-446-572-4
SIDANTAL	71 s.	SPRÅK	finska
FÖRLAG	Forststyrelsen	TRYCKERI	
DISTRIBUTION	Forststyrelsen, naturtjänster	PRIS	

Sisällys

1 Johdanto	9
2 Suunnitteluhankkeen kuvaus	10
ALUEEN LUONTO JA TÄHÄNASTINEN KÄYTTÖ	11
3 Perustiedot alueesta	11
3.1 Sijainti.....	11
3.2 Tietolähteet.....	12
3.2.1 Linnustoselvitykset.....	12
3.2.2 Kasvillisuus selvitykset.....	12
3.2.3 Veden laadun ja pohjaeläinten selvitykset.....	13
3.2.4 Muut luontoselvitykset.....	13
3.3 Kehityshistoria.....	13
3.4 Suojelutilanne ja maanomistus.....	14
3.4.1 Natura 2000 -verkosto.....	15
3.4.2 Muut suojeleohjelmat.....	15
3.4.3 Maanomistus ja perustetut luonnonsuojelualueet.....	15
3.5 Luonnonolot.....	15
3.5.1 Veden laatu ja tila.....	16
3.5.2 Pohjan laatu ja tila.....	16
3.5.3 Kalasto ja sen tila.....	17
3.5.4 Kasvillisuus.....	17
3.5.5 Linnusto.....	21
3.6 Suojeltavat lajit ja luontotyypit.....	27
3.6.1 Lintudirektiivin lajit.....	27
3.6.2 Luontodirektiivin luontotyypit ja lajit.....	27
3.6.3 Uhanalaiset lajit.....	28
3.7 Maankäyttö.....	28
3.7.1 Kaava- ja rakennustilanne.....	28
3.7.2 Kalastus ja veneily.....	30
3.7.3 Metsästys.....	31
3.7.4 Liikkuminen ja retkeilykäyttö.....	32
3.7.5 Luonnon hoito.....	32
3.8 Oukkulanlahden alueen tärkeimmät arvot ja suojelun uhkatekijät.....	34
HOITO JA KÄYTTÖ	35
4 Hoidon ja käytön tavoitteet	35
5 Maankäytön vyöhykkeet	36
6 Kunnostus, hoito ja lajiston suojelu	38
6.1 Luonnontilan säilyttäminen.....	38
6.2 Ranta-alueiden kunnostus ja hoito.....	39
6.2.1 Avoimina rantaniittyinä hoidettavat alueet.....	39
6.2.2 Rantojen palauttaminen luonnontilaan.....	39
6.3 Muut kunnostus- ja hoitotoimenpiteet.....	40
6.3.1 Vesiensuojelu.....	40

6.4	Hoitomenetelmät	40
6.4.1	Niitto	40
6.4.2	Laidunnus.....	41
6.4.3	Raivaukset, ojatyöt ja rantojen muokkaus	42
6.5	Lajiston suojelu	42
7	Kulttuuriarvojen suojelu	42
8	Luonnon käyttö	43
8.1	Käytön vaikutuksista yleisesti	43
8.2	Kalastus, veneily ja vesillä liikkuminen	44
8.2.1	Keväinen ja pesimäaikainen vesillä liikkuminen	44
8.2.2	Syksyinen liikkuminen vesialueella	45
8.2.3	Kalastus	45
8.2.4	Venevalkamat	45
8.3	Metsästys	46
8.3.1	Pienpetopyynnit	47
8.4	Retkeily ja liikkuminen	48
8.5	Palveluvarustus ja luonto-opastus	48
8.6	Alueen muu käyttö	48
8.6.1	Ojien ylläpito	48
8.6.2	Uimaranta	49
8.6.3	Ruovikon hyödyntäminen	49
8.7	Oukkulanlahden alue luontomatkailu- ja opetuskohteena.....	49
9	Tutkimus ja seuranta	50
9.1	Linnuston seuranta	50
9.2	Kasvillisuuden seuranta.....	50
9.3	Pohjaeläinseuranta sekä veden laadun tutkiminen ja seuranta	50
9.4	Hyönteiset	50
9.5	Kalasto.....	50
9.6	Hoitotöiden seuranta ja dokumentointi	51
9.7	Kävijämäärien seuranta	51
9.8	Pienpetoseuranta ja saalisseuranta	51
10	Toimenpidesuunnitelmat	51
HALLINTO JA TOTEUTUKSEN YMPÄRISTÖVAIKUTUKSET		52
11	Hoidon ja käytön ohjauksen toteutus.....	52
11.1	Toteutus ja työnjako	52
11.1.1	Kunnostus ja hoito	52
11.1.2	Palvelurakenteet ja luontomatkailu	53
11.1.3	Tutkimus ja seuranta	53
11.2	Nykyisten rauhoitussäädösten uudelleenarviointi.....	53
11.3	Alueen huolto ja suojelutoiminnan ylläpito	54
11.4	Kustannukset.....	54
11.4.1	Kunnostus ja hoito.....	54
11.4.2	Tutkimus ja seuranta	55
12	Suunniteltujen toimenpiteiden vaikutukset	56
12.1	Vaikutusten arviointi, tarve ja perusteet	56

12.2	Ekologiset vaikutukset	56
12.2.1	Lintudirektiivin lajit, luontodirektiivin lajit ja luontotyypit	56
12.2.2	Uhanalaiset lajit	58
12.3	Taloudelliset ja sosiaaliset vaikutukset.....	58
13	Suunnitelman toteutumisen arviointi ja päivitys	59
Lähteet		60
Liitteet		63
Liite 1	Oukkulanlahden alueen kasvillisuuden vyöhykkeisyys.....	63
Liite 2	Halkkoaukon muutonaikaiset lepäilijämäärät keväällä 2000.....	65
Liite 3	Oukkulanlahden muutonaikaiset lepäilijämäärät keväällä 2000.....	66
Liite 4	Oukkulanlahden Natura-alueen luontotyyppien sijainti	67
Liite 5	Yhteenveto saaduista lausunnoista.....	68
Liite 6	Metsähallituksen vahvistuskirje.....	71

1 Johdanto

Varsinais-Suomessa Askaisten, Lemun ja Maskun kuntien alueella sijaitseva Oukkulanlahden Natura-alue (FI 0200150) on tärkeä lintujen pesimä- ja levähdysalue. Se koostuu muutamasta merenlahdesta ja niiden ranta-alueista. Alue sisältyy Euroopan yhteisön Natura 2000 -verkostoon linnuston erityissuojelualueena eli ns. SPA-alueena (Special Protection Area), ja lisäksi alue kuuluu valtioneuvoston vuonna 1982 vahvistamaan valtakunnalliseen lintuvesiensuojeluohjelmaan (Lintuvesityöryhmä 1981). Natura-alueen pinta-ala on 898 ha.

Suurin osa alueen maista ja vesistä on yksityisomistuksessa, mutta siellä on myös valtion omistamia alueita ja lisäksi jakamattomia vesialueita. Valtion maiden hallinta kuuluu Metsähallitukselle. Luonnonsuojelualueita alueelle on perustettu toistaiseksi vain yksityismailla yhteensä 145 ha.

Vuonna 1999 käynnistyi Metsähallituksen johtama ja EU:n Life luonto -rahaston tukema viiden lounaissuomalaisen kansainvälisesti arvokkaan lintuveden hoito- ja kunnostushanke, johon kuului myös Oukkulanlahden alue. Hankkeen yhtenä tärkeänä tavoitteena oli laatia alueelle hoito- ja käyttösuunnitelma. Tätä varten perustettiin työryhmä, joka koottiin eri viranomaisstahojen sekä käyttäjäryhmien – kuten metsästäjien, alueella kalastavien ja maanomistajien – edustajista. Työryhmän tavoitteena oli tunnistaa alueen suojeluun ja muuhun käyttöön liittyvät ongelmat ja ristiriidat, ratkaista ja sovittaa niitä sekä esittää mahdollisimman laajasti hyväksytty suunnitelma alueen luontoarvojen suojelemiseksi.

Tämän hoito- ja käyttösuunnitelman aikajänne on kymmenen vuotta. Suunnitelma ohjaa alueelle perustettavien luonnonsuojelualueiden rauhoitussäännöksiä ja järjestyssääntöjä. Valtion maille perustettavista suojelualueista vastaa yleisesti Metsähallitus, ja yksityismaiden suojelualueiden suojelumääräysten valvonta kuuluu lakisääteisesti alueelliselle ympäristökeskukselle. Suunnitelman on kirjoittanut Tapio Aalto, ja kartat on piirtänyt Johanna Ruusunen. Suunnitelman on viimeistellyt lausuntokierroksen jälkeen Jouko Högmänder. Metsähallitus hyväksyy suunnitelman hallinnassaan olevien maiden osalta luontopalvelujohtajan vahvistuksella, ja Lounais-Suomen ympäristökeskus antaa suunnitelman sisällöstä lausunnon.

2 Suunnitteluhankkeen kuvaus

Life-hankkeesta ja Oukkulanlahden alueen suunnittelusta järjestettiin avoin aloituskokous 15.3.2001. Kokouksesta tiedotettiin Vakka-Suomen Sanomissa ja kuntien ilmoitustauluilla. Kokouksessa evästettiin osallistujia edustajien valitsemiseksi työryhmään. Sopivaksi työryhmän kooksi arvioitiin 10–15 henkilöä. Eri käyttäjäryhmät valitsivat omat edustajansa tai esittivät ryhmän jäseniksi henkilöitä, jotka pystyvät toimimaan usean sidosryhmän edustajana sekä tuntevat alueen ja sen käyttöön liittyvät asiat hyvin.

Suunnitteluryhmään ovat kuuluneet:

- | | |
|-----------------------------|--|
| • Tapio Aalto | Metsähallitus, projektikoordinaattori |
| • Topi Ahtinen | maanomistaja, Askainen |
| • Esko Gustafsson | Lounais-Suomen ympäristökeskus |
| • Ari Heininen | maanomistaja, Lemu |
| • Aulis Heininen | maanomistaja, Lemu |
| • Jouko Högmander | Metsähallitus, aluepäällikkö, työryhmän pj |
| • Matti Lehto | metsästysseura Lemu–Askaisten Jahti |
| • Teuvo Leskinen | maanomistaja, Masku |
| • Tuija Lojander | Lemun ympäristönsuojelusihteeri |
| • Hannu Niemelä | metsästysseura Maskun Korvenkävijät |
| • Minna Pappila | Nousiaisten seudun luonnonsuojeluyhdistys |
| • Päivi Santalainen-Saarros | maanomistaja, Masku |

Lisäksi työryhmässä ovat työskennelleet:

- Pekka Leskinen ja Heidi Valtari, Teuvo Leskisen sijaisena
- Trygve Löfroth, Jouko Högmanderin sijaisena
-

Työryhmän sihteereinä ovat toimineet Metsähallituksen suunnittelijat:

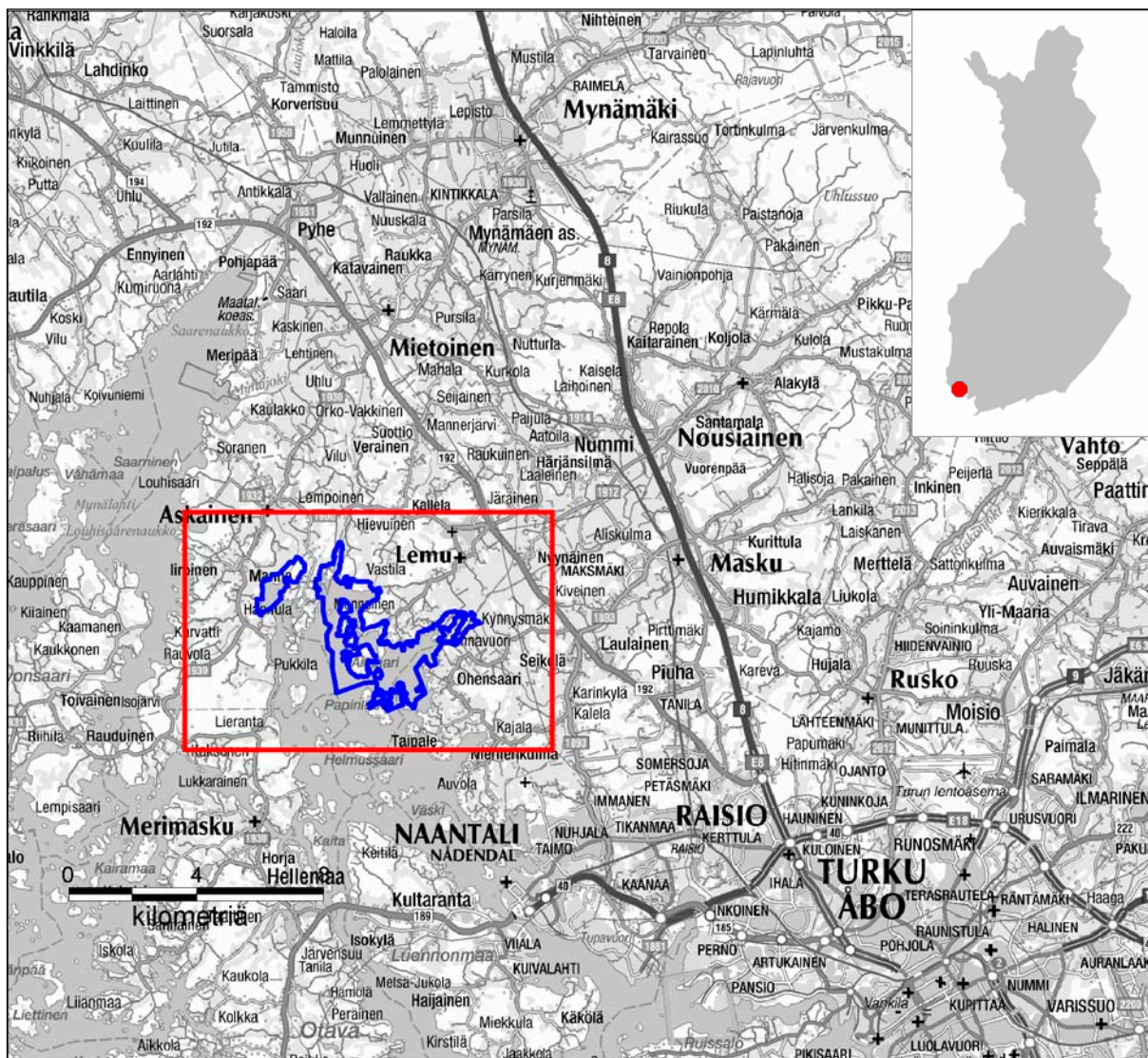
- Kirsi Kuosku
- Rea Luttinen
- Johanna Ruusunen

ALUEEN LUONTO JA TÄHÄNASTINEN KÄYTTÖ

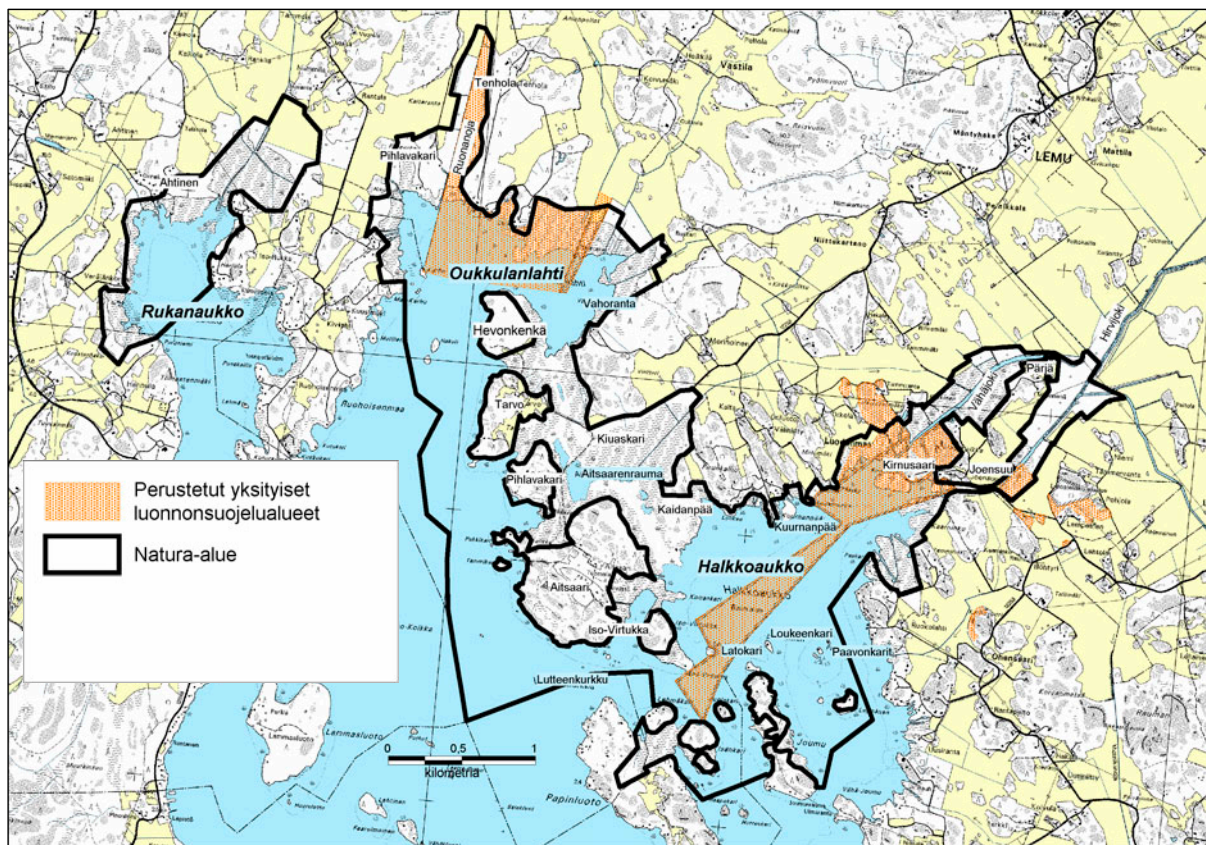
3 Perustiedot alueesta

3.1 Sijainti

Oukkulanlahden Natura-alue sijaitsee Askaisten, Lemun ja Maskun kuntien alueella noin 20 km Turusta luoteeseen (kuva 1). Alue on laaja, rikkonainen, umpeen kasvavien lahtien ja saarten pirstoma kokonaisuus laajan Askaistenlahden perukassa. Natura-alue koostuu Rukanaukosta, Oukkulanlahdesta ja Halkkoaukosta (kuva 2). Halkkoaukon perukkaan laskee Hirvijoki, jonka suualueen lähellä siihen yhdistyy Maskunjoki. Halkkoaukon perukkaan laskee myös lyhyt Vähäjoki, joka on Hirvijoen suistossa siitä erilleen kuroutunut sivuhaara. Oukkulanlahden pohjoisosaan laskee Ruonanoja.



Kuva 1. Oukkulanlahden sijainti. © Metsähallitus 2006, © Maanmittauslaitos 1/MYY/06, © Suomen ympäristökeskus.



Kuva 2. Oukkulanlahden Natura 2000 -alueen rajaus, paikannimet ja alueelle perustetut luonnonsuojelualueet. Luonnonsuojelualueet sijaitsevat yksityismailla. © Metsähallitus 2006, © Maanmittauslaitos 1/MYY/06, © Suomen ympäristökeskus.

3.2 Tietolähteet

Alueen luonnonkuvauksessa käytetyt tietolähteet on kuvattu alla olevissa luvuissa.

3.2.1 Linnustoselvitykset

Oukkulanlahden ja Monnoistenlahden (nykyisin peruskartalla Aitsaarenrauma–Kiuaskari) pesimälinnustoa selvitettiin säännöllisesti vuosina 1973–1984, ja mm. vuosilta 1973–1980 on tietoa alueen niitylinnuston muutoksista (Saarinen 1983a ja b, 1984). Halkkoaukon linnustosta varhaisimmat tiedot ovat vuosilta 1980 ja 1984 (Saarinen 1980 ja 1984). Lisäksi Turun Lintutieteellisen Yhdistyksen arkistossa on aluetta koskevia pesimälintuhavaintoja. Ensimmäinen koko alueen kattava pesimälinnustoselvitys tehtiin vuonna 2000, ja samassa yhteydessä selvitettiin myös alueella keväisin levähtävien muuttolintujen määrät (Matikainen & Lievonen 2000).

3.2.2 Kasvillisuusselvitykset

Rukanaukon, Oukkulanlahden ja Halkkoaukon kasvillisuutta on tutkittu hyvin niukasti. Jonkin verran tietoja on 1970-luvun niitylinnustoselvityksessä (Saarinen 1983a). Natura-alueen kasvillisuusselvitys tehtiin kesällä 2000 (Matikainen & Lievonen 2001b). Selvityksessä tarkasteltiin yksityiskohtaisemmin muutamia metsäisiä kohteita ja merenrantaniittyjä sekä Halkkoaukon ja Oukku-

lanlahden vesikasvillisuutta. Vuosina 2003 ja 2004 täydennettiin alueen kasvillisuustietoja ja Natura-luontotyyppien tilannetta Metsähallituksen maastotöinä.

3.2.3 Veden laadun ja pohjaeläinten selvitykset

Askaistenlahden ja Hirvijoen veden laatua seurataan vuosittain velvoitetarkkailuin Natura-alueen ulkopuolella olevista pisteistä. Lounais-Suomen ympäristökeskuksen seurantapisteet ovat Pappilanluodon lounaispuolen syvänteessä ja Hirvijoen pari kilometriä jokisuusta ylävirtaan (Biota BD Oy 2002). Veden laatua seurattiin vuosina 1992–1997 myös Rukanaukolla (Turkki 2001).

Natura-alueen kattavat pohjaeläin selvitykset tehtiin kesällä 2000 ja keväällä 2001 (Turkki 2001). Askaistenlahti on tärkeä kalojen lisääntymis- ja poikastuotantoalue, joka on vuodesta 1985 alkaen ollut mukana velvoitetarkkailuna tehtävässä kalataloustutkimuksessa (esim. Niinimäki ym. 2000, Niinimäki & Hindsberg 2001). Kalastoa suunnittelualueella ei ole tutkittu.

3.2.4 Muut luontoselvitykset

Alueen luontotiedoista on tehty yhteenvetoraportti (Biota BD Oy 2002). Aitsaaren eteläosan ranta-asemakaavan luontotiedot perustuivat lähes kokonaan alueella tuoreeltaan tehtyihin linnusto- ja kasvillisuus selvityksiin. Alueen luontotietoja täydennettiin tässä yhteydessä jonkin verran maastokäynneillä. Alueen rantojen kehityksestä löytyy tietoa Lemun kulttuurimaisemaa ja vanhaa rakennuskantaa koskevasta selvityksestä (Pursimo 2000).

3.3 Kehityshistoria

Pursimon (2000) mukaan vielä kivikauden loppupuolella n. 1300 eaa. oli koko Lemun nykyinen alue saaristoa, mutta pitäjän keskiosan korkeimmat mäkialueet muodostivat yhtenäisen maa-alueen. Lemun maaperä kuroutui mantereeseen kiinni vasta nuoremmalla rautakaudella (rautakausi n. 500 eaa.–1300 jaa.).

Alueen maisemaa ovat maankohoamisen lisäksi olennaisesti muokanneet karjanhoito ja maanviljely. 1600-luvun lopun ja 1800-luvun puolivälin tilannetta kuvaavissa maankäyttökartoissa Halkkoaukon ja Oukkulanlahden alue on ollut muutaman saaren pirstomaa vesialuetta, ja rantoja ovat reunustaneet laajat niityt. Niittyjen lisäksi yleisiä ovat olleet karjan laiduntamiseen käytetyt puustoiset hakamaat. Hevoshaat, härkähaat ja vasikkahaat ovat olleet merkittävässä asemassa kartoissa, jotka on tehty 1700-luvun lopulla tai 1800-luvun alussa (Pursimo 2000). Vanhoja niittyjä alettiin kyntää paremmin tuottaviksi pelloiksi 1800-luvun lopulla, kun kylvöheinän viljely yleistyi. Vesialueen ja rantojen muuttumista kuvaa myös se, että vielä vuoden 1923 elokuulle asti Luodonmaalle Halkkoaukon perukkaan oli säännöllinen laivayhteys Turusta (Pursimo 2000).

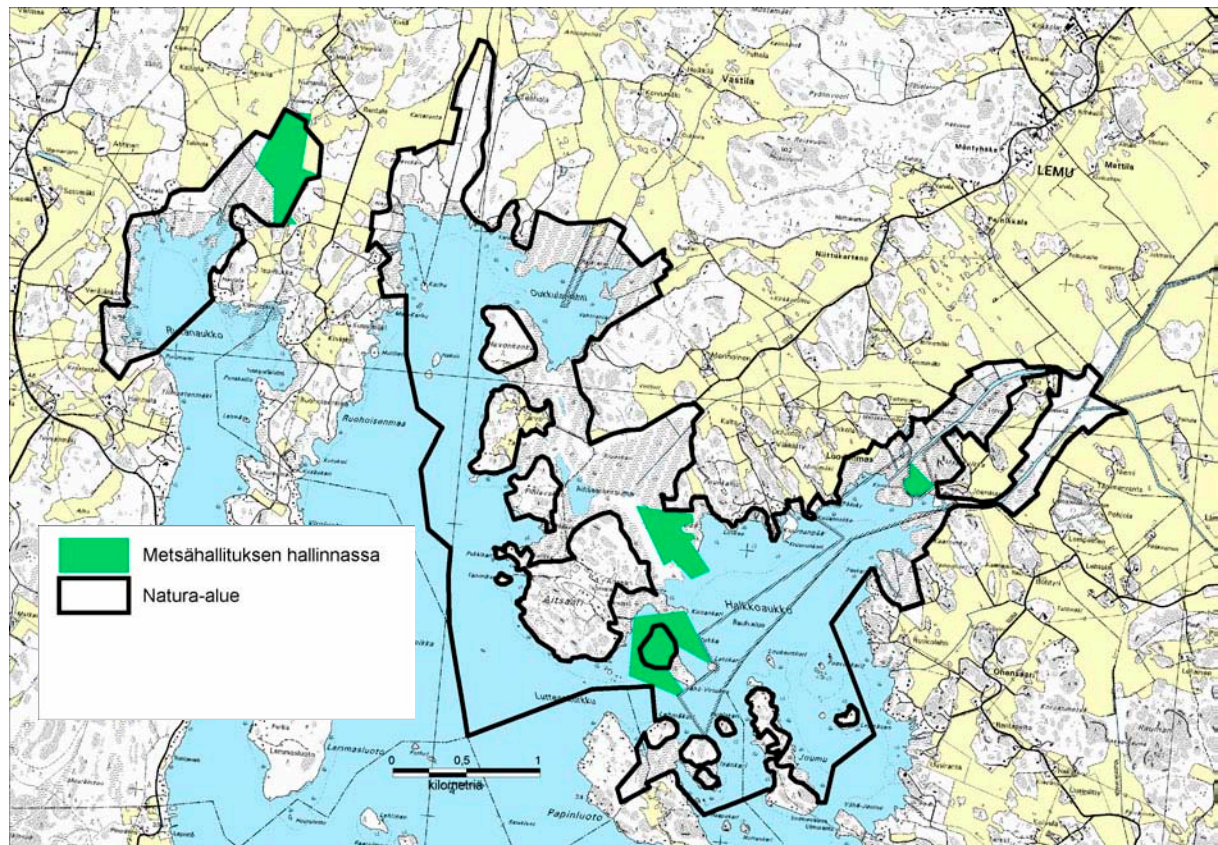
Alueen kehitys viimeisten vuosikymmenten aikana on ollut samanlainen kuin muuallakin Lounais-Suomen merenlahdilla, ja muutos on ollut nopeaa. Maataloudessa tapahtuneet muutokset ovat vaikuttaneet merkittäväällä tavalla maisemakuvaan. Myös jokien luonne on muuttunut, ja vielä ainakin 1940-luvulla Hirvijoki oli virtausoloiltaan ja rannoiltaan luonnontilaisempi kuin nykyään (suunnitteluryhmän tieto). Laidunnuksen ja niittojen loputtua avoimet ranta-alueet ovat ruoikoituneet ja kasvaneet umpeen. Alueen rantojen kuivumiseen ja muuttumiseen ovat vaikuttaneet myös viljelysten kuivatustarpeen vuoksi tehdyt ojitukset, venevalkamien ruoppaukset ja muutama saariin tehdyt tiet. Myös yleinen rehevöityminen ja valuma-alueilta tulevien ravinteiden mää-

rä ovat vaikuttaneet rantojen tilaan. Vielä 1970-luvun alussa alueen rannoilla oli jäljellä matalakasvuisia rantaniittyjä, joissa kasvillisuuden luontainen vyöhykkeisyys oli hyvin näkyvillä (Saari-
nen 1983a). Pitkään jatkunut laidunnus muokkasi aikanaan merenrantaniityt matalakasvuisiksi ja paikoin hyvin monilajisiksi ympäristöiksi.

Kesän 2000 kasvillisuuskartoituksen aikoihin (Matikainen & Lievonen 2001b) laidunnettuja niitylohkoja oli Hirvijoen varressa, Oukkulanlahdella, Ruonanojalla ja Rukanaukolla. Laidunnus ei kuitenkaan kattanut näilläkään alueilla kaikkia rantaniittyjä. Lisäksi laidunnetuillakin alueilla kasvillisuus oli monin paikoin korkea ja ruovikkoista laidunpaineen vähäisyyden tai laidunnuksessa tapahtuneiden katkosten takia.

3.4 Suojelutilanne ja maanomistus

Oukkulanlahden Natura-alueen rajaus, luonnonsuojelualueiden rajaukset sekä valtion omistamat maat on esitetty kuvissa 2 ja 3.



Kuva 3. Oukkulanlahden alueiden omistus ja hallinta. Muut kuin rasterilla merkityt ovat yksityisiä tai jakamattomia alueita. © Metsähallitus 2006, © Maanmittauslaitos 1/MYY/06, © Suomen ympäristökeskus.

3.4.1 Natura 2000 -verkosto

Alue kuuluu Euroopan yhteisön Natura 2000 -verkostoon EU:n ns. lintudirektiivin (neuvoston direktiivi 79/409/ETY) perusteella EU:n komissiolle ilmoitettuna linnustonsuojelualueena eli SPA -alueena (Special Protection Area) (valtioneuvoston päätös 20.8.1998). Natura-alue kattaa koko Oukkulanlahden lintuvesiensuojeluohjelmaan kuuluvan alueen. Alueen pinta-ala on 898 ha. Natura-alueen suojelu toteutetaan luonnonsuojelulailta, vesilailta ja sopimuksilla.

3.4.2 Muut suojeluohjelmat

Alue kuuluu yhdessä Askaisten puolella olevan Louhisaarenlahden kanssa valtioneuvoston vuonna 1982 vahvistamaan valtakunnalliseen lintuvesiensuojeluohjelmaan. Suojeluohjelman perusteella alue on kansainvälisesti arvokas kohde (Lintuvesityöryhmä 1981). Louhisaarenlahti ei kuulu suunnittelualueeseen. Oukkulanlahden alue on ehdolla kosteikkoluonnon säilyttämiseksi solmitun kansainvälisen ns. Ramsar-sopimuksen alueisiin. Lisäksi alue on luokiteltu kansallisesti tärkeäksi lintukohteeksi ns. FINIBA-kriteeristön (Finnish Important Bird Areas) perusteella (Leivo ym. 2002). Rukanaukon (Ahtisten) rantalaidun, samoin kuin Hirvijoen varressa sijaitseva pieni niitty-alue, kuuluvat Varsinais-Suomen arvokkaisiin perinnemaisemiin (Lehtomaa 2000).

3.4.3 Maanomistus ja perustetut luonnonsuojelualueet

Valtio omistaa alueella n. 37 ha maata ja 13 ha vettä (tilanne v. 2006). Valtion omistamista alueista Iso-Virtukan saari ei kuulu Natura-alueeseen, mutta se liitetään tulevaan suojelualueeseen. Valtion omistamat alueet ovat Metsähallituksen hallinnassa.

Yksityismaille perustettuja luonnonsuojelualueita on yhteensä 73 ha. Halkkoaukon alueella suojelualueen pinta-ala on yhteensä 68 ha. Alueella sijaitsevasta Luodonmaan 11 ha:n suojelualueesta noin puolet on Natura-alueen ulkopuolella. Oukkulanlahdella on noin 70 ha:n yksityinen suojelualue (kuva 2).

3.5 Luonnonolot

Oukkulanlahden alue kuuluu kasvimaantieteellisesti hemiboreaaliseen vyöhykkeeseen, jonka pohjoisraja noudattelee Suomessa tammen levinneisyyden pohjoisrajaa. Maaperältään alue on pääosin savikkoa ja kalliomaata (Suomen kartasto 1993). Maa kohoaa Lemussa 50–55 cm sadassa vuodessa (Pursimo 2000).

Alueen lahdet ovat matalia ja ruovikkoisia. Pohjaeläinnäytepisteiden perusteella Halkkoaukon ja Oukkulanlahden alueella veden syvyys on alle kaksi metriä ja Rukanaukon alueella alle neljä metriä (Turkki 2001). Veden vaihto tapahtuu pohjois-eteläsuuntaisten murtumalinjojen kautta Luonnonmaan länsipuolelle Kotkanaukolle ja itäpuolelle Viheriäistenaukolle sekä edelleen Airistolle (Turkki 2001). Valuma-alue on pääosin maatalousvaltaista peltoympäristöä.

3.5.1 Veden laatu ja tila

Suunnittelualueelta ei ole vedenlaatatietoja, mutta näitä tietoja on Halkkoaukolla laskevasta Hirvijoen, Maskunjoesta ja ulompaa merialueelta Askaistenlahden alueelta. Suurin ravinnekuormittaja alueella on maatalous. Metsätalouden ja viemäroityjen jätevesien vaikutuksen Hirvijoen–Maskunjoen alueella on arvioitu olleen varsin vähäinen (Perttula & Häkkinen 1995). Aiemmin kuitenkin Nousiaisten ja Maskun kuntien puhdistamot johtivat vetensä ylempään Hirvijokeen, mutta kuormitus loppui vuoden 2000 alussa, kun jätevedet johdettiin Raision jätevedenpuhdistamolle. Tämä on vaikuttanut veden kirkastumiseen (suunnitteluryhmän tieto). Hirvijokeen johdetaan lisäksi Lemun jätevedenpuhdistamolta Lemun ja Askaisten taajamien puhdistetut jätevedet. Rukanaukkoon laskevaan ojaan johdettiin aiemmin Askaisten taajaman puhdistamattomia jätevesiä, mutta kuormitus loppui Lemun puhdistamon valmistuttua 1990-luvun puolivälissä (Turkki 2001).

Laajaan Askaistenlahteen on arvioitu tulevan joki- ja ojavesien mukana yhteensä 15–18 tonnia fosforia ja 180–250 tonnia typpeä (Kirkkala 1998). Vertailuna alueen länsipuolella olevaan Mynälahteen laskevien Laajoen ja Mynäjoen yhteenlasketun kuormituksen on arvioitu olevan 26 tonnia fosforia ja 470 tonnia typpeä. Vesinäytteiden perusteella Askaistenlahti on yleiseltä käyttökelpoisuudeltaan hyvä, mutta rehevä merialue (Kirkkala 1998).

3.5.2 Pohjan laatu ja tila

Oukkulanlahden alueen pohja on pääosin savea tai saviliejua. Puhtaan pohjan indikaattorilajeja ei vuosien 2000 ja 2001 selvityksissä tavattu, mutta vain Oukkulanlahden vesialueelta tavattiin (kesällä 2000) likaantumisen kertovia pohjaeläimiä. Vuosien 2000 ja 2001 tutkimuksissa pohjan tila luokiteltiin alueella puoliterveeksi Oukkulanlahden pohjukan vesialuetta lukuun ottamatta, jossa pohjan tila oli luokiteltavissa puolilikaantuneen ja puoliterveen rajalle (Turkki 2001).

Mikään pohjaeläinlaji tai -lajiryhmä ei esiintynyt kaikilla tutkituilla vesialueilla. Oukkulanlahden vesialueella liejukatkat ja surviaissääsken toukat olivat yksilömääriltään runsaimpia molemmilla tutkimuskerroilla. Näiden biomassat olivat 3–5 kertaa suurempia keväällä kuin kesällä. Halkkoaukolla Kaidanpään edustalla kokonaisuksilömäärästä suurimman osan muodostivat surviaissääsken toukat. Hirvijoen suiston alueella oli runsaimmin harvasukasmatoja ja surviaissääsken toukkia. Liejusimpukoiden määrät olivat pieniä molempina tutkimusvuosina, eikä niitä esiintynyt lainkaan Hirvijoen suiston vesialueella.

Lintujen ravinnon kannalta parhaat alueet lienevät Oukkulanlahden alueella ja Halkkoaukolla Kaidanpään edustalla. Näiden asemien pohjaeläintiheydet ja pohjaeläinten biomassat sekä lajimäärät olivat suuria. Runsaimpia lajeja olivat liejukatkat, liejusimpukat ja surviaissääsken toukat, jotka ovat ravintoarvoltaan hyviä ja helposti saalistettavia. Lisäksi näillä paikoilla veden syvyys on suhteellisen pieni, jolloin pohjaeläimet ovat helpommin saalistettavissa (Turkki 2001). Linnustonselvityksen (Matikainen & Lievonon 2001a) mukaan nämä alueet olivat myös vesilintujen suosimia kohteita. Sen sijaan Rukanaukon alueella, jossa on tiheää mökkiasutusta ja jossa myös pohjaeläinmäärät olivat pieniä, vesilintujen määrät ovat olleet alhaisia. Pohjaeläintilannetta valottavana vertailuna Oukkulanlahden tutkimusalueella pohjaeläinten kokonaismäärät olivat selvitysten perusteella keväällä selvästi suurempia kuin Mietoistenlahdella. Mietoistenlahti on kuitenkin Etelä-Suomen parhaimpia lintujen levähdysalueita, ja sen lintumäärät ovat selvästi suurempia kuin Oukkulanlahden alueella. Tätä taustaa vasten Oukkulanlahden alueella on kevätmuuton aikana runsaasti ravintoa vesilintujen käytettäväksi.

3.5.3 Kalasto ja sen tila

Kalastoa ei ole tutkittu suunnittelualueella. Suunnittelualan ulkopuolella Askaistenlahden alueella on mm. tärkeitä silakan kutualueita. Niiden laadun tiedetään huonontuneen viime aikoina, ja mm. pohjakasvillisuuden rehevöitymisen on arvioitu uhkaavan silakan poikastuotantoa tällä alueella (Niinimäki ym. 2000).

3.5.4 Kasvillisuus

Kasvillisuuden kuvaus perustuu kesällä 2000 tehtyyn kasvillisuusselvitykseen (Matikainen & Lievonen 2001b). Selvityksessä tarkasteltiin yksityiskohtaisesti vanhoja ja nykyisiä rantaniittyjä sekä muutamia metsäisiä kohteita (Iso-Virtukka, Kirnusaari ja Kiuaskari). Uposkasvillisuus tutkittiin Halkkoaukolla ja Rukanaukolla.

Alue on suurimmaksi osaksi ruovikkoa. Matalakasvuisia niittyjä on jäljellä vielä muutamain paikoin. Metsäisiä alueita on hyvin vähän. Alueen kasvillisuuden vyöhykkeisyys on esitetty liitteessä 1.

Ruovikot

Rukanaukko, Oukkulanlahti ja Halkkoaukko ovat hyvin ruovikkoisia. Järviruokovaltaiset kasvustot muodostavat leveän ja yhtenäisen vyöhykkeen lahtien reunoille ja perukoihin. Kasvillisuus- kartoituksessa järviruokovyöhykkeeseen katsottiin kuuluviksi myös järvikaisla- ja osmankäämi- kasvustot (*Schoenoplectus lacustris*, *Typha sp.*), jotka pääsääntöisesti kasvoivat pieninä laikkuina järviruo'on (*Phragmites australis*) seassa. Ainoastaan Hirvijokisuulla sekä kapeaosmankäämi (*Typha angustifolia*) että järvikaisla muodostivat laajempia kasvustoja, mutta sielläkin ne kasvoivat osaksi järviruo'on seassa.

Ruovikoiden määrä alueella on lisääntynyt. Ruovikot ovat vallanneet entisiä, pitkään laiduntamatta olleita rantaniittyjä ja levittäytyneet varsin tehokkaasti matalaan avoveteen. Oukkulanlahden pohjukassa järviruoko tulee todennäköisesti valtaamaan aiemmin avoimena pysyneen vesialueen, sillä jo nyt ruokoa kasvaa laikkuina lahden keskiosan vesialueella.

Saarisen (1983a) mukaan järviruokokasvustot lisääntyivät Oukkulanlahdella voimakkaasti jo 1970-luvun lopulla, kun taas rantaniittyjen kasvillisuus, erityisesti rantaluikkavyöhyke, pieneni. Saarisen kasvillisuuskarttoihin merkityistä Aitsaarenrauman rantaniityistä ei ollut juuri mitään jäljellä vuoteen 2000 mennessä, ja vielä 1970-luvulla rantaniityille tyypillinen natavyöhyke oli hävinnyt lähes koko alueelta.

Rantaniitty

Rukanaukon pohjukassa on valtaoja, joka erottaa kaksi hyvin eri tavoin kehittyneitä niitty-ympäristöä toisistaan. Ojan länsipuolella on pitkään laidunnettu niittyalue (kuva 6, s. 32, laidun-alue 1), joka kuuluu Varsinais-Suomen merkittäviin perinnemaisemiin (Lehtomaa 2000). Itäpuoli on lähes täysin ruovikoitunut vanha rantaniitty, jonka kasvistollinen arvo on vähäinen. Ruovikon lisäksi alueen ojien valleilla kasvaa rauduskoivua (*Betula bendula*) ja paikoin muutama tuhkapaju (*Salix cinerea*). Länsipuolella kasvaa mm. nurmilauhaa (*Dechampsia cespitosa*), rönsyrölliä (*Agrostis stolonifera*), jokapaikansaraa (*Carex nigra*), luhtakastikkaa (*Calamagrostis stricta*), meriratamoa (*Plantago maritima*) ja viiltosaraa (*Carex acuta*). Länsipuolen laidunnettuun rantaniittyyn liittyy kiinteästi laidunnettu kallioketo, joka on kasvilajistonsa puolesta alueen arvokkaimpia ketoalueita. Kasvilajiston valtalajeja ovat heinät. Yksivuotisista matalista ketolajeista paikalla kasvavat ainakin lituruoho (*Arabidopsis thaliana*), kevätkynsimö (*Erophila verna*), hietalemmikki (*Myosotis stricta*), kevättädyke (*Veronica verna*) ja ketotädyke (*Veronica arvensis*). Kedon ja rantaniityn rajoilla kasvoi selvitysvuonna kaksi ketonoidanlukkkoa (*Botrychium lunaria*).

Ruonanoja on Oukkulanlahteen laskeva rehevöitynyt oja, jonka kasvillisuus on rehevää ja monilajista. Ruonanojan länsipuolen niittyalueet ovat voimakkaasti ruovikoituneet ja paikoin metsittyneet. Vain ruovikon pohjoispuolella olevan metsäsaarekkeen reunassa on kapea (noin 30 m leveä) alue matalakasvuista niittyä, jonka valtalajeja ovat ketohanhikki (*Potentilla anserina*), suoputki (*Peucedanum palustre*), ojakärsämö (*Achillea ptarmica*) ja rönsyrölli. Suolavyöhykkeen lajeja niityllä kasvaa niukasti. Matalakasvuisen niityn ja ruovikon väliin jää kapea viiltosarareunus, jossa kasvaa runsaasti myös suoputkea ja rantamataraa (*Galium palustre*). Myös tämä kapea niitty on umpeutumassa, ja järviruoko on alueella yleinen. Ruonanojan itäpuolella on merenrantaniitty, joka on kasvillisuuden perusteella ollut ilmeisen pitkään laidunnettuna, ja se jatkuu Ruonanojan vartta sisämaahan päin noin 500 metriä (kuva 6, laidunalue 3). Meren puolella niitty rajoittuu ruovikkoon, josta pieni on osa laidunnuksen piirissä. Tällä alueella kasvaa järviruoko' on lisäksi runsaasti järvikaislaa, suolavihvilää (*Juncus gerardii*) ja hentosuolaketta (*Triglochin palustris*).

Oukkulanlahdella on kaksi laidunlohkoa, joiden välissä on ylirehevä, laiduntamaton alue. Itäisen laidunlohkon (kuva 6, laidun 4) uloimmassa vyöhykkeessä on nurmilauhavaltaisen niittyalue, jota on ilmeisesti muokattu äestämällä. Alueen puolivälissä niitty muuttuu rönsyröllivaltaiseksi vyöhykkeeksi, jossa kasvaa mm. hento- ja merisuolaketta (*Triglochin palustris*, *T. maritima*) sekä luhtakastikkaa. Vyöhykkeen leveys on noin 15–25 metriä. Lähellä ruovikon reunaa on meriluikan (*Eleocharis uniglumis*), suolavihvilän, rönsyröllin ja luhtakastikan kirjoma sekavyöhyke, jossa on lähes kasvittomia, savipohjaisia laikkuja, ja niissä kasvaa runsaasti suolasolmukkaa (*Spergularia salina*). Laidunnuksen ansiosta järviruoko on selvästi väistymässä. Alueen koilliskulmassa on pieni metsäsaareke, joissa puuston valtalajina on mänty (*Pinus sylvestris*). Tässä umpeutuvassa hakamaassa esiintyy myös pieniä ketolaikkuja, jossa kasvaa mm. pölkkyruoho (*Arabis glabra*), häränsilmä (*Hypochoeris maculata*) ja jäkki (*Nardus stricta*).

Läntisellä laidunlohkolla (kuva 6, laidun 5) kasvaa yksittäisiä järviruokoja lähes koko niityn alueella kuivempaa metsänreunusta lukuun ottamatta. Ruovikon ja metsänreunan väliin jää matalakasvuisempi rantaniitty, jossa ei kuitenkaan ole havaittavissa selvää kasvillisuuden vyöhykkeitä. Suolavihvilää, luhtakastikkaa ja jokapaikansaraa kasvaa siellä täällä pieninä kasvustoina. Niityn sisäreunassa on kapea punanatavaltaisen reunus. Itälaidassa, metsänreunassa on pieni kallioketo.

Aitsaarenrauma on Aitsaaren ja mantereen välinen kapea, lähes umpeutunut salmi, jossa avovettä on enää hyvin vähän. Vielä 1970-luvulla salmea reunusti laaja matalakasvuinen rantaniitty, josta löytyi mm. nurmilauhavyöhyke, natavyöhyke, röllivyöhyke sekä luikkavyöhyke (Saarinen 1983a). Nyt rantaniityt ovat lähes kokonaan umpeutuneet ja yhtenäisen ruovikko ulottuu metsäreunaan saakka. Ruovikon ja metsän väliin jää vain muutamia, pääasiassa nurmilauhavaltaisia laikkuja, jotka ovat paikoin rehevöityneitä ja kulttuurivaikutteisia. Aitsaaren johtavan maantien varrella on kapea niitty, jonka kivikkoisella reunalla kasvaa ketolajistoa, kuten isomaksaruohoa (*Sedum telephium*), kissankelloa (*Campanula rotundifolia*), keltamataraa (*Galium verum*) ja ketoneilikkaa (*Dianthus deltoides*).

Hirvijoen itäpuolella, lähimpänä merenlahtea, on järviruokovaltaista kasvustoa, josta löytyy myös kosteapohjainen, ilmeisesti ihmistoiminnan tuloksena syntynyt luhta. Luhdan valtalajeina vuorottelevat järviruoko ja viiltosara. Laikuittain esiintyvien viiltosarakasvustojen välissä on matalakasvuisempia alueita, joissa kasvaa runsaasti mm. suoputkea, rantamataraa, hentosuolaketta ja rönsyrölliiä. Osa luhdasta on kasvistoltaan kulttuurivaikutteista, kuten lajisto osoittaa: peltoohdake (*Cirsium arvense*), ojakärsämö (*Achillea ptarmiga*), vaalea-amerikanhorsma (*Ebilobium palustre*) ja koiranheinä (*Dactylis glomerata*). Luhdan pohjoispuolella on viljeltyä peltoa, ja tästä pohjoiseen on ollut melko laaja laidunalue (kuva 6, laidun 7), joka kuuluu osana Varsinais-Suomen tärkeisiin perinnemaisemakohteisiin (Itätalon laidun ja rantaniitty, Lehtomaa 2000). Niitykasvillisuudessa ei ole havaittavissa selvää vyöhykkeisyyttä, ja suuri osa alueesta on nurmilauhavaltaista, melko vähälajista niittyä. Typeä suosivia kulttuurilajeja kasvaa monin paikoin. Niityn keskivaiheilla on kapea epäyhtenäinen rönsyröllijokapaikansara-luhtakastikkalaikku. Niityä halkovien, osin jo umpeutuvien ojien varsilla on kosteampia painanteita, joissa vallitsevana lajistona ovat alkuperäiset rantaniittyjen lajit.

Hirvijoen länsirannalla on laaja vanha jokivarsilaidun, jota laidunnettiin viimeksi vuonna 1998. Alueella on sekä rehevöityneitä, kulttuurilajiston vallitsemia laikkuja että hyvin säilyneitä rantaniittylohkoja, joilla kasvillisuuden vyöhykkeisyys on vielä havaittavissa. Pärjän metsäsaarekkeeseen rajoittuvalla alueella esiintyy kulttuurilajeja ja typensuosijoita, kuten juolavehnä (*Elymus repens*), peltopillike (*Galeopsis bifida*) ja punapeippi (*Lamium purpureum*). Alue sijaitsee sen verran kaukana merestä, ettei suolaa vaativa tai siitä hyötyvä lajisto ole kovin yleistä. Uloimpana joesta on nurmilauhavyöhyke, jonka jälkeen alkaa hyvin vaihteleva kasvillisuusvyöhyke. Alue muodostuu osittain kuivapohjaisesta ja hyvin matalakasvuisesta kasvillisuudesta sekä kosteapohjaisemmasta jokapaikansara-viiltosarakasvillisuudesta. Lisäksi niityllä on lähes kasvittomia, kosteapohjaisia painanteita. Matalakasvuisemman rantaniityn ja ruovikon väliin jää leveimmillään noin 20-metrinen viiltosarareunus, jossa kasvaa myös rantamataraa, suoputkea ja ranta-alpia (*Lysimachia vulgaris*). Hirvijoen jokivarsilaidun on laidunnuksen loppumisen jälkeen hyvää vauhtia umpeutumassa. Pellon puolelta laidunniitylle leviää kulttuurilajistoa, ja joen puolelta järviruoko valloittaa kosteampaa niityn osaa. Paikalla kasvaa edelleen laidunniityn peruslajistoa, mutta merenrantaniityksi sitä on vaikea enää luokitella.

Suurin osa alueesta on ruovikkoa, mutta **Vähä**joen itäpuolella Pärjän eteläpuolella on alue, jossa on myös vielä osittain nähtävissä merenrantavaiheen kasvillisuuden vyöhykkeisyyttä ja merkkejä aiemmasta laidunnuksesta. Pohjoisosa alueesta on matalakasvuista, ja valtalajeja ovat rönsyröllii, ketohanhikki, suoputki sekä nurmilauha (yksittäisinä mättäinä), ja lisäksi kasvaa muutama yksittäinen mesiangervo. Laidunalueen lajistosta paikalla kasvavat vielä melko runsaana syysmaitiainen (*Leodonton autumnalis*), hiirenvirna (*Vicia cracca*) ja ojakärsämö. Eteläosa on selvästi rehevämpi ja pääosin nurmilauhakasvuston peittämä. Matalakasvuista rantaniittyä on vain kapea kaistale aivan ruovikon reunassa.

Vesikasvillisuus

Halkkoaukko on hyvin suojaisa lahti, jossa veden suolapitoisuus on vähäinen ja jonka kasvillisuudessa näkyy Hirvijoen rehevöittävä vaikutus. Erityisesti jokisuun ja Kirnusaaren ympäristön vesikasvillisuus on ravinteita sietävien tai niitä vaativien lajien vallitsemaa. Selvää kasvillisuusvyöhykkeisyyttä ei ole, vaan lajit kasvavat laikuittain toistensa seassa. Lähes yhtenäinen järvi-ruokokasvusto ympäröi jokisuuta kummaltakin puolelta. Aivan joen suuaukolla valtalajeina ovat kapeaosmankäämi ja järvikaisla. Lisäksi alueella kasvaa mm. kurjenmiekkää (*Iris pseudacorus*) ja leveäosmankäämiä (*Typha latifolia*).

Halkkoaukolla ja Hirvijoen suulla on vain muutamia upos- ja kelluslehtisiä vesikasveja. Ainoa kelluslehtinen on ulpukka (*Nuphar lutea*), ja uposkasveista tähkä-ärviä (*Myriophyllum spicatum*) arvioitiin runsaimmaksi ja koko lahden alueella laajimmalle levinneeksi. Aivan jokisuulla kasvaa runsaasti hapsi- (*Potamogeton pectinatus*) ja ahvenvitaa (*P. perfoliatus*), muulla selvästi vähemmän.

Oukkulanlahden itäosa on hyvin matala ja pehmeäpohjainen. Lahdella on niukasti upos- ja kelluslehtisiä kasveja. Merihauraa (*Zannichellia palustris* var. *repens*) kasvaa pohjalla harvakseltaan. Oukkulanlahden länsipuoli on syvempää ja pohja kovempaa. Tähkä-ärviä on melko yleinen, mutta muutoin pohja on pääosin kasvitonta.

Metsäiset alueet

Metsäisistä kohteista selvitettiin kesän 2000 tutkimuksessa Iso-Virtukka, Kirnusaari ja Kiuaskari. Iso-Virtukka ei kuulu Natura-alueeseen, mutta alue on hankittu valtiolle ja se tullaan liittämään suojelualueeseen.

Iso-Virtukan luoteisreunalla on ruovikkoon rajautuva tervaleppäluhta (*Alnus glutinosa*), jossa kasvaa useita lehtolajeja, mm. soreahiirenporras (*Athyrium filix-femina*), kivikkoalvejuuri (*Dryopteris filix-mas*), sinivuokko (*Hepatica nobilis*), valkovuokko (*Anemone nemorosa*) ja pohjanpunaherukka (*Ribes spicatum*). Saarelta löytyy myös kuivien lehtojen lajeja. Saaren keskiosan männyt ovat yli 100-vuotiaita, ja alueella on myös runsaasti lahoavaa pienpuuta, tuulenkaatoja ja pystyyn kuivuneita kuusia (*Picea abies*). Muu puusto koostuu tervaleppien ohella rauduskoivuista (*Betula pendula*) ja pihlajista (*Sorbus aucuparia*).

Kirnusaari on suurimmaksi osaksi avokalliota, mutta saaren itä- ja eteläreunalla on näyttäviä ketolaikkuja, joissa lajistoon kuuluvat mm. mäkilemmikki (*Myosotis ramosissima*), mäkihärkki (*Cerastium semidecandrum*), keto-orvokki (*Viola tricolor*) ja kevätkynsimö. Kallioiden ja ketolaikkujen ympärillä on runsaasti katajaa (*Juniperus communis*). Etelä- ja itärantaa kiertää kapea tervaleppäreunus, jonka kenttäkerroksessa kasvaa mm. puna-ailakki (*Silene dioica*), pystykiurun-kannus (*Corydalis solida*) ja lehtonurmikka (*Poa nemoralis*). Saarelta löytyi myös pienialainen kalmojuuriesiintymä (*Acorus calamus*).

Kiuaskari lienee vanhaa laidunaluetta, ja sen pensaskerroksessa kasvaa runsaasti katajaa. Kallio-paljastumilla on pieniä ketolaikkuja, ja kosteammissa notkelmissa kasvaa mm. pystykiurun-kannusta, hoikkanurmikkaa (*Poa angustifolia*) ja kalvassaraa (*Carex pallescens*). Puusto koostuu lähinnä männyistä ja rauduskoivuista.

3.5.5 Linnusto

Alueen linnuston kuvaus perustuu pääasiassa Matikaisen ja Lievosen (2001a) selvitykseen.

Oukkulanlahden alue on tärkeä vesi- ja rantalintujen pesimäalue, vaikka alueen pesimälinnusto onkin viimeisten vuosikymmenten aikana selvästi taantunut. Alueella pesii lintudirektiivin liitteen I mukaisia, erityistä suojelua vaativia lajeja sekä kansallisesti uhanalaisia lajeja. Natura-alueita ympäröivissä rantametsissä pesii myös monia vähälukuisia ja harvinaisia lajeja, jotka täydentävät alueen linnustollista arvoa. Keväisin alueella levähtää kohtuullisen suuria vesilintumääriä, mutta sen merkitystä syysmuutonaikaisena levähdyskohteena ei tunneta kunnolla.

Natura-alueen nykyinen pesivä vesi- ja rantalinnusto on esitetty taulukossa 1 (s. 23). Halkkoaukon ja Oukkulanlahden pesivän vesi- ja rantalinnuston muutos 1980-luvun tilanteeseen verrattuna on esitetty taulukossa 2 (s. 24).

Pesimälinnusto

Natura-alueen pesimälinnustossa tapahtuneita muutoksia on mahdollista arvioida 1970-luvun alkupuolelle asti, mutta suora laskentatulosten vertailu koko alueen tai kaikkien lajien osalta ei ole mahdollista. Tämä johtuu mm. laskentamenetelmien eroista tai eroista laskenta-alueissa.

Vesilinnut. Vuonna 2000 alueella pesi 13 vesilintulajia, yhteensä 102 paria. Runsaimmat lajit olivat sinisorsa ja telkkä. Vaateliain rehevien vesien laji, heinätaivi, pesii alueella. Halkkoaukon ja Oukkulanlahden vertailualueella vesilintujen parimäärä oli vähentynyt vuoden 1980 laskennan 260 parista 79 pariin. Suurin muutos oli tapahtunut silkkiuikulla, jonka parimäärä oli vähentynyt 104 paria. Noin puolet alueen pesivistä vesilinnuista voidaan lukea taantuneisiin lajeihin. Silkkiuikun lisäksi nokikanan parimäärät ovat vähentyneet rajusti, mutta sinisorsan, tavin, tukkasotkan ja telkän kohdalla pesimäkannan taantuminen on ollut vähäisempää. 1970-luvun jälkeen alueen pesivästä vesilinnustosta hävinneiksi voidaan arvioida haapana, jouhisorsa ja lapasorsa. Uusia pesiviä vesilintulajeja ovat kanadanhanhi ja merihanhi, jotka molemmat ovat runsastuneet koko maassa (Väisänen ym. 1998).

Kahlaajat. Alueella pesii 6 kahlaajalajia, joiden parimäärä on 36 paria. Kahlaajalajisto on selvästi taantunut. Alueella on aiemmin pesinyt mm. nykyään äärimmäisen uhanalaiseksi (CR) luokiteltu suosirrin eteläinen *schinzii*-alalaji. Alueen tarkkaa parimäärää ei tunneta 1950–1960-luvuilta, jolloin laji oli Suomessa todennäköisesti runsaimmillaan (ks. esim. Väisänen ym. 1998). Vuodesta 1973 alueella tiedetään pesineen 1–2 paria ja viimeinen pesintä (1 pari) todettiin vuonna 1987. Vuonna 1995 alueella havaittiin vielä yksinäinen koiraslintu (Lehikoinen ym. 2003). Alueen pesimälinnustosta on hävinnyt kokonaan myös suokukko, josta viimeinen pesimähavainto on vuodelta 1983.

Lähes hävinneeksi lajiksi voidaan lukea myös isokuovi, jonka nykyinen kanta on vain yksi pari. Punajalkaviklon ja työttöhyypän pesimäkanta on taantunut muutamaan pariin. Vuonna 1980 Halkkoaukon ja Oukkulanlahden alueella pesi yhteensä 29 punajalkaviklo- ja työttöhyypäparia, kun vastaava parimäärä vuonna 2000 oli vain 5 paria. Taivaanvuohen ja rantasipin pesimäkanta on säilynyt ennallaan. Ainoa kahlaajalajiston tulokas on meriharakka, joita pesii alueen saarilla kaksi paria.

Rantakanat. Luhtakana kuuluu alueen säännölliseen pesimälajistoon (2 paria vuonna 2000), mutta myös liejukana ja luhtahuitti ovat pesineet alueella (Saarinen 1984). Luhtakanalle sopivaa pesimäympäristöä on runsaasti, mutta luhtahuittille sopivia rantoja alueella ei ole.

Lokkilinnut. Alueella pesii kolme lokkilintulajia, joiden yhteisparimäärä on 148. Naurulokki on pesinyt alueella ainakin 1970-luvulta lähtien. Halkkoaukolla sijaitsevan Paavonkarin pesimäyhdyskunnan koko on vaihdellut. Vuonna 1980 sen koko oli 70 paria, kun vuoden 2000 laskennoissa se oli kasvanut 140 pariin. Aiemmin naurulokki on pesinyt myös Hirvijoen suulla. Kalalokki pesii Natura-alueen saarilla, ja sen kanta on selvässä kasvussa. Kalatiira pesii alueella muutamien parin voimin. Koko Natura-alueella on vain muutamia rakentamattomia, lokeille sopivia pesimäluotoja.

Varpuslinnut. Niitty- ja avomaalajisto on lähes kokonaan kadonnut alueen pesimälinnustosta. Aitsaarenraumasta on linnuston vertailutietoa vuosilta 1980 ja 2000. Keltävästäräkki ja pensastasku ovat hävinneet kokonaan tältä alueelta. Halkkoaukolla ja Oukkulanlahdella keltävästäräkki on vähentynyt vastaavana aikana noin 15 parista 2 pariin ja niittykirvisten määrä 25 parista 6 pariin. Parhaiten avomaiden varpuslinnusto on säilynyt Rukanaukon laajalla laidunniityllä.

Ruovikkolajiston (ruoko- ja rytikerttunen, pajusirkku) parimäärät ovat todennäköisesti kasvaneet, mutta tarkkaa lukumäärävertailuaineistoa näistä ei ole. Viiksitimali on vakiintunut 1990-luvulla alueen pesimälinnustoon. Rastaskerttunen pesii alueella säännöllisesti.

Petolinnut. Alueen pesimälinnustoon kuuluvat sekä ruskosuohaukka että niittysuohaukka. Ruskosuohaukan pesintä on varmistettu useina vuosina, mutta 1990-luvulla pesintä ei liene enää ollut säännöllistä. Kesällä 2000 laji yritti tuloksetta pesiä alueella. Lajille sopivaa ruovikkoista pesimäympäristöä on runsaasti, mutta jostain syystä laji ei menesty. Sama ilmiö on havaittu muillakin Lounais-Suomen merenlahdilla, missä laji on nykyään vähälukuisempi kuin kolme vuosikymmentä sitten (Lehikoinen ym. 2003). Yhtenä syynä lajin vähenemiseen etelärannikoilla saattaa olla laadukkaiden saalistusmaidon väheneminen rantaluhtien kasvaessa umpeen (Lammi & Väänänen 1997). Lisäksi vähenemisen yhdeksi syyksi on esitetty pienpetojen runsastumista. Merenlahdilla, joissa pesäruovikot kuivuvat ajoittain merenpinnan vaihtelun takia, ruskosuohaukkojen pesät saattavat joutua petonisäkkäiden tuhoamiksi useammin kuin järvillä (Lammi & Väänänen 1997).

Niittysuohaukka on suunnittelualueen harvinaisin pesimälaji. Se on pesinyt alueella useana vuonna 1990-luvun loppupuolelta lähtien. Niittysuohaukan parimääräksi maassamme on arvioitu 2–5 paria, ja lajin mahdollinen kotiutuminen pesimälinnustoomme on vasta aluillaan (Väisänen ym. 1998).

Em. pesivien petolintulajien lisäksi merikotka saalistaa nykyään alueella säännöllisesti.

Taulukko 1. Oukkulanlahden Natura-alueen pesivä vesi- ja rantalinnusto ja muu harvalukuinen pesimälinnusto vuonna 2000 (Matikainen & Lievonen 2001a) sekä niiden uhanalaisuustiedot. Sarake U = kansallinen uhanalaisuusluokitus (Rassi ym. 2001), jossa RE = Suomen luonnosta hävinnyt, CR = äärimmäisen uhanalainen, EN = erittäin uhanalainen, VU = vaarantunut, NT = silmälläpidettävä. Sarake VA = Kansainvälisen suojelun vastuulaji Suomessa (Rassi ym. 2001). Sarake Direktiivi = laji kuuluu EU:n lintudirektiivin liitteen I lajeihin.

Laji	Parimäärä	U	VA	Direktiivi
Silkkiiukku (<i>Podiceps cristatus</i>)	16			
Mustakurkku-uikku (<i>Podiceps auritus</i>)	2			x
Kyhmyjoutsen (<i>Cygnus olor</i>)	16			
Merihanhi (<i>Anser anser</i>)	1			
Kanadanhanhi (<i>Branta canadensis</i>)	1			
Tavi (<i>Anas crecca</i>)	8		x	
Heinätavi (<i>Anas querquedula</i>)	1			
Sinisorsa (<i>Anas platyrhynchos</i>)	22			
Punasotka (<i>Aythya ferina</i>)	2			
Tukkasotka (<i>Aythya fuligula</i>)	3		x	
Telkkä (<i>Bucephala clangula</i>)	18		x	
Isokoskelo (<i>Mergus merganser</i>)	1			
Niittysuohaukka (<i>Circus pygargus</i>)	2			x
Ruskosuohaukka (<i>Circus aeruginosus</i>)	1	NT		x
Teeri (<i>Tetrao tetrix</i>)	1	NT		x
Luhtakana (<i>Rallus aquaticus</i>)	2			
Nokikana (<i>Fulica atra</i>)	11			
Kurki (<i>Grus grus</i>)	3			x
Meriharakka (<i>Haematopus ostralegus</i>)	2			
Töyhtöhyppä (<i>Vanellus vanellus</i>)	7			
Taivaanvuohi (<i>Gallinago gallinago</i>)	12			
Isokuovi (<i>Numenius arquata</i>)	1		x	
Punajalkaviklo (<i>Tringa totanus</i>)	8			
Rantasipi (<i>Actitis hypoleucos</i>)	6		x	
Naurulokki (<i>Larus ridibundus</i>)	140	VU		
Kalalokki (<i>Larus canus</i>)	6			
Kalatiira (<i>Sterna hirundo</i>)	2			x
Pikkutikka (<i>Dendrocopos minor</i>)	2	VU		
Palokärki (<i>Dryocopus martius</i>)	2			
Keltävästäräkki (<i>Motacilla flava</i>)	8			
Pensastasku (<i>Saxicola rubetra</i>)	12	NT		
Rytikerttunen (<i>Acrocephalus scirpaceus</i>)	?			
Ruokokerttunen (<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>)	?			
Rastaskerttunen (<i>Acrocephalus arundinaceus</i>)	1	VU		
Viiksitimali (<i>Panurus biarmicus</i>)	3	NT		
Pikkulepinkäinen (<i>Lanius collurio</i>)	8	NT		x
Punavarpunen (<i>Carpodacus erythrinus</i>)	?			
Peltosirkku (<i>Emberiza hortulana</i>)	2	VU		
Pajusirkku (<i>Emberiza schoeniclus</i>)	?			

Taulukko 2. Halkkoaukon ja Oukkulanlahden pesivän vesi- ja rantalinnuston parimäärät vuosina 1980 (Saarinen 1980) ja 2000 (Matikainen & Lievonen 2001a). Tähtimerkki * tarkoittaa, että Halkkoaukon tiedot puuttuvat ko. lajin kokonaisparimäärästä.

Laji	1980	2000	Muutos
Silkkiuikku	118	14	- 104
Mustakurkku-uikku	1	2	+ 1
Kyhmyjoutsen	3	13	+ 10
Merihanhi	0	1	+ 1
Tavi	*7	4	- 3
Sinisorsa	33	16	- 17
Heinätavi	1	1	0
Lapasorsa	1	0	- 1
Punasotka	1	2	+ 1
Tukkasotka	17	3	- 14
Telkkä	39	13	- 26
Ruskosuohaukka	1	1	0
Nokikana	39	10	- 29
Luhtakana	2	2	0
Kurki	1	2	+ 1
Töyhtöhyppä	14	2	- 12
Punajalkaviklo	15	3	- 12
Naurulokki	73	140	+ 67
Kalalokki	0	6	+ 6
Keltavästäräkki	*15	3	- 12
Niittykirvinen	*25	6	- 19
Viiksitimali	0	3	+ 3

Pesimälinnuston sijoittuminen alueella

Linnustoltaan runsaimmat ruovikkoalueet ovat Halkkoaukolla Hirvijoen suulla sijaitsevan Kirnu-saaren ympäristössä. Halkkoaukon toinen tärkeä ruovikkoalue on Paavonkari ympäristöineen, jossa on koko alueen ainoa naurulokkikolonia. Naurulokkikolonian suojissa pesii useita vähälukuisia pesimälajeja (mm. punasotka ja mustakurkku-uikku). Oukkulanlahden ja Halkkoaukon välinen Aitsaarenrauma on tärkeä ruovikkoalue, jossa pesii mm. luhtakana ja viiksitimali. Oukkulanlahden ruovikot ovat varsin niukkalintuisia, mutta alue on tärkeä niitylinnuston pesimäalue. Rukanaukon tärkein ruovikkoalue on alueen läpi kulkevan ojan varrella, erityisesti sen itäpuolella.

Linnustoltaan arvokkaimmat matalakasvuiset rantaniityt ja laidunalueet sijaitsevat hajallaan alueen eri osissa. Arvokkain ranta- ja laidunniitty on Rukanaukon pohjukassa. Niitty- ja rantalinnusto on siellä runsas ja monilajinen. Kahlaajalajistoon kuuluvat kuovi, punajalkaviklo, taivaanvuohi ja töyhtöhyppä. Keltavästäräkkejä pesii useita pareja. Hirvijokivarren rantaniityillä pesi vielä kesälä 2000 rantaniitytjen lajistoa, vaikka laidunnus olikin loppunut jo muutama vuosi aiemmin.

Syyt pesimälinnuston muutoksiin

Oukkulanlahden alueen pesivä vesi- ja rantalinnusto on voimakkaasti taantunut viimeisten kolmenkymmenen vuoden aikana. Pesivästä vesilinnustosta ovat ilmeisesti kokonaan kadonneet haapana, lapasorsa ja jouhisorsa. Kahlaajista ovat hävinneet suokukko ja suosirrin eteläinen *schinzii*-alalaji. Monien lajien parimäärät ovat vähentyneet. Selvimmäksi yhteiseksi syyksi monien lajien taantumiseen voidaan arvioida alueen rantojen ja vesialueen umpeenkasvu. Muutosten taustalla vaikuttaa luonnollisesti myös lajien yleinen kannankehitys, joka monen alueella taantuneen (tai runsastuneen) lajin kohdalla on ollut hyvin samankaltainen koko maassa. Toisaalta monen alueella taantuneen lajin yleisen taantumisen syyksi koko maassa on arvioitu rantamaiden umpeenkasvua laidunnuksen ja niittojen vähennyttä.

Monen vesilinnun pesimäkannan taantumisen syynä saattaa ainakin osaksi olla ruovikoiden laajeneminen ja umpeutuminen sekä rantojen mosaiikkimaisuuden katoaminen. Kaikki alueelta hävinneet vesilinnut (haapana, lapasorsa ja jouhisorsa) suosivat pesimäympäristössään matalia rantaniittyjä tai rantaluhtia (esim. Väisänen ym. 1998). Silkkiuikkukannan muutoksia on vaikea selittää paikallisilla ympäristömuutoksilla, sillä yleensä laji hyötyy rehevöitymisestä ja ruovikoitumisesta.

Kahlaajalajiston taantumisen syynä on varsin selvästi sopivien pesimäpaikkojen ja ruokailumaiden häviäminen alueelta. Laidunnuksen vähennyttä kahlaajien vaatimat matalakasvuiset rantaniityt ovat ruovikoituneet ja kasvaneet umpeen. Jäljellä olevat laitumet ovat Rukanaukkoa lukuun ottamatta pienialaisia, ja ne sijaitsevat erillään toisistaan. Lisäksi niiltä kaikilta puuttuu avovesiyhteys ja siihen usein liittyvät lieterannat, jotka ovat kahlaajille tärkeitä ruokailualueita.

Linnuston tilannetta arvioitaessa on otettava huomioon myös mahdolliset minkin ja supikoiran aiheuttamat vaikutukset. Molemmat lajit heikentävät saalistuksellaan vesilintujen, kahlaajien ja lokkilintujen pesimämenestystä (esim. Mikkola-Roos 1995). Lintujen pesimäkantaan on voinut vaikuttaa näiden vieraiden pienpetojen runsastuminen viimeisten vuosikymmenten aikana. Tuoreessa tutkimuksessa minkin ja supikoiran tehopyyntien on todettu parantavan huomattavasti kosteikkolintujen poikastuottoa (Mikkola-Roos ym. 2005).

Viimeisten vuosikymmenten aikana alueelle on tullut myös pari uutta pesimälajia, ja lisäksi ruovikkolajisto on todennäköisesti runsastunut ruovikkoympäristön lisääntyä. Merkittävin alueen linnustoon kotiutunut laji on niittysuohaukka. Maamme pesimälinnustoon vasta 1990-luvulla vakiintunut viiksitimali on joinakin vuosina ollut jopa yleinen alueen ruovikoiden pesimälintu.

Muutonaikainen linnusto

Alueelta on varsin vähän muutonaikaisia tietoja. Systemaattista muutonaikaista linnustoseurainta ei alueella ole tehty kuin keväällä 2000 (Matikainen & Lievonen 2001a), jolloin huhtikuun lopussa alueella laskettiin enimmillään 1 100–1 300 vesilintua (liitteet 2 ja 3). Runsaimmat vesilinnut olivat tavi (enimmillään 342 yksilöä), tukkasotka (enimmillään 283 yksilöä) ja isokoskelo (enimmillään 260 yksilöä). Tärkein vesilintujen kerääntymisalue on em. selvityksen mukaan Halkkoaukko. Erityisesti Hirvijoen suisto ja Kuurnanpään eteläpuolinen lahti keräävät vesilintuja. Niitä kerääntyy myös Paavonkarin naurulokkiyhdyksunnan ympäristöön. Halkkoaukon lisäksi myös Oukkulanlahden alueella laskettiin satoja vesilintuja, mutta Rukanaukon alueella määrät ovat selvästi pienempiä.

Matikaisen ja Lievosen (2001a) tekemän linnustoselvityksen mukaan erityisesti Hirvijoen suulla keväisin tapahtuva veneily karkottaa alueella levähtäviä ja ruokailevia vesilintuja. Havaintojen mukaan jo yhdenkin veneen liikkuminen alueella saa vesilinnut poistumaan, eivätkä ne palaa kovin nopeasti takaisin, vaan siirtyvät muualle. Veneily muualla kuin jokisuussa ei havaintojen mukaan häirinnyt lintuja paljon, mutta joissakin tilanteissa myös muualla lahden alueella tapahtunut kalastus karkotti vesilintuja paikasta toiseen.

Kahlaajille sopivia lieterantoja alueella ei ole kuin veden ollessa poikkeuksellisen alhaalla, eikä rannoilla levähdä säännöllisesti suuria kahlaajamääriä. Jonkin verran kahlaajia (liroja ja suokukkoja) kerääntyy myös laiturille.

Vertailuaineistoa kevätmuutonaikaisen tilanteen muuttumisesta ei ole. Ilmeisesti ainakin vielä 1970-luvulla Oukkulanlahden alueella levähti runsaasti vesilintuja ja kahlaajia. Halkkoaukon merkitys levähdysalueena on selvinnyt vasta 1990-luvulla (Biota BD Oy 2002).

Syysmuutonaikainen tilanne tunnetaan erittäin huonosti. Alueella sorsastetaan ahkerasti, mikä viittaa siihen, että vesilintuja ainakin vielä elokuussa on melko runsaasti. Maastokäynnillä 11.8.2003 Oukkulanlahdelta lähti noin 350 vesilintua (T. Aallon havainto).

Linnuston suojeluarvo

Suomessa on ollut käytössä linnuston arvottamiseksi oma suojelupistejärjestelmä vuodesta 1981. Tämä järjestelmä kehitettiin valtakunnallisen lintuvesiensuojeluohjelman tarpeisiin (Lintuvesityöryhmä 1981). Suojelupistejärjestelmää uudistettiin ja laajennettiin vuonna 2003 (Asanti ym. 2003) niin, että linnustollinen arvo määritellään nyt neljällä eri tasolla. Nämä tasot ovat:

1. pesimäaikainen suojeluarvo (suojelupistearvo)
2. muutonaikainen linnustoarvo
3. sulkasadon aikainen linnustoarvo
4. merkitys pesimäaikaisena ruokailualueena.

Suojeluarvojärjestelmä on lähinnä hallinnollinen työkalu, ja sen avulla voidaan arvioida eri kohteiden kunnostus- ja hoitotoimenpiteiden tarvetta ja kiireellisyyttä. Se soveltuu myös vanhojen kunnostussuunnitelmien uudelleenarvioimiseen. Suojeluarvojärjestelmän käyttö laji- ja parimäärien sekä uhanalaisuustietojen ohella antaa toisaalta lisätietoa linnuston tilanteesta yhdellä kohteella esimerkiksi ennen ja jälkeen kunnostustöiden.

Oukkulanlahden alueen **pesimäaikainen suojeluarvo** (suojelupistearvo) vuonna 2000 oli 143,37 (laskettu taulukon 1 mukaan). Nykyisten tietojen perusteella **muutonaikaisen linnustoarvon** voidaan arvioida olevan luokan II mukainen, eli alue on valtakunnallisesti arvokas muuttolintujen levähdysalue. Alueen **sulkasadon aikaisesta** linnustotilanteesta ei ole kunnollista tietoa, mutta alueen voidaan arvioida olevan alimman luokan III mukainen, jonka mukaan sillä on merkitystä sulkasadon aikaisena kerääntymisalueena. Oukkulanlahden alue on myös tärkeä **pesimäaikainen ruokailualue** määrittelyn kriteerinä olevien, alueen ulkopuolella pesivien lajien perusteella.

3.6 Suojeltavat lajit ja luontotyypit

3.6.1 Lintudirektiivin lajit

Oukkulanlahden Natura-alueella pesii vuoden 2000 selvityksen mukaan yhdeksän lintudirektiivin liitteen I mukaista, erityistä suojelua vaativaa lajia: mustakurkku-uikku, niittysuohaukka, rusko-suohaukka, teeri, kurki, kalatiira, palokärki, pikkulepinkäinen ja peltosirkku. Muut paitsi teeri, palokärki, pikkulepinkäinen ja peltosirkku ovat selviä lintuvesilajeja.

Alueella ei ainakaan keväisin ilmeisesti levähdä kovinkaan suuria määriä liitteen I mukaisia lajeja. Suokukkoja ja liroja esiintyy kuitenkin säännöllisesti ainakin keväällä ja todennäköisesti myös syksyllä.

Näiden lajien lisäksi alueen Natura-tietokannassa on esitetty muitakin lintudirektiivin liitteen I lajeja: ampuhaukka, harmaapäätikka, huuhekaja, kaulushaikara, lapintiira, laulujoutsen, luhtahuitti, mehiläishaukka, pyy, räyskä, sinisuohaukka, uivelo, heinäkurppa ja kalasääski. Osa näistä lajeista on saattanut jossain vaiheessa pesiä suojeluvarausalueella, osa pesii alueella epäsäännöllisesti (kuten kaulushaikara) ja osa voi käyttää aluetta ruokailumainaan tai levähdysalueenaan. Em. laji- en lisäksi alueella saalistaa nykyään säännöllisesti merikotka.

3.6.2 Luontodirektiivin luontotyypit ja lajit

Metsähallituksen selvitystöissä kesällä 2003 ja 2004 alueelta tunnistettiin neljä Euroopan unionin luontodirektiivin mukaista, suojeltavaksi tarkoitettua luontotyyppiä (ks. Airaksinen & Karttunen 2001). Suunnittelualue on kuitenkin esitetty Natura 2000 -verkostoon vain linnuston erityis-suojelualueena, joten kunnostuksen, hoidon ja käytön ohjaus arvioidaan ensisijaisesti linnuston elinympäristön tarpeet huomioon ottaen. Luontodirektiivin liitteen II mukaisia suojeltavia lajeja alueella ei nykytiedon perusteella esiinny.

Suunnittelualueelta tunnistetut luontotyypit on esitetty alla (taulukko 3, sijainti esitetty liitteessä 4). Erityisen tärkeät (priorisoidut) luontotyypit on merkitty tähdellä *. Näiden luontotyyppien suojelussa Euroopan yhteisöllä on erityinen vastuu tai ne ovat vaarassa hävitä, kun otetaan huomioon luontotyyppien esiintyminen yhteisön alueella suhteessa sen koko esiintymisalueeseen.

Taulukko 3. Oukkulanlahden alueella esiintyvät Natura-luontotyypit Metsähallituksen maastonselvitysten mukaan. Ensisijaisesti suojeltavat luontotyypit on merkitty tähdellä (*).

Koodi	Luontotyyppin nimi	ha
1130	Jokisuistot	136
1630	Merenrantaniityt*	36
6270	Kuivat ja tuoreet niityt*	5
9050	Lehdot	1

3.6.3 Uhanalaiset lajit

Uhanalaiset linnut

Oukkulanlahdella pesii neljä kansallisesti uhanalaiseksi luokiteltua lajia (uhanalaisuusluokat CR = äärimmäisen uhanalainen, EN = erittäin uhanalainen sekä VU = vaarantunut): naurulokki, pikkutikka, rastaskerttunen ja peltosirkku, jotka ovat kaikki vaarantuneita (VU). Lisäksi silmälläpidettäviä (NT) pesimälajeja ovat ruskosuohaukka, teeri, viiksitimali ja pikkulepinkäinen.

Alueella ei nykytietojen perusteella levähdä säännöllisen runsaslukuisena valtakunnallisesti uhanalaisia lajeja, mutta alueella saalistaa säännöllisesti merikotka (VU).

Kansalliset vastuulajit

Kansallisessa uhanalaisuustarkastelussa (Rassi ym. 2001) on määritelty eliölajeja, joiden suojelussa Suomella on merkittävä kansainvälinen vastuu. Näiden lajien Euroopan kannasta vähintään 15 % pesii Suomessa, mutta osa lajeista voi olla Suomessa yleisiäkin. Asema vastuulajien luettelossa merkitsee lähinnä yleistä tarvetta lajien seurannan ja tutkimuksen tehostamiseen sekä vastuulajien elinympäristöjen huomioon ottamiseen maankäytön suunnittelussa. Vastuulajeilla ei ole lainsäädännössä määriteltyä asemaa.

Oukkulanlahden alueella pesii säännöllisesti yhteensä viisi vastuulajiksi arvioitua lintulajia (taulukko 1, s. 23).

Uhanalaiset kasvit ja muut eliöt

Alueella ei kasva tai esiinny nykytietojen mukaan muita kansallisesti uhanalaisia eliölajeja kuin lintuja. Varsinaisia uhanalaisia kasvilajeja ei ole löydetty, mutta kaksi valtakunnallisesti silmälläpidettävää (NT) kasvilajia alueella esiintyy. Rukanaukolla kasvaa ketonoidanlukkoa (*Botrychium lunaria*) ja muutamain paikoin esiintyy ketoneilikkaa (*Dianthus deltoides*).

3.7 Maankäyttö

3.7.1 Kaava- ja rakennustilanne

Osalla aluetta on voimassa seutukaava ja osalla muita kaavoja.

Seutukaava

Suunnittelualue on osoitettu vahvistettujen seutukaavojen yhdistelmän mukaan lähes kokonaan, Aitsaarenrauman länsipuolen vesialuetta lukuun ottamatta, SL-alueeksi eli luonnonsuojelulain nojalla suojeltavaksi alueeksi (Varsinais-Suomen liitto 1999). Kaavan mukaan alueen käytön suunnittelussa on otettava huomioon valtioneuvoston periaatepäätöksen sekä maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön esitysten mukaiset tai muut vastaavat taikka jo toteutetut luonnonsuojelualuevaraukset. Suojelumääräyksen mukaan ennen lakiin perustuvia suojelutoimenpiteitä alueen käytössä on kiinnitettävä erityistä huomiota sen suojeluarvon säilymiseen. Seutukaava ei automaattisesti kiellä rakentamista alueelle, mutta rakennussuunnittelussa on kaavan mukaan otettava huomioon, ettei rakentaminen heikennä alueen suojeluarvoa. Kaavan mu-

kaan suojelualueella voidaan suorittaa taustaviljelysten vaatimia valtaojien kunnostustoimenpiteitä, mikäli ei oleellisesti vaikeuteta alueen suojeluarvon säilymistä. Seutukaavan ainoa varausmerkintä on ohjeellinen venereitti Halkkoaukolla.

Muut kaavat

Aitsaaren, Iso-Virtukan, Tammikarin, Tammikonnun ja Tammiveden ranta-asemakaava. Aitsaaren alueelle on tehty vuonna 1986 Lemun kunnanvaltuuston hyväksymä rantayleiskaava. Siinä on määritelty kiinteistöjen lomarakennusoikeus yleiskaavan tarkkuudella sekä osoitettu alueita maa- ja metsätalouteen sekä luonnonsuojeluun. Tätä oikeusvaikutuksetonta yleiskaavaa ei kuitenkaan ole käytetty vuonna 2004 Aitsaaren alueelle vahvistetun ranta-asemakaavan mitoitusperusteena.

Vuonna 2004 lainvoiman saaneen Aitsaaren, Iso-Virtukan, Tammikarin, Tammikonnun ja Tammiveden ranta-asemakaavassa kaavoitettaviin kiinteistöihin kuuluvat Natura-alueet on osoitettu pääosin luonnonsuojelualueiksi. Natura-alueilla sijaitseville Koirakarille, Vähäkarille ja Latokarille, joilla jo nykyisin on mökki- ja/tai saunarakennuksia, on osoitettu nykyiset rakennuspaikat tai jonkin verran lisärakennusoikeutta. Vähä- ja Latokarille on rakennuspaikkojen lisäksi osoitettu rakennuspaikkojen ulkopuolella oleva alue merkinnällä MY eli maa- ja metsätalousalue, jolla on ympäristöarvoja. Näille alueille ei ole rakennusoikeutta, ja rantametsien sekä uhanalaisten lajien esiintymispaikat on jätettävä metsänkäsittelyn ulkopuolelle. Myös Iso-Virtukka on varustettu merkinnällä MY. Muuta maankäytön ohjausta Natura-alueelle kaavassa ei ole esitetty.

Suojelualan ulkopuolelle kaava tuo lisärakennusoikeutta, kymmenkunta uutta rakennuspaikkaa, sellaisen vesialueen rantaan, joka kuuluu vesilailta toteutettavaan Natura-alueeseen. Aitsaaren on myös osoitettu varaus yleisen venevalkaman rakentamiselle. Valkaman käyttömääräyksissä on esitetty, että valkaman käyttö on kielletty tärkeimpänä kevätmuuttokautena 1.2.–10.5.

Askaisten rantayleiskaava. Vuonna 1992 on vahvistettu Askaisten rantayleiskaava, johon kuuluvat Natura-alueesta Rukanaukko ja pieni osa Oukkulanlahden länsipuolta. Tässä kaavassa on osoitettu seutukaavan mukaiset suojelualueet. Rantayleiskaavan tarkennukset kieltävät ranta-alueiden muutokset esim. ruoppaamalla, ja lisäksi se ohjaa rakentamisen suojelualan ulkopuolelle. Alueelle on tulossa uusi rantayleiskaava, joka on vielä oikeusvaikutukseton. Sen sisältö ei olennaisesti poikkea vanhasta rantayleiskaavasta.

Tammimäen rantakaava. Pienellä osalla ranta-aluetta Maskun puolella Paskarin ja Tammimäen välisellä alueella on voimassa vuonna 1973 vahvistettu Tammimäen rantakaava. Kaava on tehty ennen kansallista lintuvesiensuojeluohjelmaa tai Natura 2000 -verkoston varauksia. Tässä vanhassa kaavassa on esitetty venevalkama-alue ja uimaranta-alue Natura-alueen rannalle.

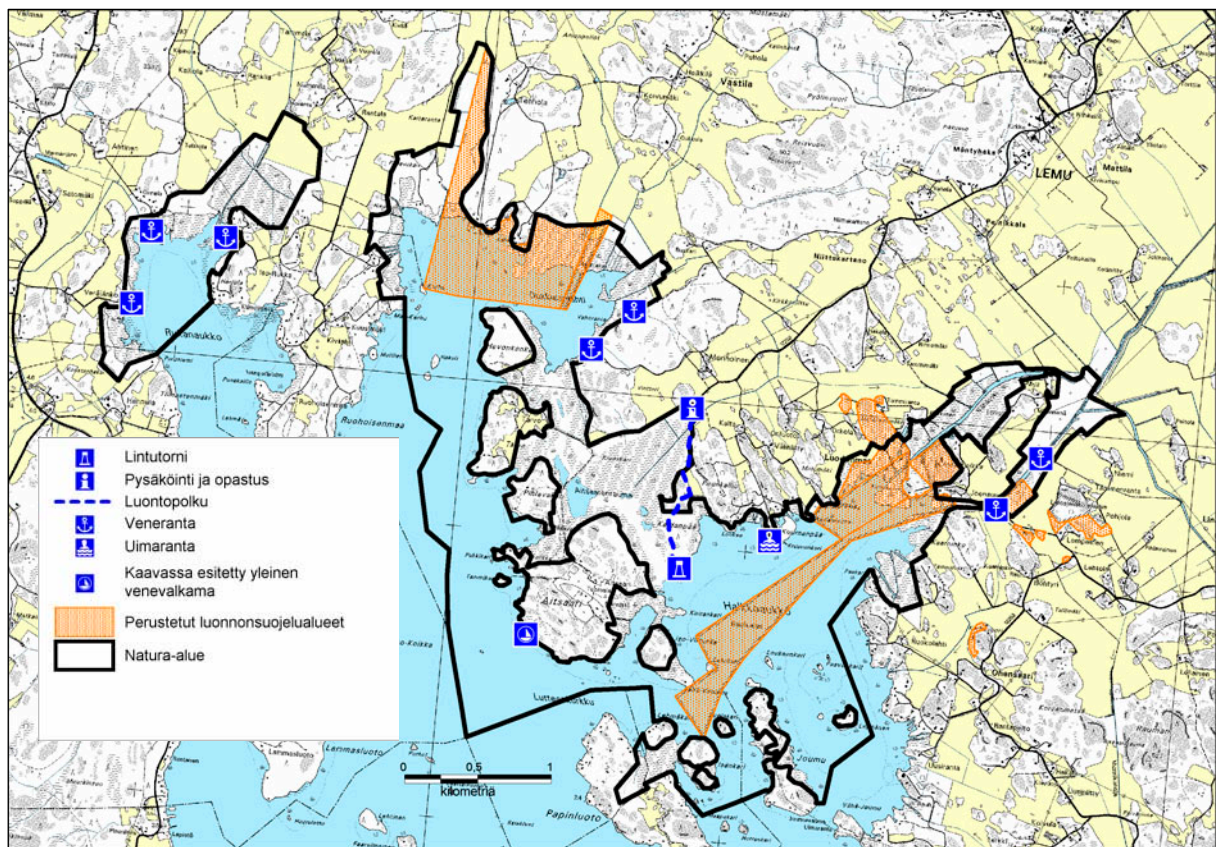
Rakennustilanne

Alueella on runsaasti kesämökkejä, mutta myös vakituista asutusta. Pääosin nämä ovat Natura-alueen ulkopuolella, mutta liikkuminen näille tapahtuu Natura-alueen kautta.

3.7.2 Kalastus ja veneily

Alueen veneliikenne on pääosin kesämökeillä liikkumisesta, harrastuskalastuksesta ja metsästyksistä aiheutuvaa. Suunnittelualueella ja sen tuntumassa sijaitsee mökkejä, jonne on kulkuyhteys vain vesitse. Natura-alueella on yksi kiinteä silakkarysän paikka Hakulinsaaren edustalla, jossa harjoitetaan ammattikalastusta. Muu kalastus on virkistys- tai kotitarvekalastusta. Hirvijoelta liikutaan veneillä Halkkoaukulle. Veneliikennettä on rajoitettu Hirvijokisuun ja Halkkoaukon vesialueiden luonnonsuojelualueilla nopeusrajoituksin. Jokisuulla liikkuminen veneellä yli 6 km/h on kiellettyä koko avovesikauden ajan. Ulompana, noin linjan Miilumäki–Paskari länsipuolella, veneellä liikkuminen yli 12 km/h on kiellettyä 15.4.–15.8. Suunnittelualueen ulkopuolella Askaisenlahden kalastusalueella kalastetaan ammattimaisesti verkoilla ja erityisesti silakkarysillä (Niinimäki & Hindsberg 2001), mutta sinne kuljetaan muualta kuin tältä Natura-alueelta.

Alueella on kymmeniä yksityisiä pieniä venepaikkoja ja venerantoja. Näistä ainakin kaksi on Oukkulanlahdella. Vahossa veneitään säilyttävät pääosin kesämökkiläiset sekä lisäksi kalastusta ja metsästystä harrastavat paikkakuntalaiset. Saunarannassa on valkama, jossa on tilaa noin 10 veneelle. Tässä on myös paikka veneiden nostoon ja laskuun sekä samoin uimapaikka. Aitsaarenrauman Rysäkoijassa on ollut vanha valkama, jota ovat käyttäneet metsästäjät ja muut alueen virkistyskäyttäjät. Hirvijoen alajuoksulla on kaksi venevalkamaa, ja yhteensä joen varrella on noin 20 venettä. Rukanaukolla valkamia on ainakin Veräjänkorvalla, Onnelassa ja Vähä-Rukkassa (kuva 4). Yhtään yleiseen käyttöön tarkoitettua valkamaa ei ole, mutta Aitsaaren on kaavassa osoitettu varaus yleisen venevalkaman rakentamiselle (luku 3.7.1).



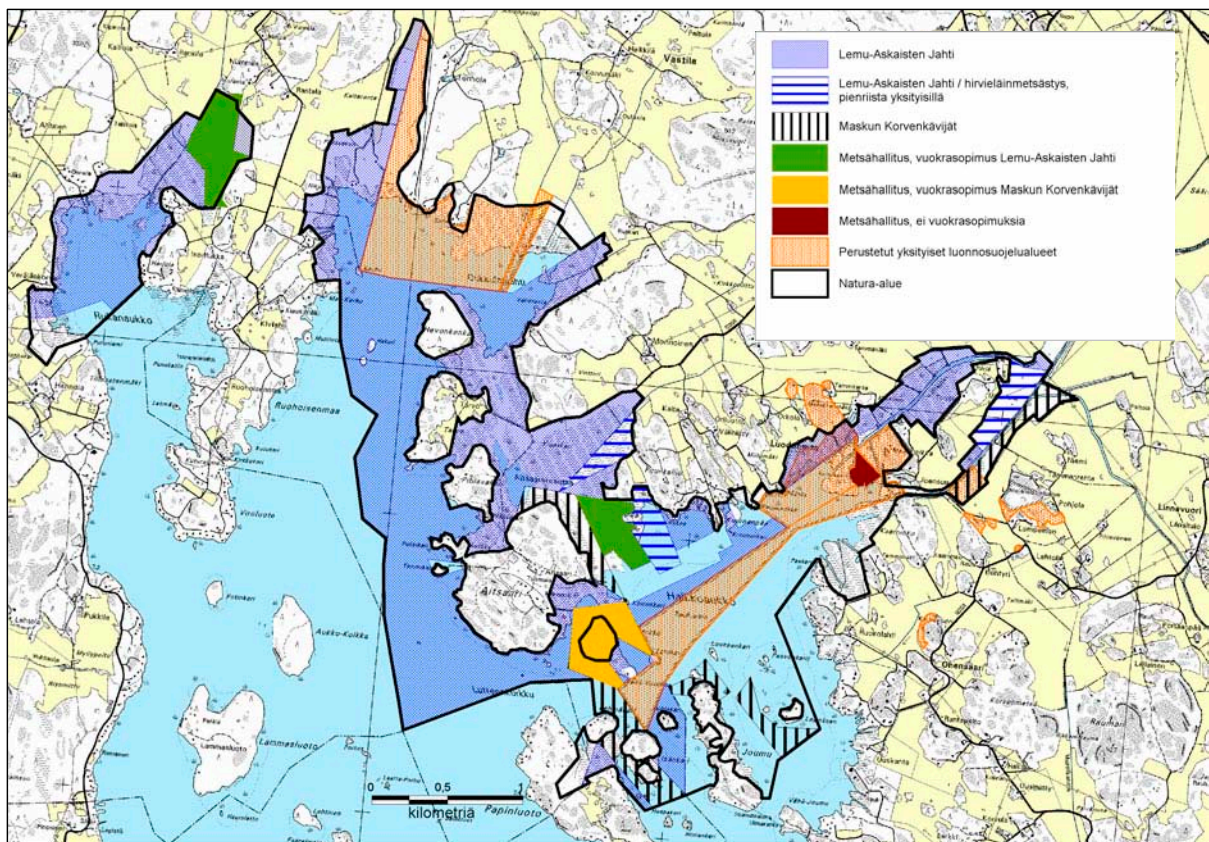
Kuva 4. Oukkulanlahden venevalkamat ja muut palvelurakenteet. Alueella on kartalla esitettyjen ohella myös muita venevalkamia (ks. kpl 3.7.2). © Metsähallitus 2006, © Maanmittauslaitos 1/MYY/06, © Suomen ympäristökeskus.

3.7.3 Metsästys

Alueella metsätetään kaikkialla lukuun ottamatta Oukkulanlahden pohjoisosan Tenholan aluetta. Vesilintujen lisäksi metsätetään hirvieläimiä ja pienriistaa. Perustetuilla luonnonsuojelualueilla metsästys on sallittu vain maanomistajille, mutta Hirvijoen suun yhdellä perustetulla suojelualueella metsästystä ei ole rajoitettu lainkaan. Suurin osa alueista on vuokralla metsästysseura Lemu–Askaisten Jahdilla, mutta osa alueista on Maskun Korvenkävijöiden käytössä. Jahti on myynyt lupia ulkopuolisille 4–5 lupaa/vuosi. Metsähallituksen hallinnassa olevalla Kaidanpään alueella on metsästysvuokrasopimus Jahdin kanssa ja Iso-Virtukan alueella Maskun Korvenkävijöiden kanssa. Monet maanomistajat metsästävät omilla maillaan. Alueen metsästystilanne on esitetty kuvassa 5.

Vesilinnustuksen aloituspäivänä alueella on arviolta noin 30 ja seuraavina viikonloppuina noin 10 sorsastajaa. Metsästäjät ovat keränneet saalismäärätietoja, mutta näistä ei toistaiseksi ole tehty yhteenvetoa. Yleisesti viisivuotiskaudella 1987/88–1991/92 metsästyskauden saalis oli koko Suomessa keskimäärin 3,4 sorsaa metsästäjää kohti (Linden ym. 1996, Lammi & Nironen 2001). Metsästäjä- ja saalismäärät ovat nykyään Suomessa suurin piirtein samaa suuruusluokkaa, ja em. tunnusluvuilla arvioituna alueen vesilintusaalis olisi n. 100 sorsaa kaudessa.

Pienpetojen, erityisesti minkin ja supikoiran, pyynti on osa alueen linnuston elinolojen parantamiseen ja lintujen suojeluun tähtäävää toimintaa, ja se on ollut alueella aktiivista. Pyyntiä on tehostettu Life-projektin aikana mm. hankkimalla lisää hetitappavia loukkuja. Pienpetoja on pyydetty loukuin, haaskalta ampumalla ja ajavan koiran avulla. Vuosina 2000–2002 saatiin saaliiksi yhteensä 33 minkkiä, 112 supikoiraa ja 123 kettua.



Kuva 5. Oukkulanlahden nykyinen metsästystilanne ja metsästäjien käytössä olevat alueet. Ilman rasteria olevilla alueilla ja perustetuilla luonnonsuojelualueilla metsästysoikeus kuuluu maanomistajalle. Oukkulanlahden pohjoisosassa ei metsästä. © Metsähallitus 2006, © Maanmittauslaitos 1/MYY/06, © Suomen ympäristökeskus.

3.7.4 Liikkuminen ja retkeilykäyttö

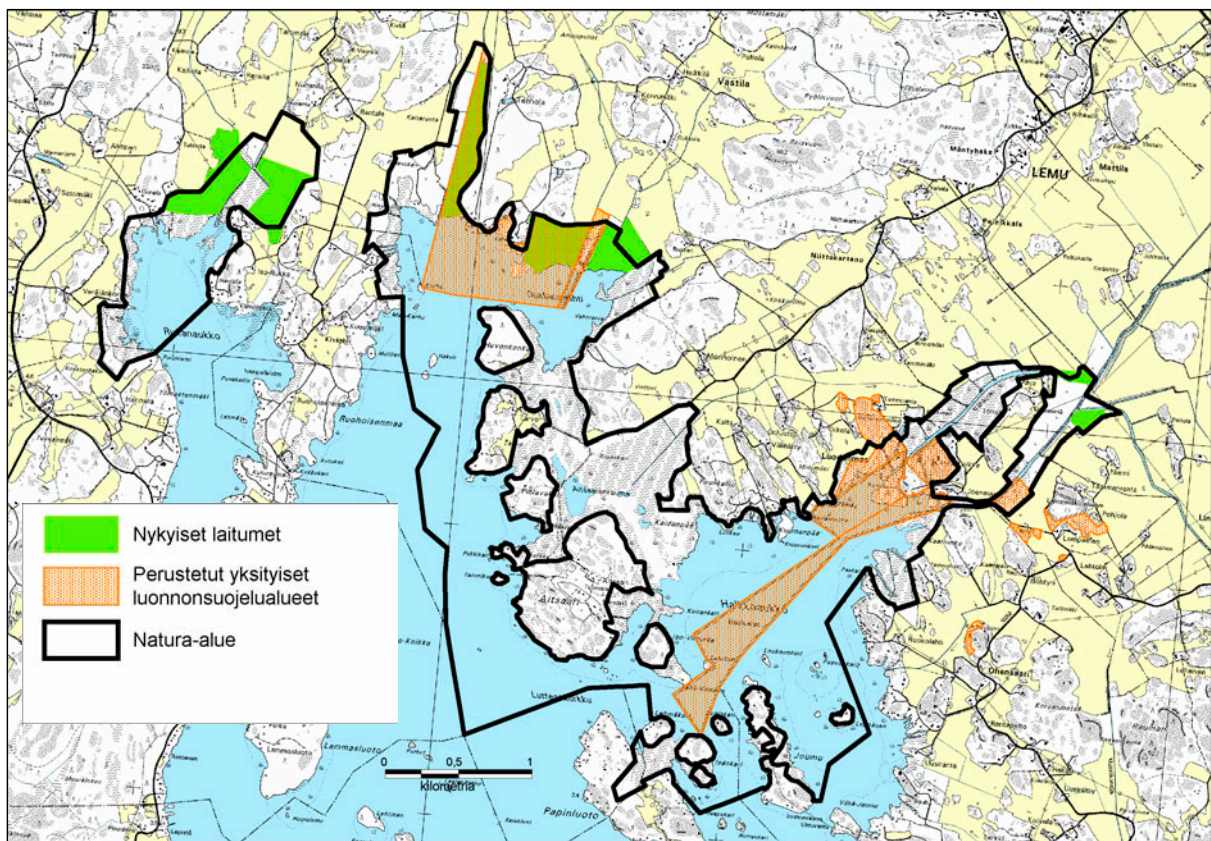
Alueella on runsaasti kesämökkejä, mutta myös vakituista asutusta. Ne sijaitsevat pääosin Natura-alueen ulkopuolella, mutta liikkuminen niille tapahtuu Natura-alueen kautta. Halkkoaukon perustetuilla suojelualueilla, yhtä aluetta lukuun ottamatta, liikkuminen rantaniityillä on kielletty (paitsi maanomistajilta) 15.4.–15.7. Muita liikkumisrajoituksia suunnittelualueella ei ole.

Kaidanpään valmistui lintutorni ja sen yhteyteen luontopolku keväällä 2004. Siellä on myös pieni pysäköintipaikka (kuva 4), hyvä viitoitus ja opastus. Tuoreiden kokemusten perusteella Kaidanpään alue on melko suosittu retkeilypaikka, ja se kanavoi retkeilyn hyvin. Muita varustettuja retkeilypaikkoja alueella ei ole. Lemun kunnan uimaranta sijaitsee Kuurnanpäässä.

3.7.5 Luonnon hoito

Alueella hoidetaan rantaniittyjä laiduntamalla. Kaikki laidunalueet ovat yksityismailla, ja lähes kaikille laitumille on haettu maatalouden ympäristötuen erityistuki. Laidunala on yhteensä 77 ha (tilanne 30.9.2004), ja ne on esitelty kuvassa 6. Alla esiteltyjen laidunalueiden lisäksi kuvassa 6 on mukana myös Hirvijoen Itätalon laidun (n. 2,5 ha, laidunalue 7. Laitumien numerointi viittaa kuvan 6 kartan numeroihin), jota laidunnettiin ainakin vielä vuonna 2000. Laidunalue kuuluu Varsinais-Suomen arvokkaisiin perinnemaisemiin (Lehtomaa 2000). Laidunniittyjen kasvillisuus on kuvattu kasvillisuuden kuvausosassa (luku 3.5.4).

Luonnonhoitotoinä purettiin lisäksi Kaidanpäästä valtion maalta vanha mökkirakennus talvella 2002/2003.



Kuva 6. Oukkulanlahden nykyiset laidunalueet. Laitumien numerointi liittyy luvun 3.7.5 numerointiin ja kuvauksiin. © Metsähallitus 2006, © Maanmittauslaitos 1/MYY/06, © Suomen ympäristökeskus.

1) Rukanaukko, Ahtisen laidun (18 ha)

Rukanaukon laidunniitty ja siihen liittyvä keto ovat sekä kasvillisuudeltaan että linnustoltaan koko suunnittelualueen arvokkaimpia osia. Alue kuuluu Varsinais-Suomen arvokkaisiin perinnetuomaisemiin (nimellä Veräjänkorven laidun, Lehtomaa 2000). Aluetta on laidunnettu yhtäjaksoisesti (nautakarjaa) ainakin 1900-luvun alkupuolelta. Laidunpaine on kuitenkin liian vähäinen, jotta vesiraja pysyisi auki ja syntyisi ruokailumaita erityisesti kahlaajille. Alueelle on saatu maatalouden ympäristötuen erityistuki luonnon monimuotoisuuden hoitoa varten vuoteen 2006 asti.

2) Rukanaukko, Vähärukka (13 ha)

Laidun on perustettu 2004 (nautakarjaa), ja sille on haettu maatalouden ympäristötuen erityistukea luonnon monimuotoisuuden hoitoa varten vuoteen 2009 asti.

3) Ruonanojan itäpuoli (10 ha)

Kasvillisuuden perusteella alue on ollut pitkään laidunnuksessa (nautakarjaa). Kahlaajalinnuston vaatiman avaruuden huomioon ottaen niitty on kapea. Avoimen niittyalueen sekä vesialueen välissä on korkeakasvuinen ruovikkovyöhyke, jota ei laidunnuksen avulla ole saatu kuriin. Alueelle on saatu maatalouden ympäristötuen erityistuki luonnon monimuotoisuuden hoitoa varten vuoteen 2007 asti. Tukisopimukseen kuuluu myös laidunalue 4.

4) Oukkulanlahti, luonnonsuojelualueen länsipuolen laidun (12 ha)

Laidunalue on monin paikoin ruovikkoinen, eikä laitumelta ole yhteyttä avoveteen. Alueelle on saatu maatalouden ympäristötuen erityistuki luonnon monimuotoisuuden hoitoa varten vuoteen 2007 asti yhdessä laitumen 3 kanssa.

5) Oukkulanlahti, luonnonsuojelualueen itäpuoli (10 ha)

Osa laitumesta on Natura-alueen ulkopuolella, ja laidunnus (nautakarjaa) on aloitettu uudelleen muutamia vuosia sitten. Osa laitumesta on ilmeisesti myös muokattu äestämällä, mutta pääosin laidun on järviruokovaltaista. Alueelle ei ole haettu ympäristötuen erityistukea.

6) Hirvijoki, Pärjä (4 ha)

Osa laitumesta on Natura-alueen ulkopuolella. Alueella on aloitettu hevoslaidunnus tuoreeltaan, ja sille on saatu maatalouden ympäristötuen erityistuki luonnon monimuotoisuuden hoitoa varten vuodesta 2003 vuoteen 2008.

3.8 Oukkulanlahden alueen tärkeimmät arvot ja suojelun uhkatekijät

Alueen tärkein luonnonsuojelullinen arvo perustuu sen linnustoon, mutta siellä on myös maakunnallisesti arvokkaita perinnemaisemakohteita. Oukkulanlahden alue kuuluu kansalliseen ja eurooppalaiseen suojelualueverkostoon runsaan ja monipuolisen linnuston perusteella. Pesimälinnustoon kuuluu monia harvinaisia ja vähälukuisia lajeja, mutta alueella on merkitystä myös muutonaikaisena levähdyspaikkana. Alueen arvoa korostaa sen luonne potentiaalisena laidunnettujen matalakasvuisten rantaniittyjen esiintymisalueena. Laajojen matalakasvuisten rantaniittyjen palauttamiseen ja säilyttämiseen on hyvät edellytykset, ja tähän tähtäävät hoitotyöt parantavat paitsi pesimälinnuston, myös levähtävän linnuston olosuhteita. Samoin monet maassamme vähentyneet kasvi- ja hyönteislajit ovat riippuvaisia tällaisesta elinympäristöstä.

Luonnonsuojelullisten arvojen lisäksi lahdella on tärkeä merkitys virkistyskäyttöalueena. Alueella on paljon kesämökkiasutusta ja siellä harrastetaan vapaa-ajan kalastusta sekä metsästystä. Metsästystä harrastavat erityisesti paikkakuntalaiset. Yhteenvetona suunnittelualan tärkeimmät arvot voidaan tiivistää seuraavasti:

- alueella pesii useita kansallisesti ja eurooppalaisittain harvinaisia sekä vähälukuisia lintulajeja
- monille vesi- ja rantalintulajeille tärkeä levähdysalue; ympäristön luonteen perusteella alueella on potentiaalia lintumäärien runsastumiseen ja muutonaikaisen arvon lisääntymiseen
- potentiaalinen alue laajoille avoimille, laidunnetuille rantaniityille – elinympäristölle, jonka väheneminen ja häviäminen Suomessa uhkaa tällä hetkellä monien lintulajien lisäksi useita kasvilajeja ja selkärangattomia eläinlajeja
- paikallisesti tärkeä virkistyskäyttökohde.

Alueen luontoarvojen säilyttämisen uhkakuvat ovat hyvin samanlaisia kuin monella muullakin lintuvedellä:

- ympäristön yksipuolistuminen rantojen umpeenkasvun, ruovikoitumisen ja pensoittumisen seurauksena
- alueella on paljon ihmistoimintaa; linnustolle aiheutuva mahdollinen häirintä voi vaikuttaa sekä pesivään että levähtävään linnustoon
- vieraat pienpedot, minkki ja supikoira, voivat vaikuttaa alueen linnuston poikastuottoon.

Myös suojelun toteuttamiseen liittyy haasteita ja ongelmia:

- alueella on paljon maanomistajia: Kunnostuksen, hoidon ja käytön järjestelyn toteuttaminen on hankalaa
- eri käyttäjäryhmien tavoitteiden ja toiveiden yhteensovittaminen alueelle
- suojelualueiden perustaminen ja asianmukainen merkintä koko alueelle.

HOITO JA KÄYTTÖ

4 Hoidon ja käytön tavoitteet

Oukkulanlahden alueen suojelun – ja siten myös sen hoidon ja käytön – tavoitteet on määritelty yleisellä tasolla valtioneuvoston päätöksessä Suomen Natura 2000 -verkostoksi sekä valtioneuvoston hyväksymässä lintuvesiensuojeluohjelmassa. Natura 2000 -verkostoon lahti kuuluu linnuston erityissuojelualueena. Näiden perusteella hoidon ja käytön ohjaamisen ensisijaisena tavoitteena on alueen linnuston ja sen elinympäristön turvaaminen. Linnuston suojelun välillisenä tavoitteena on toisaalta koko monimuotoisen kosteikkoluonnon suojelu. ”Linnusto on yksi lintuvesien luonnonsuojelullisen merkityksen parhaimmista osoittajista. Se on sitä monipuolisempi, mitä monimuotoisempi lintuvesi on muulta luonnoltaan.” (Lintuvesityöryhmä 1981) Luonnonsuojelullisen tavoitteen lisäksi Natura-verkoston tavoitteen määrittelevä luontodirektiivi edellyttää, että suojelutoimenpiteissä otetaan huomioon taloudelliset, sosiaaliset ja sivistykselliset vaatimukset sekä alueelliset ja paikalliset erityispiirteet.

Oukkulanlahden alueen hoidon ja käytön ensisijaiseksi tavoitteeksi voidaan tarkentaa alueen biologisen monimuotoisuuden säilyttäminen ja harkittu lisääminen.

Tämän lisäksi hoidon ja käytön tavoitteena on myös ottaa huomioon alueen käytön erityispiirteet, kuten maanviljelyn, metsästyksen, kalastuksen, retkeilyn ym. harjoittamisen mahdollisuudet alueella.

Näitä tavoitteita toteutetaan seuraavin tavoin:

- suojeluarvoa heikentäviä ja suojelutavoitteiden kanssa ristiriitaisia hankkeita rajoitetaan ja ohjataan
- luonnon monimuotoisuutta ylläpidetään ja lisätään ensisijaisesti rantaniittyjä kunnostamalla ja hoitamalla
- käyttö ohjataan luontoarvot huomioon ottaen; perinteiset käyttötavat säilytetään alueella uudelleen sovitettuina
- hoito yhtenäistetään keskittämällä maanomistus ja alueiden hoito mahdollisimman paljon Metsähallitukselle
- suojelualueita perustetaan ja alueet merkitään selkeästi ja asianmukaisesti – myös jo perustettujen suojelualueiden rauhoitusmääräykset tulee sovittaa vastaamaan nykyisiä suojelu- ja hoitotarpeita
- luontoa ja sen käyttöä tutkitaan ja seurataan säännöllisesti
- minkin ja supikoiran pyyntiä sekä kantojen seurantaa jatketaan osana säännöllistä hoitoa
- valuma-alueen vesiensuojelun ongelmat ja ratkaisukeinot selvitetään.

5 Maankäytön vyöhykkeet

Suunnittelualan tuleva maankäyttö on jaettu Metsähallituksen suunnittelujärjestelmän mukaisesti eri vyöhykkeisiin. Vyöhykejaolla on pyritty tiivistämään kuvaus alueen keskeisistä toiminnoista (kuva 7). Eri käyttömuodot menevät alueella päällekkäin; yksityiskohtainen kuvaus hoitoalueista, liikkumisrajoitusalueista sekä retkeilyalueista on esitetty luvussa 6 Kunnostus, hoito ja lajiston suojelu sekä luvussa 8 Luonnon käyttö.

Oukkulanlahden alue on jaettu neljään vyöhykkeeseen: virkistysvyöhyke, kulttuurivyöhyke, rajoitusvyöhyke ja syrjävyöhyke:

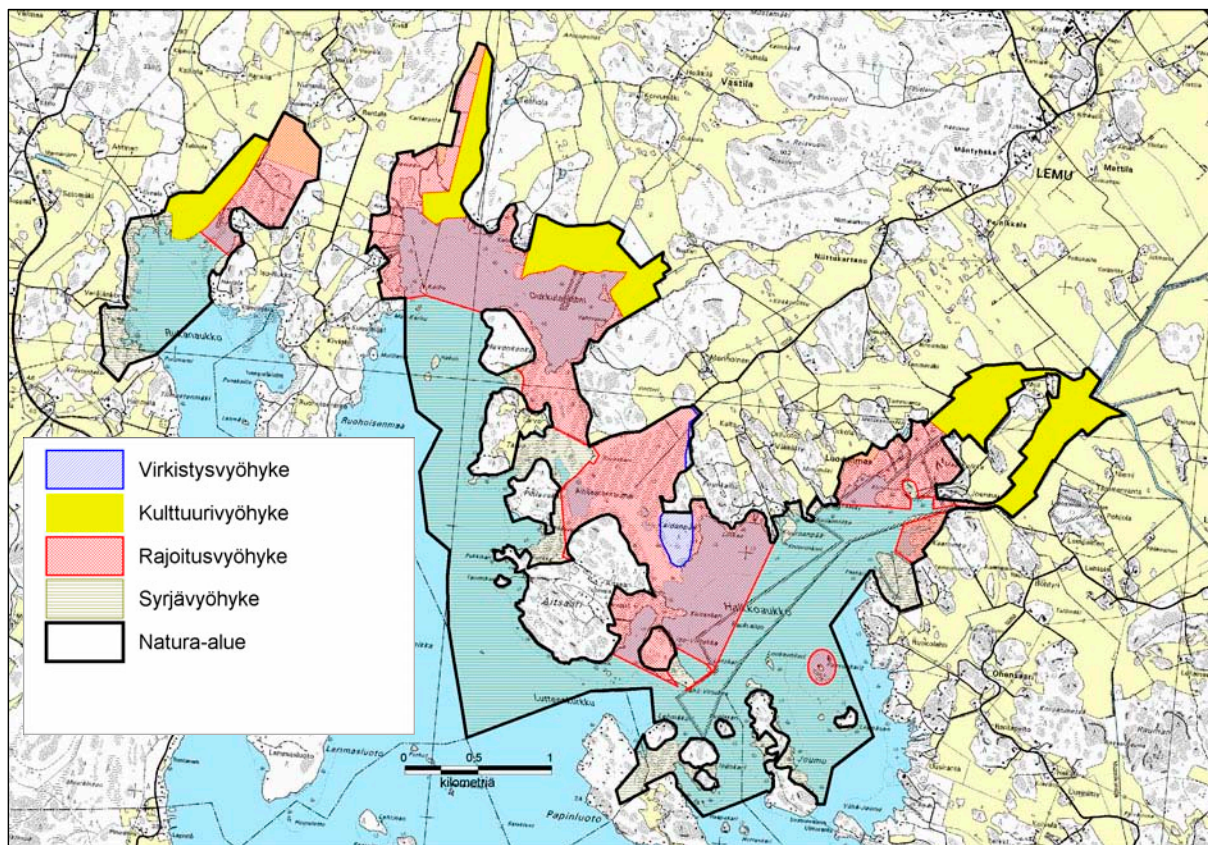
Retkeily ohjataan **virkistysvyöhykkeelle** Kaidanpään lintutornin ja luontopolun alueelle. Alueelle rakennetaan pöytä ja penkki, mutta muita uusia rakenteita ei tehdä. Liikkumista ei ole rajoitettu, mutta metsästyks on kielletty.

Kulttuurivyöhykkeeseen kuuluvat ensisijaisesti avoimina rantaniittyinä hoidettavat alueet Oukkulanlahdella, Rukanaukolla ja Hirvijokivarressa.

Näitä alueita hoidetaan perinteisillä tavoilla laiduntaen ja niitoin. Kulttuurivyöhykkeellä on yleinen liikkuminen kielletty 1.4.–15.7., mutta maanomistajien välttämätön ja alueen hoitoon liittyvä tarpeellinen liikkuminen on sallittu. Metsästyks on kielletty Oukkulanlahden ja Rukanaukon alueilla 20.8.–15.10. Palvelurakenteita ei tehdä.

Rajoitusvyöhykkeellä on rajoitettu rantaniittyillä tapahtuvaa yleistä liikkumista 1.4.–15.7., mutta maanomistajien välttämätön liikkuminen, kuten viljelysten hoito, asutusten käyttö jne., on rajoitusaikanakin sallittua. Oukkulanlahden vesialueella liikkumista on rajoitettu sorsanmetsästyskauden alussa 20.8.–31.8. Metsästyks on kielletty vyöhykkeellä 20.8.–15.10. Alueelle ei rakenneta palveluvarustusta.

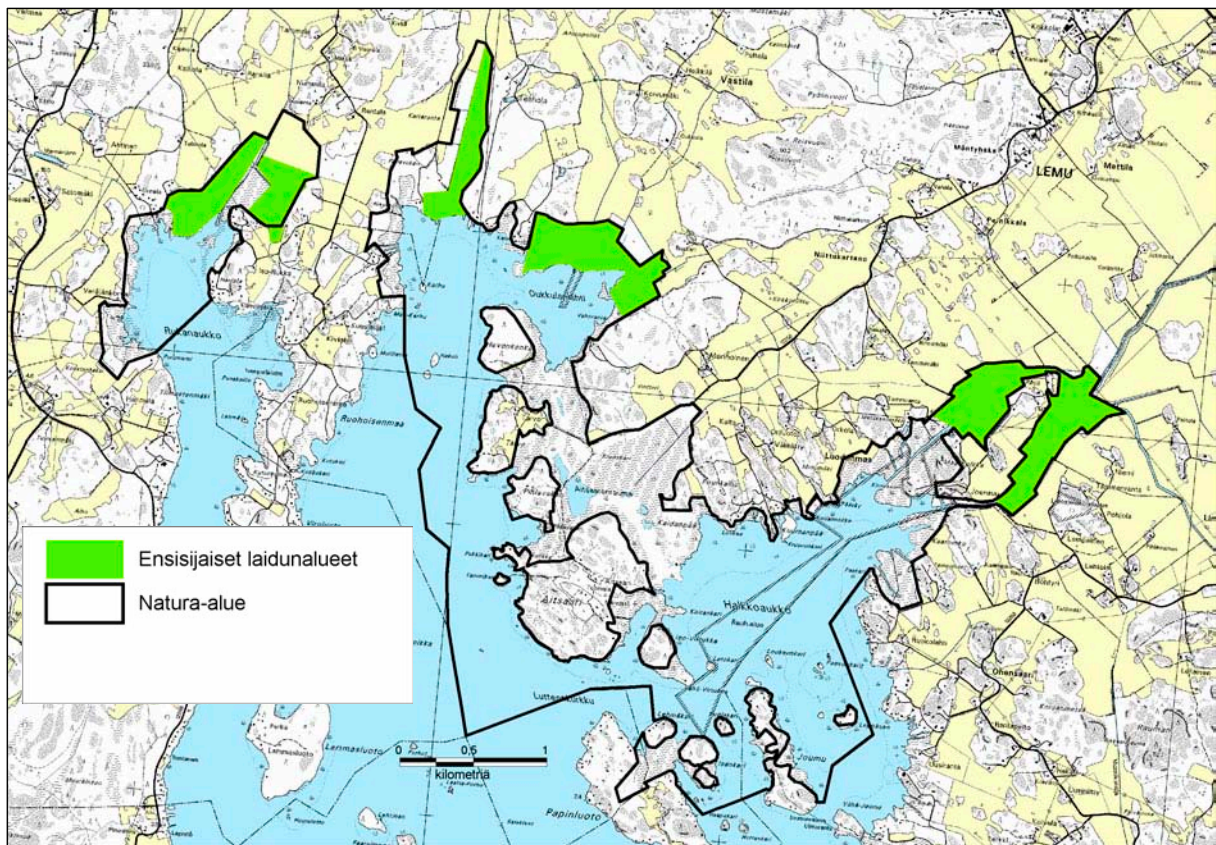
Syrjävyöhykkeellä jokamiehen oikeuksin tapahtuvaa liikkumista ei rajoiteta. Syrjävyöhykkeelle ei myöskään ole esitetty metsästysrajoituksia. Retkeilyn palveluvarustusta ei rakenneta.



Kuva 7. Oukkulanlahden maankäytön vyöhykkeet (ks. luku 5). © Metsähallitus 2006, © Maanmittauslaitos 1/MYY/06, © Suomen ympäristökeskus.

6 Kunnostus, hoito ja lajiston suojeleminen

Kunnostuksen ja hoidon tavoitteena on parantaa ja ylläpitää alueen luontoarvoja. Luonnon toimintaan ei vaikuteta ilman luonnonsuojelullista päämäärää. Kunnostus- ja hoitotavoitteena on ensisijaisesti laajan avoimen rantaniittyalan palauttaminen ja ylläpitäminen raivauksin, laiduntaen ja niitoin. Tavoitteena on taantuneen pesimälinnuston elinympäristön sekä myös levähtävän linnuston ruokailu- ja lepäilymahdollisuuksien parantaminen. Rantaniittyjen kunnostus ja hoito parantavat myös alueen perinnemaisemien sekä rannoilta tunnistettujen suojeltavien luontotyyppien (merenrantaniityt sekä kuivat ja tuoreet niityt) laatua. Alueet, joilla tehdään luonnonhoitotöitä, on esitetty kuvassa 8.



Kuva 8. Oukulanlahden suunnitellut luonnonhoitoalueet. Hirvi- ja Vähäjoen varsien laidunalueet ovat sopimuksin toteutettavia Natura-alueita (ks. luku 6.2.1). Muut kuin merkityt alueet hoidetaan luonnontilaisina (ks. luku 6). © Metsähallitus 2006, © Maanmittauslaitos 1/MYY/06, © Suomen ympäristökeskus.

6.1 Luonnontilan säilyttäminen

Alueen rannat säilytetään pääosin luonnontilaisina. Suunnittelualueella on vain vähän metsäalueita, ja niiden suojelun yleisenä tavoitteena on antaa niiden kehittyä rakenteeltaan ja prosesseiltaan luonnontilaisiksi, monimuotoisiksi metsiksi. Kaikki suunnittelualueen metsät, suojelualueeseen liitettävä Iso-Virtukan saari mukaan lukien, jätetään kehittymään ilman käsittelyä tai hoitotöitä. Alueen lehtomaiset laikut eivät nykytiedon mukaan vaadi hoitoa. Metsistä ei oteta puuta, ja esim. tuulenskaadot jätetään metsiin lahoamaan sellaisenaan, jotta lahoppuun määrä lisääntyy. Poikkeuksena voidaan sallia palveluvarustuksen, polkujen ja teiden ylläpitämiseksi tarvittavat raivaukset. Koko alueen luonnontilaa pyritään ylläpitämään poistamalla tarvittaessa vieraat kasvilajit, kuten esim. erilaiset viljelykarkulaiset.

Myös ruovikoissa pesii arvolajeja, ja erityisesti syksyisin niissä levähtää ja ruokailee runsaasti varpuslintuja. Laajat ruovikot lisäävät alueen linnuston monimuotoisuutta. Ruovikot jätetään kehittymään luonnontilaisesti, eikä niiden laatua parantavia erillisiä kunnostus- tai hoitotoimia tällä hetkellä tarvita.

6.2 Ranta-alueiden kunnostus ja hoito

6.2.1 Avoimina rantaniittyinä hoidettavat alueet

Tällä hetkellä laitumia on vain yksityismailla, yhteensä 77 ha. Linnuston kannalta rantaniityt ovat laidunnuksesta huolimatta kuitenkin melko sulkeutuneita tai umpeenkasvaneita. Vesiraja on monin paikoin ruovikoitunut, eikä rannoilla ole kahlaajille sopivia laajoja avoimia rantoja. Laitumilla on monin paikoin liikaa ruovikkoa, puustoa ja pensaita, jotka rikkovat avoimen maiseman. Laitumilla sijaitsevat puut ja pensaat tarjoavat myös tähytyspuita mm. variksille.

Linnuston kannalta rantaniittyjen hoito tulee keskittää ensisijaisesti Oukkulanlahdelle, Rukanaukolle ja Ruonanojan alueelle, joissa on jo nykyisin melko laajat laidunalueet (kuva 8). Lisäksi sopimuksella toteutettavat Natura-alueet Vähä- ja Hirvijoen varsilla on niin ikään perusteltua sopia laidunkäyttöön. Näillä jokivarsilla on vielä näkyvissä aikaisemman laidunkäytön jäljet, ja osa näistä alueista on Varsinais-Suomen arvokkaita perinnemaisemakohteita.

Nykyisiä laitumia laajennetaan ja/tai niiden hoidon laatua parannetaan. Yhteensä koko alueelle perustetaan uutta laidunala 61 ha. Tavoitteena on Oukkulanlahdella yhteensä 30 ha:n avoin rantaniittyalue ja Ruonanojan alueella 15 ha. Oukkulanlahdelle uutta laidunaluetta perustetaan siis vähintään 8 ha, ja Ruonanojan alueella laajennetaan laidunta eteläosastaan vähintään 5 ha. Rukanaukon nykyisen laitumen (18 ha) hoidossa tulee kiinnittää huomiota vesirajan avaamiseen laidunpainetta lisäämällä tai sitä jäljitteleviä menetelmiä käyttämällä (luku 6.4). Hirvi- ja Vähäjoen varsien laitumien (sopimuksilla toteutettavat Natura-alueet) tavoiteala on 48 ha.

Laitumien perustaminen ja laajentaminen edellyttävät erillistä suunnittelua. Nykyisten laitumien tilanteen parantaminen edellyttää ohjausta ja neuvontaa sekä hoidon tavoitteista että keinoista. Alueelta voidaan tarvittaessa osoittaa myös muita ranta-alueita laidunkäyttöön, mikä edellyttää erillistä suunnittelua ja sen yhteydessä mm. alueen ruovikkolinnuston, kuten rusko- ja niittysuo- hukan, pesimäympäristön huomioon ottamista.

Rantaniittyjä tulee hoitaa ensisijaisesti laiduntamalla, mutta niitä voidaan hoitaa myös niittämällä. Osaa ranta-alueista hoidetaan kasvittomina lieterantoina jyrsimällä tai äestämällä. Laidunalueilla on varauduttava täydennysniittoihin (ks. luku 6.4 Hoitomenetelmät).

6.2.2 Rantojen palauttaminen luonnontilaan

Rantojen kuivumiseen ja umpeenkasvuun ovat vaikuttaneet myös rantaluhdille tehdyt ojat ja veneylät. Suunnittelualueen rantaniittyjä kuivattavia, yläpuolisten alueiden kannalta tarpeettomia ojia ei ylläpidetä suojelualueella, vaan ne täytetään. Erityisen tärkeää tällainen luonnontilan palauttaminen on avoimena hoidettavilla rantaniityillä. Suunnittelualueella voidaan kuitenkin ylläpitää viljelysten, teiden ja asutuksen kuivatustarpeen kannalta välttämättömiä ojia, mikäli tällä ei oleellisesti vaikeuteta alueen suojeluarvon säilymistä (ks. luku 8.6.1). Mahdollisuus ojien täyttämiseen arvioidaan erikseen tapauskohtaisesti.

6.3 Muut kunnostus- ja hoitotoimenpiteet

6.3.1 Vesiensuojelu

Kunnostus- ja hoitotoimenpiteet eivät yksinään takaa pitkällä aikavälillä lahden nykyisen kehityksen pysäyttämistä ja muuttamista. Valuma-alueen maankäytöllä on ratkaiseva merkitys lahden ravinne- ja kiintoainekuormitukseen ja siten myös kunnostus- ja hoitotoimenpiteiden vaikutusten keston. Ravinteet ja jokien mukana kulkeutuva kiintoainekas vaikuttavat jokisuiden mataloitumiseen ja umpeutumiseen. Ulkoisen kuormituksen vähentäminen edellyttää valuma-alueen vesiensuojelun ongelmien arviointia ja suunnitelmaa niiden ratkaisemiseksi.

6.4 Hoitomenetelmät

Rantojen hoitotöiden tavoitteena on mahdollisimman laajojen yhtenäisten avoimien alueiden luominen. Laitumille voidaan tarvittaessa jättää puuryhmittymä tai pensaita vain laiduneläinten suojaksi. Suojapuusto ja pensaat tulee jättää mahdollisimman kauas vesirajasta.

Rantoja kunnostetaan ja hoidetaan pääasiassa raivaamalla, laiduntamalla ja niittämällä. Lisäksi alueella tukitaan niittyjä kuivattavia ojia ja hävitetään ojapenkkoja. Tehokkain ja helpoin tapa laajojen niittyalojen avoimena pitämiseksi on laidunnus, vaikka myös niittoa voidaan pitää hyvänä hoitokeinona. Ranta-alueiden korkean kasvillisuuden taannuttamiseksi ja linnuille sopivan ruokailumaan kehittämiseksi myös maanmuokkaus jyrsimällä tai äestämällä on hyvä hoitokeino. Hoitotyöt dokumentoidaan tarkasti (ks. luku 9 Tutkimus ja seuranta).

6.4.1 Niitto

Jos laiduneläimiä ei saada riittävästi, ranta-alueita voidaan hoitaa myös niittämällä. Myös laidunalueilla on tehtävä kunnostusniitto ennen laitumien perustamista, ja lisäksi laitumilla tulee varautua niittoihin ainakin laidunnuksen alkuvaiheessa. Laidunpaine on yleensä liian pieni, varsinkin pahasti umpeenkasvaneilla alueilla, eikä karja yksinään pysty pitämään niittyä tarpeeksi matalakasvuisena. Niitot nopeuttavat laitumen laadun paranemista myös laiduneläinten kannalta.

Järviruo'on niitto on mahdollista virkistyskäyttömahdollisuuksien parantamiseksi ja mökkirantojen avaamiseksi. Yleisesti paras aika ruovikon leikkaamiseen ja niittoihin on järviruo'on kukinnan aika heinäkuun jälkipuolella ja elokuun alussa, kun halutaan vähentää ruovikon myöhempää kasvua. Niitot voidaan tehdä heinäkuun loppupuolella noin 15.7. jälkeen, jolloin niitoista ei aiheudu enää suurta vaaraa linnustolle. Liian aikaisin kasvukaudella tehdyt niitot ovat vaaraksi pesimälinnustolle ja lisäksi, kun niitto tehdään liian aikaisin, järviruo'ko ehtii kasvaa saman kasvukauden aikana melko pitkäksi. Jos niitto pesimätilanteen takia olisikin mahdollista heinäkuun alkupuolella, tällöin pitäisi varautua myös toiseen niittokertaan kasvukauden lopulla. Hoitoa aloitettaessa ainakin ensimmäinen niittokerta ja raivaus tulisi tehdä vasta elokuun puolivälin jälkeen, sillä vankkojen, vanhaa kasvustoa sisältävien ruovikkojen pesimälinnusto on runsas, ja esim. osa nuorista kerttusista on lentokykyisiä vasta myöhään loppukesällä. Niittoa suunniteltaessa liikkumisrajoitukset tulee ottaa huomioon.

Ranta-alueet voivat olla liian märkiä, jotta niitot voisi tehdä optimiaikaan. Tällöin on tärkeintä, että niitot saadaan tehtyä loppuun ennen seuraavaa kevättä – eli niittyjen tulee olla avoimia ennen seuraavaa pesimäkautta. Kahlaajien ja rantaniittylinnuston pesinnän kannalta on olennaista kevään tilanne, ja rantojen avoimuus parantaa myös keväällä levähtävän linnuston ruokailumahdollisuuksia. Laidunalueilla tulisi noudattaa samaa ohjenuoraa, eli laitumilla tulee varmistaa täydennysiittoa laidunkauden jälkeen, että niitty on avoin seuraavan pesimäkauden alkaessa.

Leikattu kasvimassa tulisi kerätä niityiltä pois, sillä tämä toimenpide nopeuttaa matalien niittyjen palautumista. Kaadetun ruovikon korjuu on kuitenkin monin paikoin mahdotonta, koska niityt ovat liian märkiä eikä tähän tarkoitukseen ole sopivaa kalustoa. Tällöin niitto kannattaa tehdä silppurilla, jolloin kasvimassa hajoaa hyvin pieneksi. Tällöin ei myöskään jää peittävää ruokomattoa niityn päälle hidastamaan niityn uusiutumista. Lisäksi hienoksi silputtu kasvimassa ei pääse ajautumaan rannoilta vesialueelle.

Vedessä kasvavan ruovikon kasvu taantuu parhaiten, kun ruokoa leikataan selvästi vesirajan alapuolelta. Niittojäte tulee kerätä pois vesialueelta, sillä se ajautuu helposti mm. naapurien rannoille.

6.4.2 Laidunnus

Laidunpaineen tulee olla riittävä, jotta kasvillisuus pysyy matalana. Yleisohjeista huolimatta sopivan laidunpaineen määrittely on tapauskohtaista, ja siihen vaikuttavat mm. kesän sääolot. Eri eläinlajit syövät aluskasvillisuutta eri tavoin ja laiduntavat erilaisilla paikoilla. Nautakarja soveltuu parhaiten luonnon- ja maisemanhoitotehtäviin kosteilla rantaniityillä. Hevoset ja lampaat, jotka syövät myös matalampaa kasvustoa kuin nautaeläimet, suosivat kuivempia alueita. Parhaaseen tulokseen päästään sekalaitumilla, ja nautaeläimet joko lampaiden tai hevosten kanssa ovat sopivia yhdistelmiä. Laidunnuspaineen tulee olla nautaeläimillä (eläintyyppistä riippuen) ja hevosilla laidunnettaessa 1–2 eläintä hehtaaria kohti. Lampailla sopiva määrä on 2–3 eläintä hehtaarilla. Laidunnusta aloitettaessa on pyrittävä lievään liikalaidunnukseen, ja eläinmäärää voi vähentää, kun ruovikon kasvu heikkenee. Jos eläinmäärä ei ole riittävä, on alueen hoitoa täydennettävä niitoin. Laidunnuspainetta voidaan säädellä jakamalla laidunalue osiin ja kierrättämällä eläimiä eri vaiheissa olevilla alueilla.

Rannassa on varmistettava eläinten pääsy vesirajaan asti. Karjan tallaus vesirajassa, allikoiden reunassa tai muuten kosteilla paikoilla luo linnuille sopivia ruokailualueita. Lieterantaiset, paikoin kasvittomat allikot ja rantaviiva-alueet ovat tärkeitä vesi- ja kahlaajalintujen ruokailumaita. Laitumilla on pyrittävä tällaisten alueiden muodostumiseen. Esimerkiksi Mietoistenlahdella rantaviivaa on hyvällä menestyksellä muokattu koneellisesti äestämällä ja jyrsimällä (Metsähallitus 2004), kun laidunpaine ei ole riittänyt tällaisen ympäristön syntymiseen. Laidunalueilla tuleekin tarpeen mukaan varautua rantaviivan tai kosteiden paikkojen muokkaamiseen myös koneellisesti (äestys, jyrshintä tms.).

Laidunkauden tulee olla mahdollisimman pitkä. Laiduntamista ei tulisi kuitenkaan aloittaa ennen kesäkuuta, sillä suurella osalla niityillä pesivistä lintulajeista on vielä toukokuussa munat pesässä tai niin pienet poikaset, etteivät ne pysty siirtymään pois karjan tieltä. Rantaniittylaitumilla ei ennen kesäkuuta ole karjalle juuri syötävääkään. Pesätappioita voidaan vähentää aitaamalla arvokkaimpien pesimälajien pesät erilleen laitumesta. Laiduntamista on jatkettava pitkälle syksyyn, säiden salliessa jopa lokakuun loppuun. Myöhäissyksyyn jatkuva laidunnus on olennaista niittyjen seuraavan kevään ja kesän tilan kannalta.

6.4.3 Raivaukset, ojatyöt ja rantojen muokkaus

Puiden ja pensaiden raivaus on osa laidun- ja niittoalueiden peruskunnostusta ja hoitoa. Raivaus-tarve täytyy arvioida hoitoalueilla vuosittain. Raivaukset on tehtävä ennen lintujen pesimäkautta (1.4.–15.7.) tai sen jälkeen. Erityisesti pajukoiden raivaus on hyvä ajoittaa elo-syyskuulle, sillä talvella tehdyt raivaukset lisäävät merkittävästi pajujen vesomista. Paras tulos saavutetaan, kun pensaat poistetaan juurineen. Raivaus- ja hakkuujäte on kuljetettava pois hoitoniityiltä, tai se voi-daan myös polttaa paikan päällä.

Ojien tukkiminen sekä ojien kunnossapitotyöt on tehtävä ensisijaisesti muulloin kuin lintujen pe-simäkaudella (1.4.–15.7.). Ojien täyttö tulisi tehdä ojapenkereiden maa-aineksella.

6.5 Lajiston suojelu

Lajiston suojelu toteutetaan pääosin kunnostus- ja hoitotöillä sekä käytön ohjauksella. Muita eri-tyistoimenpiteitä lajiston suojelemiseksi on Suomen luonnolle vieraiden pienpetojen, minkin ja supikoiran, vähentäminen aktiivisilla pyynneillä (ks. luku 8.3 Metsästys).

Myös muut vastaavat, selvästi suojeltavien lajien elinolosuhteita parantavat toimenpiteet ovat tarvittaessa mahdollisia. Tällaisia ovat mm. lintujen pesien suojaaminen tarvittaessa esim. laidun-karjan tallaukselta sekä lintujen pesäpönttöjen ja -alustojen rakentaminen. Myös lintulaudat ym. pienten lintujen talviseen ruokkimiseen tarkoitettut menetelmät voidaan sallia, mutta esim. hanhien ruokkimiseen tarkoitettuja riistapeltoja suunnittelualueelle ei perusteta. Muiden vastaavien lajiston suojeluun tähtäävien toimenpiteiden vaikutukset alueen luontoon ja käyttöön tulee arvioida huo-llella ennen niiden toteuttamista.

7 Kulttuuriarvojen suojelu

Suunnittelualueella ei ole suojeltavaksi tarkoitettuja historiallisia rakennuksia tai muinaismuistoja. Alue on tärkeä osa varsinaissuomalaista perinnemaisemaa. Sen maisemallinen arvo perustuu maa-seutukulttuuriin. Kunnostus- ja hoitotoimenpiteet ovat sopusoinnussa alueen historian ja laidun-nuskulttuurin kanssa. Ne jatkavat alueen perinteistä käyttöä ja varmistavat maiseman pysymisen avoimena.

8 Luonnon käyttö

8.1 Käytön vaikutuksista yleisesti

Lintuvesillä on usein monia käyttötapoja. Ne ovat yleensä suosittuja metsästys-, veneily- tai kalastuspaikkoja. Myös luontoharrastuskäyttö, retkeily ja liikkuminen ovat lisääntyneet lintuvesillä. Yhteistä näille kaikille käyttömuodoille on mahdollinen lintujen (tahaton) häirintä ja siitä aiheutuvat vaikutukset. Lintujen ruokailu, levähdys- tai pesimärauha häiriintyy, kun ihminen aiheuttaa toiminnallaan lintujen siirtymisen pois niiden valitsemalta ja käyttämältä alueelta. Eniten häirintää on tutkittu ja arvioitu metsästykseen liittyvien vaikutusten yhteydessä (esim. Madsen & Fox 1995, Madsen 1998a ja b, Väänänen 2001), mutta myös veneilyn tai muun vesillä liikkumisen ja lintujen karkotuksen aiheuttamista vaikutuksista on esitetty tutkimustietoa (esim. Madsen 1985, Madsen 1998a, Mikola ym. 1994, Miettinen 1995).

Häirinnän takia linnut joutuvat siirtymään ja lähtemään lentoon. Linnut kuluttavat energiaa paetessaan, ja samalla ruokailuun käytettävissä oleva aika vähenee. Häirinnän takia linnut myös joutuvat siirtymään sellaisille paikoille, joissa ravintotilanne tai muu ympäristö eivät ole yhtä hyvät. Parhaat ruokailu-, levähdys- tai pesimäalueet eivät ole samalla tavalla lintujen käytössä, kuin jos alueella ei olisi häirintää.

Ruokailumahdollisuuksien huononemisella ja ylimääräisellä energiankulutuksella voi olla monenlaisia vaikutuksia. Niillä voi olla vaikutusta lintujen kykyyn selviytyä muuttomatkaastaan, sillä linnut keräävät muuttomatkaansa varten ylimääräiset ravintovarastot (rasvoina) elimistöönsä, ja niiden turvin ne tekevät muuttomatkaansa. Linnut ruokailevat ja tankkaavat ennen muuttomatkaansa normaalia päiväkulutustarvetta enemmän, käytännössä siis ylensyöden (ks. esim. Berthold 1993).

Ruokailumahdollisuuksien heikkeneminen voi vaikuttaa pesimämenestykseen, kun emojen kunto huononee. Muninta kuluttaa energiaa, ja esimerkiksi monet vesilinnut kuluttavat ja käyttävät pitkän haudontajaksonsa aikana elimistöönsä ennen pesimäkautta keräämiään ravintovarastoja. Eräiden arktisilla alueilla pesivien lajien (vesilinnut, kahlaajat) pesimämenestys riippuu paljon siitä, kuinka hyvin ne ovat onnistuneet säästämään energiaa muuttomatkaansa aikana, sillä pesimäalueella ravinnon saanti voi olla hankalaa (esim. Johnson & Herter 1990). Pesimäaikaan lintupoikueet voivat häirinnän takia hajota, jolloin saaliiksi joutumisen riski kasvaa, ja myös poikasten ruokailumahdollisuudet saattavat huonontua niiden joutuessa eroon emoistaan. Kevätmuutto-kaudella tapahtuvan häirinnän takia osa potentiaalisista pesijöistä saattaa siirtyä alueelta muualle.

Syksyisen sorsanmetsästyksen aiheuttaman häirinnän vuoksi vesilintujen syysmuutto käynnistyy osalla lajeista normaalia aikaisemmin. Sellaisille paikoille, missä linnut eivät voi ruokailla ja leipäillä rauhassa, ei keräänny enää metsästyskauden alkamisen jälkeen niin paljon vesilintuja, kuin ympäristön laatu ja luonne mahdollistaisivat. Nämä lintuvedet eivät siis kehity syksyisinä kerääntymisalueina, ja myös riistalajit lähtevät alueelta etuajassa. Olosuhteet huononevat myös metsästyksen harrastamiselle. Myös muu kuin vesilinnusto joutuu luonnollisesti häirityksi tällaisilla alueilla. Metsästyksen aiheuttama melu pelottaa ja häiritsee helposti myös alueen muita käyttäjiä.

Joistakin vesilintulajeista (esim. sinisorsa) tiedetään, että metsästysverotus ylittää poikastuoton, eli lintuja ammutaan enemmän, kuin kestävän käytön tarkoituksena on. Metsästys verottaa puolisukeltajasorsista paljon vanhoja naaraita, jotka ovat alueen poikastuoton kannalta tärkein osa. Metsästysalueella pesineiden vanhojen naaraiden sulkasato on usein kesken vielä sorsastuskauden alkaessa, joten ne jäävät helposti metsästyssaaliiksi (Väänänen 2001).

Häirinnän vaikutusten vähentäminen

Riittävän laajoilla rauhoitusalueilla tai oikein määritellyin rauhoitusajoin, jolloin linnuille on varattu ruokailuun ja levähtämiseen riittävästi aikaa sopivilla alueilla, on mahdollisuus parantaa lintujen elinolosuhteita ja toisaalta samalla myös alueen muiden käyttäjien olosuhteita. Metsästystä koskevien tutkimusten mukaan myös metsästysolosuhteet paranevat rauhoitusalueiden tuntumassa, kun vesilintumäärät kasvavat yleisesti näillä alueilla ja vesilinnut lisäksi viipyvät alueella pidempään. Näin myös riistaa on enemmän. Lisäksi käytön ohjauksella ja rauhoitusalueita perustamalla on voitu sovittaa myös esim. metsästyksen ja alueen muun käytön välisiä ongelmia ja ristiriitoja.

8.2 Kalastus, veneily ja vesillä liikkuminen

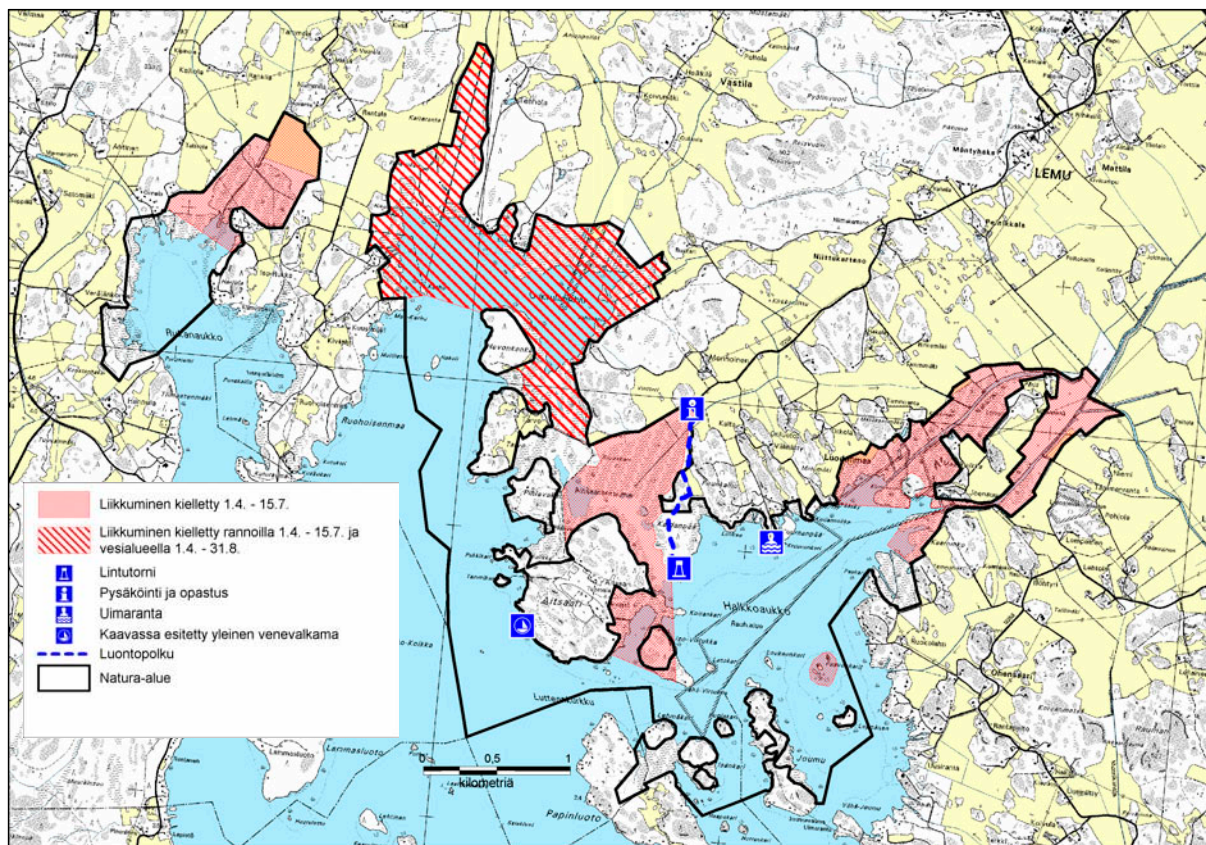
Kalastus ja vesillä liikkuminen kuuluvat alueen perinteisiin käyttötapoihin, ja ne ovat sallittuja jatkossakin. Niitä kuitenkin ohjataan niin, että linnuston ruokailu- ja levähdysmahdollisuudet suojelualueella on otettu huomioon. Tavoitteena on yhtenäisten, riittävän laajojen häiriöttömien alueiden varaaminen linnuille muutto- ja pesimäkausiksi. Vesillä liikkumisen ja veneiden säilytyksen yleisperiaatteena on, että niistä aiheutuva häirintä ja rantojen muutokset eivät lisäänty alueella.

8.2.1 Keväinen ja pesimäaikainen vesillä liikkuminen

Aitsaarenraumassa vesillä liikkuminen on kielletty lintujen pesimäaikaan 1.4.–15.7. (kuva 9). Vesialue on täällä hyvin kapea, ja vesillä liikkuminen vaikuttaa laadultaan parhaan vesialueen reunan ruovikon linnustoon.

Vuonna 2000 tehdyssä linnustoselvityksessä on arvioitu, että keväisin Halkkoaukon alueella, erityisesti Hirvijoen suulla tapahtuva veneily aiheuttaa häiriötä linnustolle karkottaen alueen vesilintuja muualle (Matikainen & Lievonen 2001a). Veneily voi näin vaikuttaa muutolla pysähtyvien lintujen levähdys- ja ruokailumahdollisuuksiin, ja tahattomalla häirinnällä voi olla vaikutusta myös pesivään linnustoon.

Häirintää voidaan ainakin jossain määrin vähentää merkitsemällä nykyinen venereitti Hirvijoen suulta Halkkoaukolle väylämerkein. Tämä ohjaa veneilyn selkeästi oikealle reitille ja vähentänee siten ylimääräistä liikkumista rantojen läheisyydessä. Alueella tapahtuvan veneilyn määrä ja sen vaikutukset linnustoon sekä mahdolliset ohjauskeinot tulee kuitenkin selvittää ensi tilassa (ks. luku 9 Tutkimus ja seuranta). Tämän selvityksen perusteella voidaan arvioida ja esittää veneilyn ohjaamisen tarve ja mahdolliset keinot.



Kuva 9. Oukkulanlahden suunnitellut liikkumisrajoitukset ja palveluvarustus. Yleistä liikkumista rajoitetaan pesimäaikaan rantaniityillä ja ruovikoissa. Vesialueella liikkumista rajoitetaan Oukkulanlahden alueella vesilintujen metsästyskauden alussa (ks. luvut 8.2, 8.4 ja 8.5). © Metsähallitus 2006, © Maanmittauslaitos 1/MYY/06, © Suomen ympäristökeskus.

8.2.2 Syksyinen liikkuminen vesialueella

Vesillä liikkuminen kielletään Oukkulanlahden metsästysrauhonhoitusalueella 20.8.–31.8. (kuva 9). Tavoitteena on laajan häiriöttömän alueen varaaminen levähtävälle linnustolle vilkkaimman vesilintumetsästyskauden ajaksi. Muualla ei vesillä liikkumista nykytiedon perusteella ole tarpeen rajoittaa.

8.2.3 Kalastus

Kalastus on alueella sallittu liikkumisrajoitukset huomioon ottaen. Niinpä kalastus on siis vesialueella käytännössä kiellettyä ainoastaan Oukkulanlahdella elokuun lopussa ja Aitsaaren-
raumassa kesällä heinäkuun puoliväliin asti. Nykyisille ja tuleville Metsähallituksen hallinnassa oleville vesialueille voidaan myöntää kalastuslupia tai -oikeuksia liikkumisrajoitusten puitteissa.

8.2.4 Venevalkamat

Veneiden säilytyksen ja vesillä liikkumisen yleisperiaatteena on, että näistä aiheutuva häirintä ja rantojen muutokset eivät lisäänty alueella. Vesillä liikkumisen ja veneilyn määrää ei pidä lisätä nykytilanteeseen verrattuna, ja veneily tulee kanavoida mahdollisimman paljon pois Natura-alueelta. Veneilymahdollisuus säilytetään ranta-alueiden nykyisten asukkaiden ja mökkiläisten oikeutena.

Venevalkamien vesiyhteyden säilyttämiseksi tehtävissä ruoppauksissa ruoppausmassoja ei saa läjittää vesialueelle eikä myöskään Natura-alueelle. Pienten valkamien ja veneiden säilytyspaikkojen sekä niihin liittyvien pienten kulkuväylien ruoppauksia on yleisesti mahdollista tehdä ilman vesilain edellyttämää lupaa. Näistäkin töistä tulee kuitenkin vesilain mukaan ilmoittaa vähintään kuukautta ennen töiden aloittamista alueelliselle ympäristökeskukselle tai kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle sekä myös vesialueen omistajalle.

8.3 Metsästys

Metsästyksen järjestely on esitetty kuvassa 10.

Alueella ei ole aiemmin ollut yhtään metsästykseltä kokonaan rauhoitettua, riittävän laajaa aluetta, jossa vesilinnut ja muut kosteikkolajit voisivat ruokailla ja lepäillä rauhassa syysmuuttokauden aikana. Metsästystä ei myöskään ole sovitettu yhteen alueen muun käytön (luonnossa liikkuminen, kalastus jne.) kanssa.

Metsästyksen ohjauksen ensisijaisena tavoitteena on osoittaa riittävän laaja ruokailu- ja levähdysalue lintujen syysmuuttokauden ajaksi. Tavoitteena on myös säilyttää alueen metsästyskulttuuri paikkakuntalaisten nautintaoikeutena. Ulkopuolisille ei myydy metsästyslupia. Rauhoitusalueiden ja -aikojen periaatteena on vähentää metsästyksestä aiheutuvan ammunnan ja liikkumisen linnustolle aiheuttamaa häirintää. Lisäksi tarkoituksena on vähentää metsästyksen ja muun käytön välisiä ristiriitoja ja mahdollisia ongelmia. Yhdessä muun käytön ohjauksen kanssa osoitetaan metsästykselle varatut alueet.

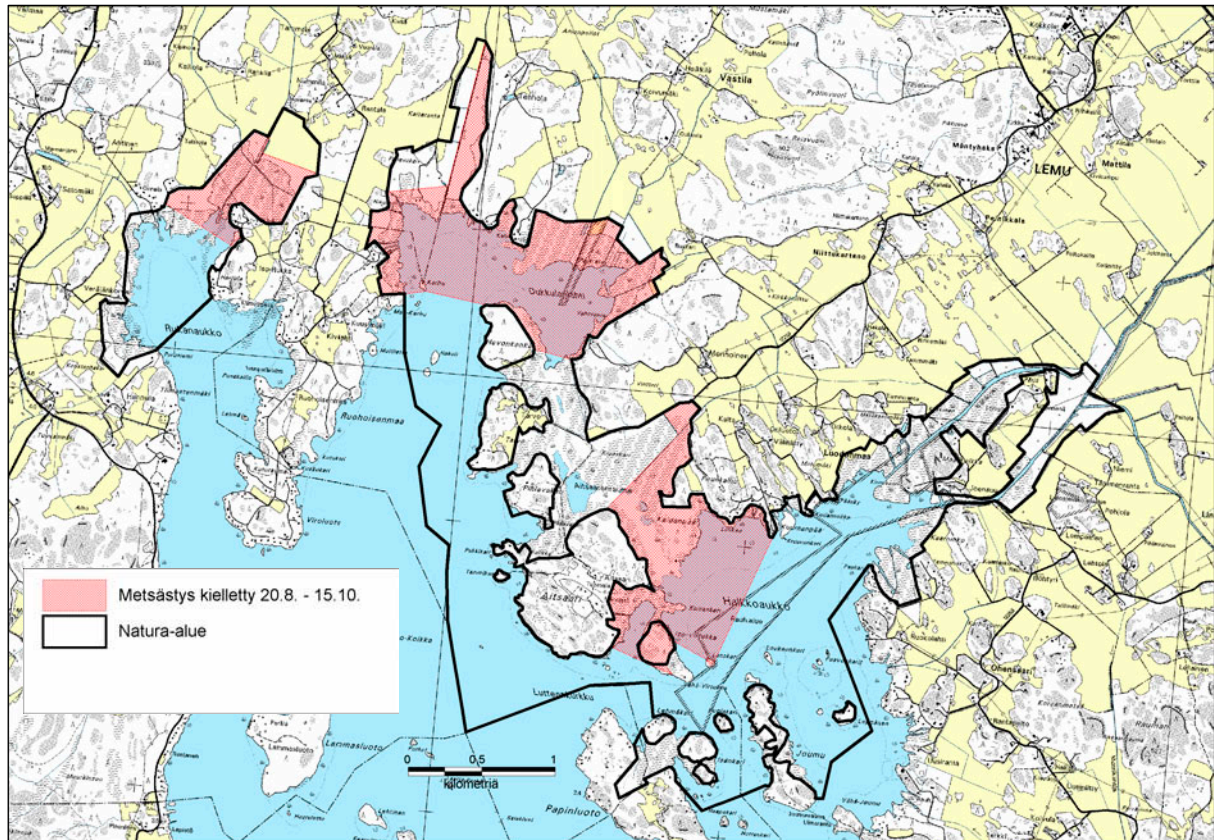
Oukkulanlahden alueelle osoitetaan laaja yhtenäinen rauhoitusalue lintujen syysmuuttokauden ajaksi 20.8.–15.10., jolloin metsästys on alueella kielletty. Myös vesillä liikkuminen on Oukkulanlahden alueella kielletty elokuun lopussa vesilintumetsästyksen alkaessa (ks. luku 8.2). Tämä on tarpeen, jotta lepäileviä ja ruokailevia vesilintuja ei häirittäisi ajamalla ne lentoon. Toinen alue, joka rauhoitetaan metsästykseltä, on Halkkoaukon luoteisosa sekä Kaidanpäätä ympäröivä vesi- ja ranta-alue. Liikkumista tällä vesi- ja ranta-alueella ei kuitenkaan ole syksyllä rajoitettu. Tässä Halkkoaukon rauhoitusalueessa on otettu huomioon sekä linnuston tarpeet että Kaidanpään luontopolun ja lintutornin alueella liikkuvien ja retkeilevien rauhan turvaaminen. Kaidanpää on ainoa luontoharrastuskohde alueella. Rukanaukon alueella metsästyksessä otetaan huomioon laidunalueiden sijainti. Metsästysrajoituksissa on otettu huomioon myös **hirvieläinten metsästyksen** tarpeet. Ruonanojan länsipuolella, Pihlavakaran eteläpuolella vesialueen ja rantojen metsästysrajoituksen ei ole tarkoitus estää maa-alueella tapahtuvaa hirvieläinten metsästystä. Rauhoitus- aluetta perustettaessa ja merkittäessä tämä otetaan huomioon.

Muualla metsästys on mahdollista ilman vastaavia rajoituksia. On kuitenkin huomattava, että yksityisillä alueilla rauhoituksen jälkeenkin maa- ja vesialueiden omistajat päättävät itse metsästyksen sallimisesta tai kieltämisestä, eikä tämä suunnitelma voi lisätä metsästysalueita vastoin yksityisen alueen omistajan tahtoa.

Alueen metsästysjärjestelyjen sujuva toteuttaminen edellyttää metsästyseurojen välistä aktiivista yhteistyötä ja metsästysalueiden uudelleen sovittelua. Nykyiset ja tulevat valtion maat ovat käytössä uusista metsästysjärjestelyistä sovittaessa.

8.3.1 Pienpetopyynnit

Minkin ja supikoiran pyyntejä jatketaan osana alueen hoitoa. Pyyntien tulee kattaa ainakin tärkeimmät hoitoniityt ja pesimäluodot. Pyyntien tehostamiseksi voidaan tarvittaessa sallia poikkeuksia metsästys- ja liikkumisrajoituksista. Tällöin pyyntien ajoituksessa ja käytetyissä menetelmissä on kuitenkin otettava huomioon linnustolle sekä alueen muille käyttäjille aiheutuva mahdollinen häirintä. Hetitappavia loukkuja käyttämällä voidaan vähentää liikkumista alueilla. Saalis määrät ja pyynnin tehokkuus dokumentoidaan vuosittain. Alueella on harkinnan mukaan muutoinkin mahdollista vähentää liiallisesti lisääntyneitä lajeja, kuten variksia.



Kuva 10. Oukkulanlahden suunnitellut metsästysrajoitusalueet. Pienpetopyynteihin voidaan tarvittaessa myöntää poikkeuksia sekä metsästys- että liikkumisrajoituksista (ks. luku 8.3.1). © Metsähallitus 2006, © Maanmittauslaitos 1/MYY/06, © Suomen ympäristökeskus.

8.4 Retkeily ja liikkuminen

Liikkumisen ohjauksen tavoitteena on linnuston ja luonnon häirinnän estäminen erityisesti pesimäaikana sekä lisäksi retkeilyn kanavointi ohjatulle tarkkailupaikalle Kaidanpään alueelle (luku 8.5). Liikkumisrajoituksilla voidaan estää myös alueen laiduneläinten ja hoidon mahdollinen häirintä. Liikkumisrajoitusalueet on esitetty kuvassa 9.

Tärkeimmät ruovikko- ja rantaniittyalueet sekä Paavonkarin naurulokkiyhdykskunnan alue rauhoitetaan yleiseltä liikkumiselta lintujen pesimäkauden ajaksi 1.4.–15.7. Rajoituksen tarkoituksena on ohjata yleinen liikkuminen pois tärkeimmiltä pesimäpaikoilta. Sen ei ole tarkoitus estää esim. alueen luonnon hoitoa tai maanomistajien välttämätöntä liikkumista, kuten alueella olevien peltojen viljelyä tai asutusten normaalia käyttöä, vaan nämä ovat mahdollisia myös em. rajoitusaikana. Maa- ja metsätalouden harjoittamiseen liittyvää kulkemista rajoitukset eivät siis koske. Myös olemassa olevia teitä voidaan käyttää ja hoitaa normaalin tarpeen mukaisesti, ja tavanomainen liikenne veneellä mökeiltä merelle voi jatkua.

8.5 Palveluvarustus ja luonto-opastus

Vuonna 2004 on valmistunut Kaidanpään alueelle lintutorni, ja sen yhteydessä on luontopolku opastauluineen (kuva 9). Alueesta on tehty Metsähallituksen suomenkielinen esite Life-hankkeen aikana vuonna 2004. Kävijämäärätietoja ei ole.

Alueelle ei varusteta uusia retkeilykohteita, sillä Kaidanpäässä pääsee tutustumaan hyvin alueen luontoon. Kaidanpään alue riittää hyvin retkeilyn kanavoimiseen sen mahdollisesti vielä lisääntyessäkin niin, että luontoarvot ja alueen maanomistajat eivät häiriinny. Retkeilijämäärät tulee kuitenkin selvittää ja niitä täytyy seurata, jotta retkeilyn ohjauksen lisätarvetta voidaan arvioida jatkossa (ks. luku 9 Tutkimus ja seuranta).

Kaidanpään alueen palveluvarustusta täydennetään rakentamalla lintutornin yhteyteen pöytäpenkki-yhdistelmä. Metsähallituksen esite- ja opastauluaineiston sisältö arvioidaan säännöllisesti ja päivitetään tarpeen mukaan.

8.6 Alueen muu käyttö

8.6.1 Ojien ylläpito

Alueella on runsaasti oja, jotka liittyvät suunnittelualueen ulkopuolella oleviin viljelyksiin, teihin ja asutuksiin. Näiden ylläpito on monin paikoin välttämätöntä mm. yläpuolisten peltojen viljelymahdollisuuksien turvaamiseksi tai teiden kunnossapidämiseksi. Toisaalta suojelualuetta halkovat ojat kuivattavat myös sen rantaniittyjä ja ruovikoita, mikä lisää mm. ruovikoitumista ja umpeenkasvua. Lisäksi ojanpenkoille kasvava puusto ja pensaikko katkaisevat rantaniittyinä hoidettavien alueiden avoimen maiseman.

Suunnittelualueella voidaan tehdä viljelysten, teiden ja asutuksen kuivatustarpeen kannalta välttämättömiä ojien kunnostustoimenpiteitä, mikäli tällä ei oleellisesti vaikeuteta alueen suojeluarvon säilymistä. Ainakin avoimina rantaniittyinä hoidettavien alueiden yhteydessä olevien ojien penkat tulee pitää puuttomina ja pensaattomina rantaniittylinnuston tarvitseman avoimuuden lisäämiseksi.

Suunnittelualan rantaniittyjä kuivattavia, yläpuolisten alueiden kannalta tarpeettomia ojia ei sen sijaan ylläpidetä suojelualueella, vaan ne täytetään (ks. luku 6.2.2).

8.6.2 Uimaranta

Lemun Kuurnanpäässä alueen rajalla on kunnan huoltama uimaranta, jota voidaan ylläpitää nykykäytännön mukaisesti. Alueelle ei tehdä muita yleisiä uimarantoja.

8.6.3 Ruovikon hyödyntäminen

Viime aikoina on kehitetty menetelmiä järviruohon hyväksikäytön edistämiseksi. Myös tämän alueen ruovikoita voidaan niittää teollisesti tai kaupallisesti hyväksikäytettäviksi, mutta tämä edellyttää erillistä suunnitelmaa, jonka yksityismaiden osalta käsittelee Lounais-Suomen ympäristökeskus ja valtion alueilla Metsähallitus. Mikäli tällainen toiminta joskus tulee täällä ajankohtaiseksi, on se suunniteltava ottaen huomioon lintujen pesintäajat ja liikkumisrajoitukset.

8.7 Oukkulanlahden alue luontomatkailu- ja opetuskohteena

Alue ei nykytilanteessa yksinään tarjoa mahdollisuutta laajamittaisen luontomatkailutoiminnan kehittämiseen. Se on kuitenkin kytkettävissä osaksi lähialueen muita matkailu- ja nähtävyyshkohteita. Lintutorni merkittyine luontopolkuineen tarjoaa erinomaisen mahdollisuuden koululais-ten tai muiden vastaavien ryhmien opetuskäyttöön. Tällä alueella pääsee tutustumaan kosteikko- luonnon lisäksi myös metsäluontoon.

9 Tutkimus ja seuranta

Alueen luonnon tilan seuranta ja tutkimus on välttämätöntä suojeluarvon ylläpitämiseksi ja kunnostustöiden vaikutusten arvioimiseksi. Seurantoihin on liitettävä jatkossa myös käytön ja sen vaikutusten arviointi. Metsästyksen, vesillä liikkumisen ja retkeilyinkin vaikutuksia alueen luontoon tulee seurata ja arvioida säännöllisesti. Alueella voidaan ylläpitää seurantaa ja tehdä sellaista tutkimusta, joka ei olennaisesti aiheuta muutoksia alueessa tai sen eläimistössä. Ensisijaisia luonnon seurantakohteita alueella ovat linnusto ja kasvillisuus.

9.1 Linnuston seuranta

Keväisen veneilyn määrä ja vaikutukset linnustoon sekä mahdolliset ohjauskeinot selvitetään ensi tilassa. Selvityksen perusteella arvioidaan ja esitetään veneilyn ohjaamisen tarpeet ja keinot.

Syysmuutonaikainen lintutilanne selvitetään, sillä tästä ei ole kunnollista tietoa. Pesimälinnuston ja levähtävän linnuston tilanne selvitetään säännöllisesti 5–10 vuoden välein.

9.2 Kasvillisuuden seuranta

Kasvillisuuden muutoksia ja tilaa tulee seurata. Seurannan avulla mahdolliset alueelle levittäytyvät uhanalaiset ja harvinaiset kasvit voidaan ottaa huomioon hoitotöissä. Seuranta antaa myös taustatietoa linnuston muutoksille. Alue on laaja, ja seurannassa tulee keskittyä ainakin hoidettavien rantaniittyalueiden ja Natura-luontotyyppien esiintymien mahdollisiin muutoksiin. Koko alueen osalta seurannassa otetaan huomioon vähintään umpeenkasvun etenemisen (ruovikoituminen) kuvaaminen ja arvioiminen. Kasvillisuus selvitykset tulee ajoittaa ja kytkeä pesimälinnuston seurantajaksoihin.

9.3 Pohjaeläinseuranta sekä veden laadun tutkiminen ja seuranta

Säännöllinen pohjaeläinseuranta ja veden laadun seuranta antavat tärkeää taustatietoa luonnon tilan ja sen muutoksien arvioinnille. Life-projektin aikana tehdyissä selvityksissä (Turkki 2001) sovitettiin pohjaeläinten näytteenottoa paikat lintujen käyttämien ruokailualueiden mukaan. Näitä paikkoja voidaan käyttää jatkoseurannassa.

9.4 Hyönteiset

Kosteikkojen selkärangattomien joukossa on yleisesti harvinaisia ja taantuneita lajeja, jotka on luokiteltu uhanalaisiksi. Monien kosteikkoympäristöissä elävien selkärangattomien esiintyminen tunnetaan kuitenkin niin huonosti, ettei niiden uhanalaisuutta ole voitu arvioida. Alueen hyönteislajisto tulee selvittää ainakin mahdollisten uhanalaisten ja luontodirektiivin lajien osalta.

9.5 Kalasto

Alueen kalasto, kalaston tila ja kalaston kannalta tärkeät alueet tulee selvittää. Jokisuut ja matalat lahdet ovat yleensä tärkeitä kutualueita. Alueella ei tiettävästi esiinny uhanalaisia tai vastaavia suojeltavaksi esitettyjä kalalajeja.

9.6 Hoitotöiden seuranta ja dokumentointi

Hoito- ja kunnostustyöt dokumentoidaan vuosittain. Tätä varten kirjataan tehdyt työt kuvioineen ja pinta-aloineen sekä myös tiedot töiden kustannuksista.

9.7 Kävijämäärien seuranta

Alueen käyntimäärät selvitetään, ja niitä seurataan säännöllisesti. Tehokkaimmin käyntimääriä voidaan selvittää kävijälaskureilla ja -tutkimuksilla, mutta karkean arvion voi saada myös lintutorniin sijoitettavalla vihkolla, johon kävijöiden toivotaan kirjaavan käyntinsä. Näillä tiedoilla voidaan arvioida mm. alueen mahdollista kulumista sekä tarvetta palvelurakenteiden kehittämiseen.

9.8 Pienpetoseuranta ja saalis seuranta

Alueelta pyydetyistä vesilinnuista ja pienpedoista kerätään saalismäärätiedot. Pienpetopyynteissä on tärkeää dokumentoida myös käytettyjen kiinteiden pyydysten (loukut, haaskat) määrät. Pienpetopyynteistä kerättyjen tietojen tavoitteena on alueen petokannan vaihteluiden kuvaaminen ja arvioiminen linnuston muutosten taustatekijänä.

10 Toimenpidesuunnitelmat

Osa alueella tehtävistä töistä edellyttää yksityiskohtaista suunnittelua. Erillistä suunnittelua tarvitaan uusia laitumia perustettaessa (aitausjärjestelyt ym.). Myös ojien kunnossapitotyöt ja täyttötyöt vaativat erillistä tapauskohtaista suunnittelua. Muut työt voidaan toteuttaa ilman erillistä suunnitelmaa tämän suunnitelman antamien ohjeiden mukaan.

HALLINTO JA TOTEUTUKSEN YMPÄRISTÖVAIKUTUKSET

11 Hoidon ja käytön ohjauksen toteutus

11.1 Toteutus ja työnjako

Natura 2000 -verkoston toteuttamiseen perustuen Oukkulanlahden alueen luontoarvot turvataan pääosin luonnonsuojelulain nojalla, eli maista ja vesistä perustetaan luonnonsuojelualueita. Luonnonsuojelualueet voivat olla yksityisten omistuksessa tai ne voidaan hankkia valtion omistukseen. Suojelualueita perustettaessa tulee ottaa huomioon suunnitelman sisällön lisäksi myös se, että suunnittelualueella on pieniä luotoja ja kareja, joilla on eri tyyppisiä rakennuksia ja rakenteita. Tällaiset luodot (esim. Paavonkari) ovat potentiaalisia vesi- ja lokkilinnuston pesimäpaikkoja, mutta niiden nykyinen käyttö voi vaikuttaa lintumääriin tai lintujen sijoittumiseen alueella.

Suojelualueella sallittavat toimenpiteet määritellään yksityismailla suojelualan rauhoitus-säännöksissä ja valtion (Metsähallituksen) hallinnassa olevilla mailla suojelualan järjestys-säännöksissä. Suojelualan hoito ja käyttö sekä niiden rajoitukset noudattavat sekä yksityisillä että valtion mailla tätä suunnitelmaa. Metsähallitus hyväksyy suunnitelman hallinnassaan olevien maiden osalta luontopalvelujohtajan vahvistuksella (liite 6). Yksityisten suojelualan suojelu-määräysten valvonta kuuluu lakisääteisesti Lounais-Suomen ympäristökeskukselle, joka on antanut suunnitelman sisällöstä lausunnon (liite 5). Maatalouden ympäristötuen erityistukia varten tarvittavien hoitosuunnitelmien tulee niin ikään noudattaa tämän suunnitelman sisältöä.

Osalla Natura-alueesta suojelu on tarkoitus toteuttaa sopimuksin. Nämä alueet on suunnitelmassa esitetty laitumina hoidettaviksi alueiksi, ja näille alueille on esitetty myös pesimäaikaisia liikku-misrajoituksia, mikä tulee ottaa huomioon sopimuksia laadittaessa.

Alueen suojelussa tulee ottaa huomioon myös voimassa olevat kaavat. Niiden sisältö on määritelty niin, että ne ohjaavat alueen maankäyttöä erityisesti ennen suojelualan perustamista (luku 2.7.1). Hoito- ja käyttösuunnitelma ei ole ristiriidassa kaavojen sisällön kanssa.

11.1.1 Kunnostus ja hoito

Alueen luonnon kunnostuksesta ja hoidosta vastaavat yksityiset maanomistajat ja Suomen valtio. Valtion omistamien suojelualan hoidosta vastaa Metsähallitus. Metsähallitus tekee tarvittaessa sopimuksia tai niihin liittyviä järjestelyjä sopivien paikallistahojen (metsästysseurat, kylätoimi-kunnat jne.) tai paikallisyrittäjien kanssa. Esim. pienpetopyynti on sellainen hoitotyö, jonka parhaiten ja luontevimmin pystyvät hoitamaan paikalliset metsästäjät. Yksityismaille perustettavien luonnonsuojelualan rauhoitussäännösten sisällöstä ja näiden alueiden hoidon ja käytön ohjauksesta vastaa Lounais-Suomen ympäristökeskus. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää yhteistyötä kaikkien tahojen kanssa. Hoitoon liittyvän yhteistyön organisoinnista ja ylläpidosta vastaa ensisijaisesti Metsähallitus.

11.1.2 Palvelurakenteet ja luontomatkailu

Suojelualueiden palvelurakenteista vastaa Metsähallitus, joka tekee tarvittaessa sopimuksia tai niihin liittyviä järjestelyjä hoidosta ja huollosta eri sidosryhmien tai paikallisten yrittäjien kanssa.

Alueen luontomatkailun mahdollisessa kehittämisessä on tärkein rooli alueen kunnilla ja paikallisilla yrittäjillä. Metsähallitus tukee luontomatkailutoimintaa, mutta ei kuitenkaan pääsääntöisesti järjestä maksullisia palveluja alueella. Luontomatkailua voidaan kehittää alueen suojelun tavoitteiden ja Metsähallituksen luontomatkailuperiaatteiden (Metsähallitus 2004) mukaisesti. Metsähallitus tekee yrittäjien kanssa sopimuksia suojelualueiden käytöstä luontomatkailuun.

11.1.3 Tutkimus ja seuranta

Alueen luonnon seuranta ja tutkimus kuuluvat Metsähallituksen ja Lounais-Suomen ympäristökeskuksen tehtäviin. Metsähallitus vastaa yleisesti valtion suojelualueiden tilanteen seurannasta, mutta tällaisella sekaomistusalueella on perusteltua tehdä työnjako muulla tavoin kuin pelkästään omistussuhteisiin perustuen. Seuranta ja tutkimus edellyttävät yhteistyötä Metsähallituksen ja ympäristökeskuksen välillä sekä toisaalta yhteyksiä myös muihin tutkimusta tekeviin viranomaisiin.

Seurannat ja selvitykset, jotka liittyvät osin kunnostuksen ja hoidon seurantaan, on luontevaa osoittaa Metsähallituksen vastuulle kuuluviksi. Metsähallitus vastaa valtion maiden hoidettavista alueista sekä myös palvelurakenteista. Tällaisia ensisijaisesti Metsähallituksen vastuulle kuuluvia seurantoja ovat linnuston ja kasvillisuuden seuranta, kävijäseuranta sekä pienpetoseuranta. Pienpetoseuranta on luontevaa järjestää pienpetopyyntien yhteydessä yhteistyössä metsästäjien kanssa. Uusien tutkimusten ja perusselvitysten osalta työnjakoa tarkennetaan erikseen.

11.2 Nykyisten rauhoitussäädösten uudelleenarviointi

Natura-alueelle on perustettu neljä yksityismaan luonnonsuojelualuetta. Näiden rauhoitussäännökset poikkeavat varsin vähän suunnitelman mukaisista suojelutavoitteista ja niiden yksityiskohdista. Eniten eroa suunnitelmaan nähden on Oukkulanlahden suojelualueella, jossa metsästyks on rauhoitussäädösten mukaan sallittua (maanomistajalle), kun taas suunnitelman mukaan Oukkulanlahti on osoitettu metsästykseltä kokonaan rauhoitetuksi alueeksi. Mahdollisuus ja tarve nykyisten rauhoitussäädösten muuttamiseen vastaamaan ainakin keskeisimmiltä osiltaan nykyisiä suojelutavoitteita tulee arvioida erikseen. Muutokset edellyttävät neuvotteluja maanomistajien kanssa ja mahdollisesti myös uusia rauhoituskorvauksia. Lounais-Suomen ympäristökeskus neuvottelee tarpeen mukaan muutoksista maanomistajien kanssa.

11.3 Alueen huolto ja suojelutoiminnan ylläpito

Alueen huoltoon ja suojelutoiminnan ylläpitoon kuuluvat kunnostustöihin liittyvät järjestelyt ja niiden ohjaus, palvelurakenteiden huolto, suojelumääräysten valvonta sekä lupien myöntäminen. Valtion maille perustettavista suojelualueista vastaa yleisesti Metsähallitus. Yksityismaiden suojelualueista vastaa Lounais-Suomen ympäristökeskus. Tarkennettuna Metsähallituksen huoltajan muistilistaan kuuluvat:

- yhteydenpito paikallisiin asukkaisiin ja alueen käyttäjiin
- lintutornin ja luontopolun huolto sekä ylläpito
- hoitotöiden järjestäminen tulevilla valtionmaille ja hoitojen ohjaus suunnittelualueella
- opastaulujen ylläpito sekä tarvittaessa päivitys
- kävijäseuranta
- tieasioiden hoitaminen
- suojelumääräysten valvonta
- lupien myöntäminen.

Arviolta em. työt edellyttävät vuosittain yhteensä noin kolmen viikon työpanoksen.

11.4 Kustannukset

Suunnitelman toteuttamisen kokonaiskustannuksia on vaikea arvioida. Metsähallituksen kokonaiskustannuksiin vaikuttaa mm. se, kuinka suuri osa alueista toteutetaan yksityismaiden rauhoituksina ja missä määrin hoidosta vastaavat yksityiset maanomistajat. Lisäksi valtion maitakin voivat hoitaa paikalliset karjankasvattajat maatalouden ympäristötuen erityistuen turvin. Näin hoidettujen alueiden kustannuksissa voi olla eroja verrattuna siihen, että aluetta hoitaisi Metsähallituksen henkilökunta. Lisäksi alueita voidaan tarvittaessa hoitaa vaihtoehtoisesti joko laiduntamalla tai niittämällä, ja näiden hoitotapojen väliset kustannukset eroavat toisistaan. Laidunmaillakin on varauduttava ainakin laidunnuksen alkuvaiheessa täydennysniittoihin, joiden tarve täytyy erikseen arvioida vuosittain hoitotöiden edistyessä. Palvelurakenteiden rakennus- ja huoltotöiden kustannusarviot ovat tarkemmin esitettävissä.

11.4.1 Kunnostus ja hoito

Vuoden 2003 tilanteen mukaan arvioiden Metsähallituksen hoitamien vastaavien alueiden niittokustannukset ovat 150 € hehtaarilta alueilla, joilla niittojätettä ei ole kerätty pois. Kuivalla niityllä, josta niittojäte on kerätty, kustannukseksi voidaan arvioida 250 €/ha. Työt ovat keskimääräisiä urakoitsijahintoja, ja niittojen hintaa nostaa tällä alueella jonkin verran niittyjen vetisyys, joka vaikeuttaa traktoriniittoja. Ojien täyttötöiden hinnaksi voidaan arvioida 1 €/m. Raivauskustannukset vaihtelevat alueittain hyvin paljon riippuen puiden ja pensaiden määrästä sekä maaston laadusta. Ruovikoituneen harvapuustoisien alueiden puiden ja pensaiden raivauskustannukseksi on arvioitu 300 €/ha. Laitumen aitauskustannukset ovat samaa luokkaa sekä sähköistä aitaa että piikkilanka-aitaa käytettäessä. Aitauskustannuksiksi voidaan toiseen ja materiaaleineen arvioida 3,5 €/m.

Suunnitelmassa on esitetty laitumien laajentamista Oukkulanlahden ja Ruonanojan alueella yhteensä 13 ha. Näiden perustamiskustannukseksi voidaan arvioida (aitaukset, raivaukset ym.) karkeasti noin 7 000 €. Sopimuksilla toteutettavien Natura-alueiden laitumien kustannuksia voidaan arvioida em. yksikköhinnoin.

Alueelle ei ole esitetty muita uusia palvelurakenteita kuin pöytä-penkkiihdistelmä lintutornin viereen. Sen kokonaiskustannukseksi voidaan arvioida noin 500 €.

Suunnitelmakaudella myös nykyisten opastaulujen sisältö tulee päivittää ja esim. pitkospuut saattavat vaatia korjauksia, mutta näitä kustannuksia ei ole tässä arvioitu. Alueen huoltotyö edellyttää suunnitelman toteuduttua vuosittain n. kolmen viikon työpanosta, ja sen kustannukset matka- ym. kuluineen ovat arviolta noin 2 700 €.

11.4.2 Tutkimus ja seuranta

Suunnitelmassa on esitetty, että alueen keväisen vesillä liikkumisen vaikutukset tulee selvittää, ja tämän selvityksen yhteydessä tulee arvioida tarvittavat ohjauskeinot. Tämän selvityksen kustannukseksi voidaan arvioida 7 000 €. Alueen seurannoista tärkeimmät koskevat linnustoa ja kasvillisuutta, jotka tulisi selvittää ainakin kerran seuraavan kymmenen vuoden aikana. Näiden kustannusarvio on yhteensä 20 000 €. Pienpeto- ja kävijäseurantaan liittyvä Metsähallituksen henkilökunnalle kuuluva työ on sisällytetty alueen huollosta ja hoidosta vastaavan palkkamenoihin.

12 Suunniteltujen toimenpiteiden vaikutukset

12.1 Vaikutusten arviointi, tarve ja perusteet

Suunnitelman toteuttamisella on vaikutuksia ennen kaikkea luonnon tilaan, mutta sillä on myös taloudelliset ja sosiaalisia vaikutuksia alueella. Luontoarvojen osalta vaikutusten arvioinnin tarve perustuu ensisijaisesti Natura 2000 -verkoston kohteisiin sovellettavan luonnonsuojelulain 65 §:n sisältöön. Sen mukaan

Jos hanke tai suunnitelma joko yksistään tai tarkasteltuna yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa todennäköisesti merkittävästi heikentää valtioneuvoston Natura 2000 -verkostoon ehdottaman tai verkostoon sisällytetyn alueen niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty tai on tarkoitus sisällyttää Natura 2000 -verkostoon, hankkeen toteuttajan tai suunnitelman laatijan on asianmukaisella tavalla arvioitava nämä vaikutukset. Sama koskee sellaista hanketta tai suunnitelmaa alueen ulkopuolella, jolla todennäköisesti on alueelle ulottuvia merkittäviä haitallisia vaikutuksia. Edellä tarkoitettu vaikutusten arviointi voidaan tehdä myös osana ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (468/1994) 2 luvussa tarkoitettua arviointimenettelyä.

Luontoarvoja ajatellen on perusteltua ottaa huomioon ja arvioida suunnitelman vaikutukset myös kansallisesti uhanalaisiin lajeihin, sillä näidenkin lajien osalta on suojelusta määrätty kansallisessa lainsäädännössä.

Luonnonsuojelullisen tavoitteen lisäksi Natura-verkoston tavoitteen määrittelevä luontodirektiivi edellyttää, että suojelutoimenpiteissä otetaan huomioon taloudelliset, sosiaaliset ja sivistykselliset vaatimukset sekä alueelliset ja paikalliset erityispiirteet. Tähän perustuen on asiallista ja perusteltua arvioida myös suunnitelman sosiaaliset ja taloudelliset vaikutukset, vaikka sitä ei kansallisessa lainsäädännössä edellytetäkään.

12.2 Ekologiset vaikutukset

12.2.1 Lintudirektiivin lajit, luontodirektiivin lajit ja luontotyypit

Alue kuuluu Natura 2000 -verkostoon linnuston erityissuojelualueena, ja siksi vaikutukset tulee arvioida alueella esiintyviin lintudirektiivin liitteen I lajeihin (luku 3.6.1) sekä myös alueella säännöllisesti levähtäviin lajeihin. Lintudirektiivi edellyttää suojelutoimenpiteitä myös säännöllisesti esiintyville muuttaville lajeille, kun kyseessä ovat niiden muuttoreittien varrella sijaitsevat pesimä-, sulkasato- ja talvehtimisalueet sekä levähdyspaikat.

Alueella ei esiinny luontodirektiivin liitteen II mukaisia suojeltavia lajeja eikä aluetta ole esitetty Natura 2000 -verkostoon luontodirektiivin liitteen I mukaisten luontotyyppien perusteella. Tästä syystä vaikutukset Natura 2000 -alueen luontoarvoihin arvioidaan ensisijaisesti linnuston kannalta.

Alueen luontoarvojen säilymisen uhkatekijöiksi on arvioitu umpeenkasvu, ihmistoiminnan aiheuttamat häiriöt sekä minkin ja supikoiran mahdolliset vaikutukset linnustoon. Puutteellinen suojelualueiden merkintä on myös välillinen uhka suojeluarvoille. Tämä hoito- ja käyttösuunnitelma on tehty alueen luontoarvojen turvaamiseksi. Hoito ja käyttö on suunniteltu em. uhkien vähentämiseksi ja ehkäisemiseksi. Suunnittelu on tehty ensisijaisesti lintujen ja muun kosteikkoeliöstön elinolosuhteiden parantamiseksi.

Alueen hoidossa keskitytään umpeenkasvaneiden rantaniittyjen palauttamiseen ja ylläpitämiseen laiduntamalla. Vaikka pesivässä direktiivilajistossa ei ole yhtään selväpiirteistä avoimien rantaniittyjen lajia, alueella on kuitenkin aiemmin tällaisia pesinyt (suokukko, etelänsuosirri) ja rantojen avaaminen laidunnuksen avulla parantaa monen potentiaalisen pesimään asettuvan kahlaajalajin elinympäristöä alueella. Lisäksi avoimet rantaniityt luovat alueella levähtävälle vesi- ja kahlaajalajistolle sopivia ruokailumaita ja parantavat myös suohaukkojen saalistusmaita. Rantaniittyjen jättäminen umpeutumaan sen sijaan yksipuolistaa linnuston elinympäristöä. Suunnitellut laidunmaat monipuolistavat myös alueen kasvillisuutta ja selkärangatonta lajistoa. Laidunnus ylläpitää perinnemaisemiin liittyviä luonnonarvoja ja samalla parantaa myös rannoilta tunnistettujen luontotyyppien (merenrantaniityt, kuivat ja tuoreet niityt) laatua.

Alueen luonnonhoitotöihin kuuluu suunnitelman mukaan myös minkin ja supikoiran aktiivinen pyytäminen. Näiden vieraspetojen vähentäminen parantaa linnuston elinolosuhteita, kun lintuihin kohdistuva saalistuspaine vähenee.

Suurin osa alueesta jätetään kehittymään luonnontilaisena, eli suurin osa ruovikoista ja kaikki metsäiset alueet säilytetään koskemattomana. Rannoilla säilyy laajoja ruovikoita ja pensaikkoja, ja esim. kaulushaikaralle sekä ruskosuohaukalle säilyy näin riittävän laajat ruovikkoalueet. Laidunalueiden perustaminen ei siis ole uhka ruovikkolinnuston elinympäristön säilymiselle eikä toisaalta ruovikoiden laadulle ole nähtävissä mitään välitöntä uhkaa. Ruovikoiden laatua linnuston kannalta monipuolisina, osittain märkäpohjaisina kasvustoina parantaa myös tarpeettomien ojien tukkiminen. Metsäisten alueiden säilyttäminen luonnontilaisina parantaa arvokkaan metsälajiston elinolosuhteita, ja lahopuun määrän runsastuminen lisää jatkossa mm. tikoille (esim. alueella pesivä palokärki) sopivien pesäpuiden määrää. Metsien koskemattomuus takaa niiden kehittymisen luontaisesti, mikä antaa mahdollisuuden Kaidanpään alueen ja Iso-Virtukan kehittymiselle luontotyyppiä boreaalinen luonnonmetsä.

Mahdollinen haitallinen vaikutus linnustoon on töistä aiheutuva hetkellinen häirintä. Suunnitelman mukaan perusraivaukset ja suurimmat kunnostustyöt ajoitetaan kuitenkin pesimäkauden jälkeen elo- ja maaliskuun väliselle ajalle, jolloin myöskään maaston vaurioituminen ei ole merkittävää.

Ihmistoiminnan aiheuttaman häirinnän vähentämiseksi alueelle on suunniteltu liikkumisrajoitusalueita ja metsästykseltä rauhoitettu alue. Näissä on otettu huomioon tärkeimpien pesimäalueiden sijainti ja lisäksi muuttokausien aikainen lintujen ruokailu- ja levähdysmahdollisuuksien varmistaminen. Retkeilykäyttöön ei suunnitella uusia paikkoja. Oukkulanlahden Natura-alue on ensisijaisesti kosteikkolinnuston esiintymisalue, eivätkä nykyiset palvelurakenteet Kaidanpäässä sijaitse linnuston kannalta ongelmallisella paikalla rantaluhdalla tai ruovikossa. Alue on aikanaan suunniteltu retkeilykohteeksi niin, että retkeilyn arvioitu lisääntyminen ei aiheuta merkittäviä ongelmia luontoarvoille. Suunnitelman mukaan suojelualueet myös merkitään ja opastauluissa esitetään suojelualueiden rajaukset ja rajoitukset. Retkeilyn ohjauksella tällä tavalla vähennetään myös luonnon kulumista.

Suunnitelman ja siinä esitettyjen toimenpiteiden vaikutukset voivat kuitenkin joiltain osin olla vaikeita arvioida tarkasti, tai arvioinnista huolimatta ne voivat poiketa nyt arvioituista vaikutuksista. Tästä syystä suunnitelmassa on esitetty tutkimus- ja seurantaohjelma, jonka avulla voidaan arvioida alueen luontoarvojen muutoksia ja kehitystä täsmällisesti. Seuranta on erittäin tärkeää kunnostuksen, hoitotoimenpiteiden ja käytön ohjauksen vaikutusten arvioimiseksi. Vaikutuksia on seurattava, jotta tarvittavia suunnitelmaan mahdollisesti tehtäviä muutoksia voidaan arvioida perustellusti.

Edellä esitetyn perusteella suunnitelman tavoitteet ja vaikutukset ovat alueen luontoarvoille myönteisiä. Suunnitelma ei siis vaadi luonnonsuojelulain 65 §:n mukaista virallista arviointia vaikutuksistaan, koska vaikutukset Oukkulanlahden Natura-alueen valinnan perusteena oleville luonnonarvoille eivät ole merkittävästi haitallisia, vaan päinvastoin säilyttävät ja parantavat näitä arvoja.

12.2.2 Uhanalaiset lajit

Suunnitelma-alueella ei nykytietojen mukaan esiinny muita kansallisesti uhanalaisia eliölajeja kuin pelkästään lintuja: naurulokki, pikkutikka, rastaskerttunen ja peltosirkku. Ne ovat kaikki alueen pesimälajeja ja kansallisen uhanalaisuusluokituksen mukaan vaarantuneita (VU) maassamme. Nykytietojen perusteella alueella ei levähdä säännöllisesti tai runsaslukuisena uhanalaisia lintulajeja.

Naurulokkiyhdykskunnan säilymiselle ei tällä hetkellä ole nähtävissä mitään välitöntä uhkaa. Yhdyskunta sijaitsee Paavonkarin yhteydessä olevalla ruovikkoalueella, eikä paikan säilymiselle sopivana pesimäympäristönä ole nähtävissä esim. välitöntä umpeenkasvu-uhkaa. Toisaalta lajin runsastumismahdollisuuteen tällä alueella voivat vaikuttaa nykyisten kesämökkien sijainti ja käyttö (ks. myös luku 8.1). Yhdyskunnan pesimärauha turvataan tämän alueen pesimäaikaisella liikumisrajoituksella. Minkin ja supikoiran aiheuttama saalistuspaine voi olla yksi tärkeä syy naurulokkiyhdykskuntien häviämiseen maassamme (Väisänen ym. 1998), ja suunnitelmassa onkin esitetty säännöllistä pienpetopyyntiä osaksi koko alueen hoitoa. Pikkutikan pesimäympäristöä parantaa rantametsien säilyttäminen luonnontilaisena, ja rastaskerttuselle sopivaa ruovikkoympäristöä säilyy alueella jatkossakin. Peltosirkku ei ole kosteikkolaji, ja sen esiintymiseen Natura-alueella vaikuttavat ennen kaikkea ympäröivän maaseutu ympäristön laatu ja luonne.

12.3 Taloudelliset ja sosiaaliset vaikutukset

Suunnitelman tärkeimmät taloudelliset-sosiaaliset vaikutukset liittyvät perinteisten käyttömuotojen uudelleen ohjaamiseen. Toisaalta suunnitelman toteuttaminen tarjoaa alueella jossain määrin myös uusia taloudellisia mahdollisuuksia.

Käytön kannalta suunnitelmassa esitetyt rajoitukset muuttavat nykytilannetta ja -käytäntöä. Perinteiset käyttötavat metsästys, kalastus ja vesillä liikkuminen ovat kuitenkin edelleen, rajoituksista huolimatta, sallittuja osalla aluetta.

Kalastukseen ja vesillä liikkumiseen suunnitelma tuo vain vähän muutoksia. Metsästysrauhitusalueen yhteydessä vesillä liikkuminen kielletään vain Oukkulanlahden alueella vajaan kahden viikon ajan elokuun lopussa, jolloin esim. loma- ja mökkeilykausi on suurimmaksi osaksi ohi. Aitsaarenrauman kapeassa uomassa vesillä liikkuminen kielletään heinäkuun puoliväliin asti. Nykyistä metsästyskäytäntöä suunnitelma muuttaa eniten, mutta suurin osa tärkeimmistä metsästys-

alueista on edelleen käytössä avajaispäivästä alkaen. Kummallekin alueella toimivalle metsästysseuralle on metsästysalueita käytössä, ja joka tapauksessa metsästysalueiden järjestelyssä ovat käytettävissä myös nykyiset ja tulevat valtion maa- ja vesialueet. Metsästysrauhonhoitoalueen seurauksena osa maanomistajista ja seuroista menettää metsästysluvista aiemmin saamia tuloja, mutta perustettavien suojelualueiden korvauksissa otetaan kuitenkin huomioon tällaiset tulomenetykset.

Retkeilyä ja yleistä liikkumista rajoitetaan tärkeimmillä ruovikko- ja rantaniittyalueilla, mutta maanomistajien välttämätön liikkuminen ja esim. viljely nykyisillä suunnittelun alueen pelloilla on edelleen sallittua. Luontoarvojen turvaamisen lisäksi liikkumisrajoituksilla voidaan näin ohjata retkeily myös paikkakuntalaisia ja alueen maanomistajia vähemmän häiritseväksi. Lisäksi retkeilyn ohjaamiseen tarkoitettu lintutorni polkuineen ja opastauluineen tarjoaa luonnon harrastukseen ja opetukseen sopivan kohteen. Myös alueen ulkopuolisten teiden, peltojen ja ojien ylläpitotarve on otettu huomioon suunnitelmassa. Yleisesti käytön ohjauksella on yritetty sovittaa alueen käytön ristiriitoja.

Suunnitelman toteutuminen tarjoaa alueelle jossain määrin myös uusia taloudellisia mahdollisuuksia. Tulevat hoitotyöt tuottavat lisää laidunmaita paikkakuntalaisten käyttöön ja samalla mahdollisuuden maatalouden ympäristötuen erityistuen hyödyntämiseen.

13 Suunnitelman toteutumisen arviointi ja päivitys

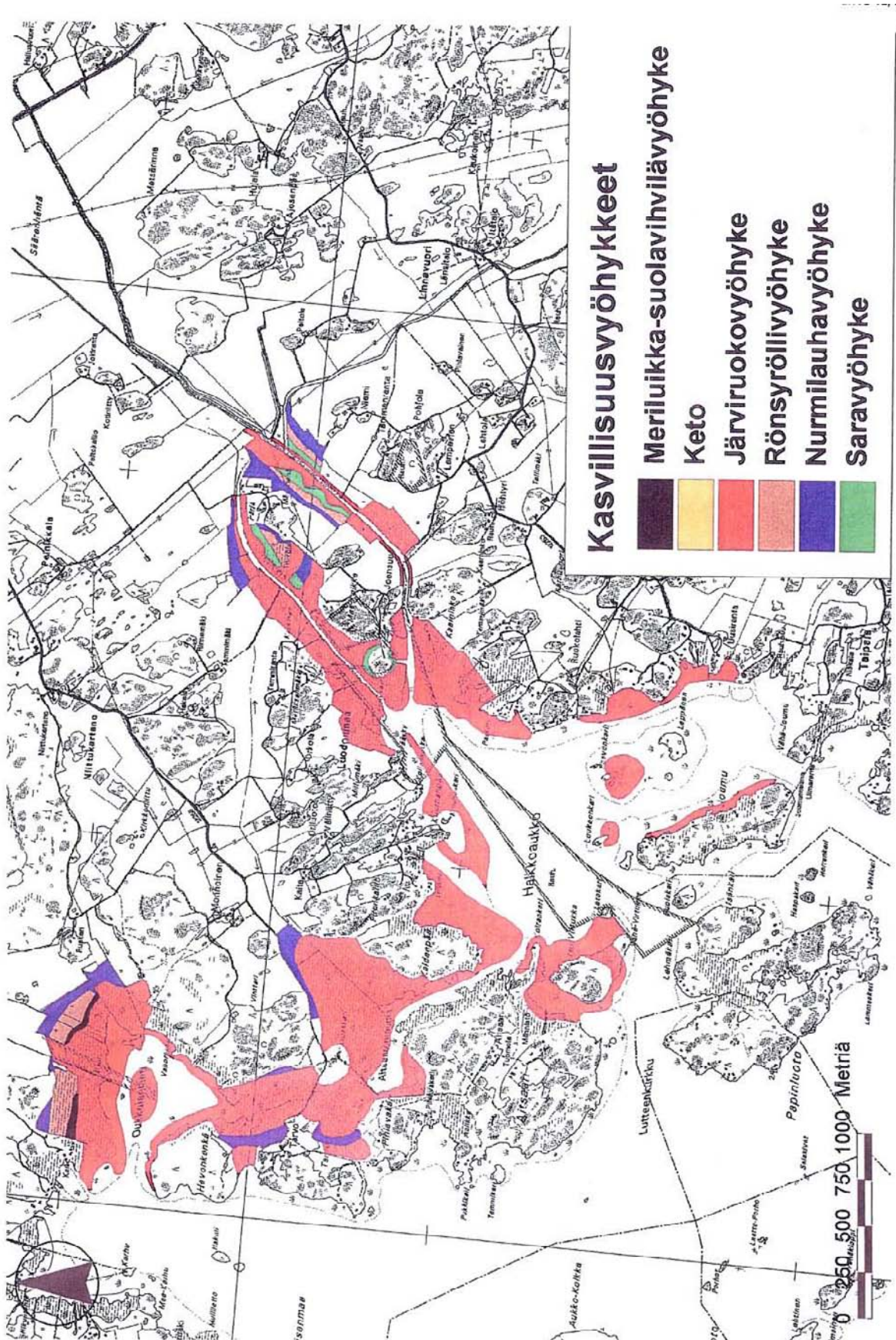
Tämä hoito- ja käyttösuunnitelma on laadittu niin, että sitä voidaan noudattaa seuraavan noin 10 vuoden ajan. Suunnitelman toteutuminen edellyttää vuosittaista arviointia esim. hoitoalueiden luonteesta ja laadusta. Suunnitelman toteutumista tulee arvioida laajemmin yhdessä luonnon-suojeluviranomaisten ja paikallisten sidosryhmien kanssa viiden vuoden kuluttua, ja silloin kiinnitetään huomio asetettujen tavoitteiden toteutumiseen: hoitoalueiden luonteeseen, käytön ohjauksen toteutumiseen ja toimivuuteen, kävijämäärien kehittymiseen sekä luonnon ja rakenteiden kulumiseen. Suunnitelma voidaan päivittää tuolloin tai tarpeen mukaan vasta myöhemmin.

Lähteet

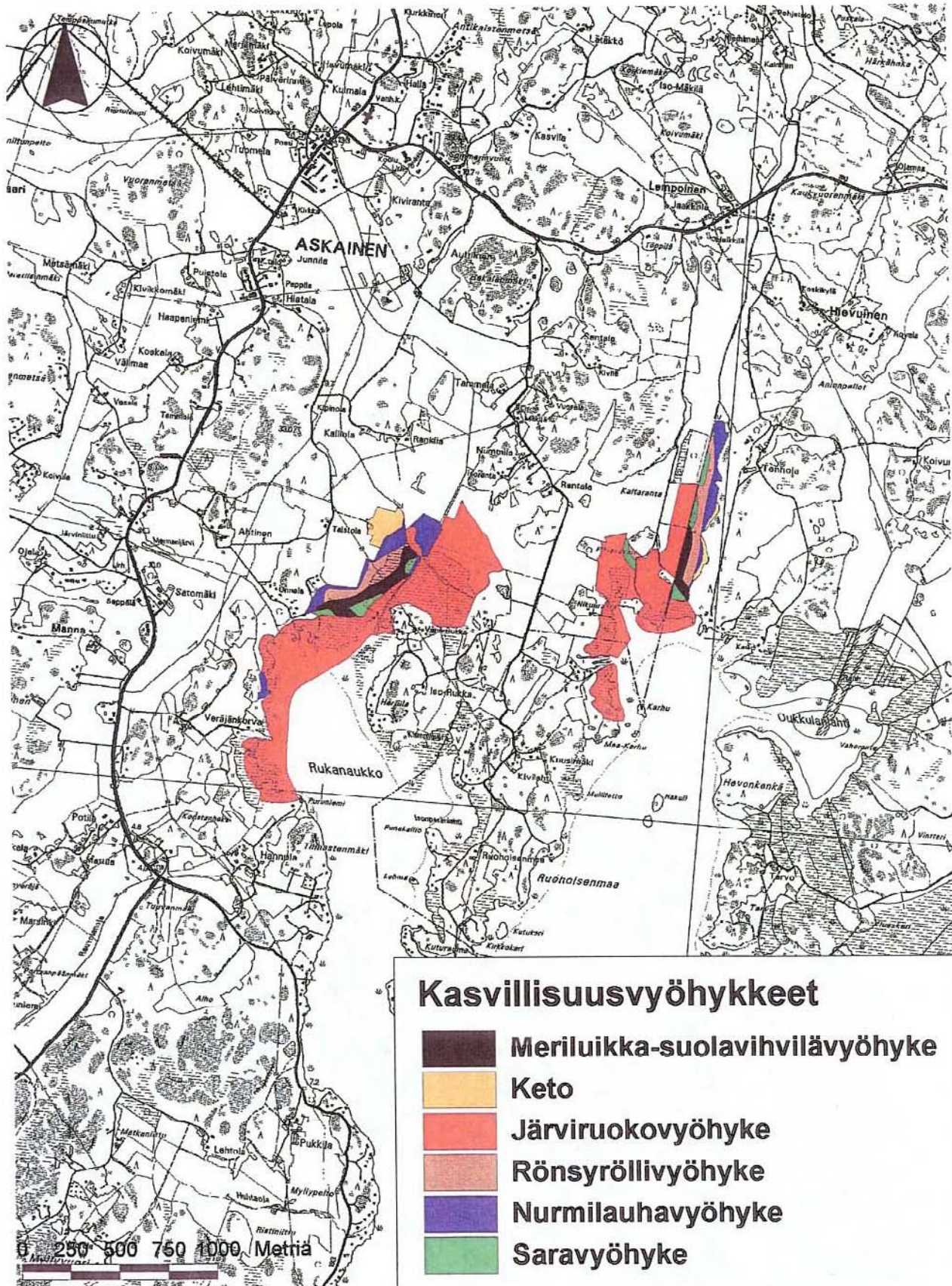
- Aalto, T. 2003: Lintuhavainto 11.8.2003.
- Airaksinen, O. & Karttunen, K. 2001: Natura 2000 -luontotyyppiopas, 2. korj. p. – Suomen ympäristökeskus, Helsinki. 194 s.
- Asanti, T., Gustafsson, E., Hongell, H., Hottola, P., Mikkola-Roos, M., Osara, M., Ylimaunu, J. & Yrjölä, R. 2003: Kosteikkojen linnuston suojeluarvo. – Suomen ympäristö no 596. 53 s.
- Berthold, P. 1993: Bird migration. A general survey. – Oxford University Press, New York. 239 s.
- Biota BD Oy 2002: Oukkulanlahden tila -raportti. – Biota BD Oy:n raportti 7/2002. 22 s.
- Johnson, S. R. & Herter, D. R. 1990: Bird migration in the arctic. A review. – Teoksessa: Gwinner, E. (toim.), Bird migration: The physiology and ecophysiology. Springer-Verlag, Berlin. s. 22–43.
- Kirkkala, T. 1998: Miten voit Saaristomeri? – Ympäristön tila Lounais-Suomessa 1. Lounais-Suomen ympäristökeskus. 72 s.
- Lammi, E. & Väänänen, V.-M. 1997: Ruskosuohaukka. Lintuvesien menestyvä tulokas. – Linnut 3:32. s. 32–36.
- Lammi, E. & Nironen, M. 2001: Ridasjärven luontoalueen käyttö ja hoito. – Uudenmaan ympäristökeskuksen moniste.
- Leivo, M., Asanti, T., Koskimies, P., Lammi, E., Lampolahti, J., Mikkola-Roos, M. & Virolainen, E. 2002: Suomen tärkeät lintualueet FINIBA. – BirdLife Suomen julkaisuja nro 4. 142 s.
- Lehikoinen, E., Gustafsson, E. & muut 2003: Varsinais-Suomen linnusto. – Turun lintutieteellinen yhdistys r.y, Turku. 416 s.
- Lehtomaa, L. 2000: Varsinais-Suomen perinnemaisemat. – Lounais-Suomen ympäristökeskus. 429 s.
- Linden, H., Hario, M. & Wikman, M. 1996 (toim.): Riistan jäljille. – Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos & Edita.
- Lintuvesityöryhmä 1981: Valtakunnallinen lintuvesiensuojeluohjelma. – Komiteanmietintö 1981:32. Maa- ja metsätalousministeriö, Helsinki. 197 s.
- Madsen, J. 1985: Impact of disturbance on field utilization of Pink-Footed Geese in West Jutland, Denmark. – Biological Conservation 33: 53–63.
- & Fox, A. D. 1995: Impacts of hunting disturbance on waterbirds. A review. – Wildlife Biology 1: 193–207.
- 1998a: Experimental refuges for migratory waterfowl in Danish wetlands. I: Baseline assessment of the disturbance effects of recreational activity. – Journal of Applied Ecology 35: 386–397.

- Madsen, J. 1998b: Experimental refuges for migratory waterfowl in Danish wetlands. II: Tests of hunting disturbance effects. – *Journal of Applied Ecology* 35: 398–417.
- Matikainen, J. & Lievonen, T. 2001a: Oukkulanlahden linnustoselvitys. – Lounais-Suomen ympäristökeskuksen moniste 2/2001. 40 s.
- & Lievonen, T. 2001b: Oukkulanlahden kasvillisuus. – Lounais-Suomen ympäristökeskuksen moniste 18/2001. 53 s.
- Metsähallitus 2004: Kestävä luontomatkailu suojelualueilla. – Esite, Metsähallitus.
- Miettinen, M. 1995: Pilkkasiiven sekä muiden vesilintujen kanta ja poikueiden menestyminen Saaristomeren ulkosaaristossa 1992. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja A 50. 29 s.
- Mikola, J., Miettinen, M., Lehikoinen, E. & Lehtilä, K. 1994: The effects of disturbance caused by boating on survival and behaviour of Velvet scoter *Melanitta fusca* ducklings. – *Biological Conservation* 67: 119–124.
- Mikkola-Roos, M. 1995: Lintuvesien kunnostus ja hoito. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja A 45. 100 s.
- , Nurmi, J. & Väänänen V.-M. 2005: Tulokaspedot lintuvesillä -hankkeen tutkimustulos: Minikin ja supikoiran pyynti parantaa kosteikkolintujen poikastuottoa huomattavasti. – *Käsi-kirjoitus. Metsästäjä* 1/2005. 3 s.
- Niinimäki, J., Oulasvirta, P. & Hindsberg, S. 2000: Turun-Naantalin edustan merialueen kalataloudellinen tila vuonna 1999. – Kala- ja Vesitutkimus Oy. Lounais-Suomen vesiensuojeluyhdistys r.y:n tutkimusselosteita 165. 43 s. + 9 liit.
- & Hindsberg S. 2001: Turun-Naantalin edustan ammatti- ja kirjanpitokalastus 2000. – Kala- ja Vesitutkimus Oy. Lounais-Suomen vesi- ja ympäristötutkimus Oy:n tutkimusseloste 187. 21 s. + 6 liit.
- Perttula, H. & Häkkinen K. 1995: Hirvijoki, Mynäjoki, Laajoki. – Lounais-Suomen ympäristökeskuksen esite/Luonnonvarat. 14 s.
- Pursimo, E. (toim.) 2000: Lemun kulttuurimaisema ja vanha rakennuskanta. – Varsinais-Suomen rakennuskulttuuri 6. Turun Maakuntamuseo & Varsinais-Suomen liitto, Turku. 168 s.
- Rassi, P., Alanen, A., Kanerva, T. & Mannerkoski, I. (toim.) 2001: Suomen lajien uhanalaisuus 2000. – Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus, Helsinki. 432 s.
- Saarinen, M. J. 1980: Lintuvesitutkimus 1980. Halkkoaukon vesi- ja rantalinnut 1980. – Moniste. Metsähallituksen arkisto, Turku. 9 s.
- 1983a: Niittyjen ja niittylinnuston muutoksista Lemussa 1973–1980. *Ukuli* 14(II): 27–34.
- 1983b: Kausiyhteenveto 1983. Lemun Oukkulan- ja Monnoistenlahdet vuosina 1973–1980 ja 1982–1983. – Moniste. Metsähallituksen arkisto, Turku. 35 s.

- Saarinen, M. J. 1984: Kausiyhteenveto 1984. Lemun Oukkulan-Monnoistenlahdet sekä Halkko-
aukko. – Moniste. Metsähallituksen arkisto, Turku. 17 s.
- Suomen kartasto, osa I 1993. – Julkaisijat Maanmittaushallitus & Suomen maantieteellinen seura,
Helsinki.
- Turkki, H. 2001: Oukkulanlahden alueen pohjaeläintutkimus 2000–2001. Loppuraportti. –
Lounais-Suomen vesi- ja ympäristötutkimus Oy:n tutkimusseloste 184, Turku. 16 s. + 12
liites.
- Varsinais-Suomen liitto 1999: Varsinais-Suomen vahvistettujen seutukaavojen yhdistelmä 1999. –
Turku.
- Väisänen, R. A., Lammi, E. & Koskimies P. 1998: Muuttuva pesimälinnusto. – Otava, Helsinki.
567 s.
- Väänänen, V.-M. 2001: Numerical and behavioural responses of breeding ducks to hunting and
different ecological factors. – Väitöskirja. University of Helsinki, Department of Applied
Biology, Publication no 4. 21 s. + 5 liitejulkaisua.



Lähde: Matikainen, J. ja Lievonen, T. 2001. Oukkulanlahden kasvillisuus.



Lähde: Matikainen, J. ja Lievonon, T. 2001. Oukkulanlahden kasvillisuus.

Halkkoaukon muutonaikaiset lepäilijämäärät keväällä 2000

Matikaisen & Lievosen (2001a) mukaan

VL = tunnistamaton vesilintu

Laji	16.4.	21.4.	23.4.	24.4.	30.4.	4.5.	6.5.
Silkkiuikku	5	47	40	60	30	16	12
Mustakurkku-uikku	0	0	0	0	1	0	0
Harmaahaikara	0	1	0	1	2	1	1
Kyhmyjoutsen	0	42	0	63	60	30	40
Laulujoutsen	9	0	0	0	0	0	0
Merihanhi	5	2	4	0	0	0	0
Haapana	100	77	30	18	29	6	15
Harmaasorsa	0	1	0	0	0	1	1
Tavi	320	61	0	69	95	20	12
Sinisorsa	0	34	0	20	7	5	10
Jouhisorsa	24	42	12	14	0	0	0
Heinätavi	0	0	0	0	0	1	0
Lapasorsa	0	5	0	8	6	2	2
Punasotka	0	0	0	2	2	0	1
Tukkasotka	0	230	0	43	101	36	8
Lapasotka	0	0	0	0	1	0	0
Telkkä	0	72	0	54	12	24	13
Uivelo	4	0	0	0	0	0	0
Isokoskelo	0	175	230	148	20	48	12
Tukkakoskelo	0	0	0	2	0	0	0
Nokikana	0	9	0	32	33	6	0
VL	0	200	0	200	350	40	10
Yht.	467	998	316	734	749	236	137

LIITE 3. 1(1)

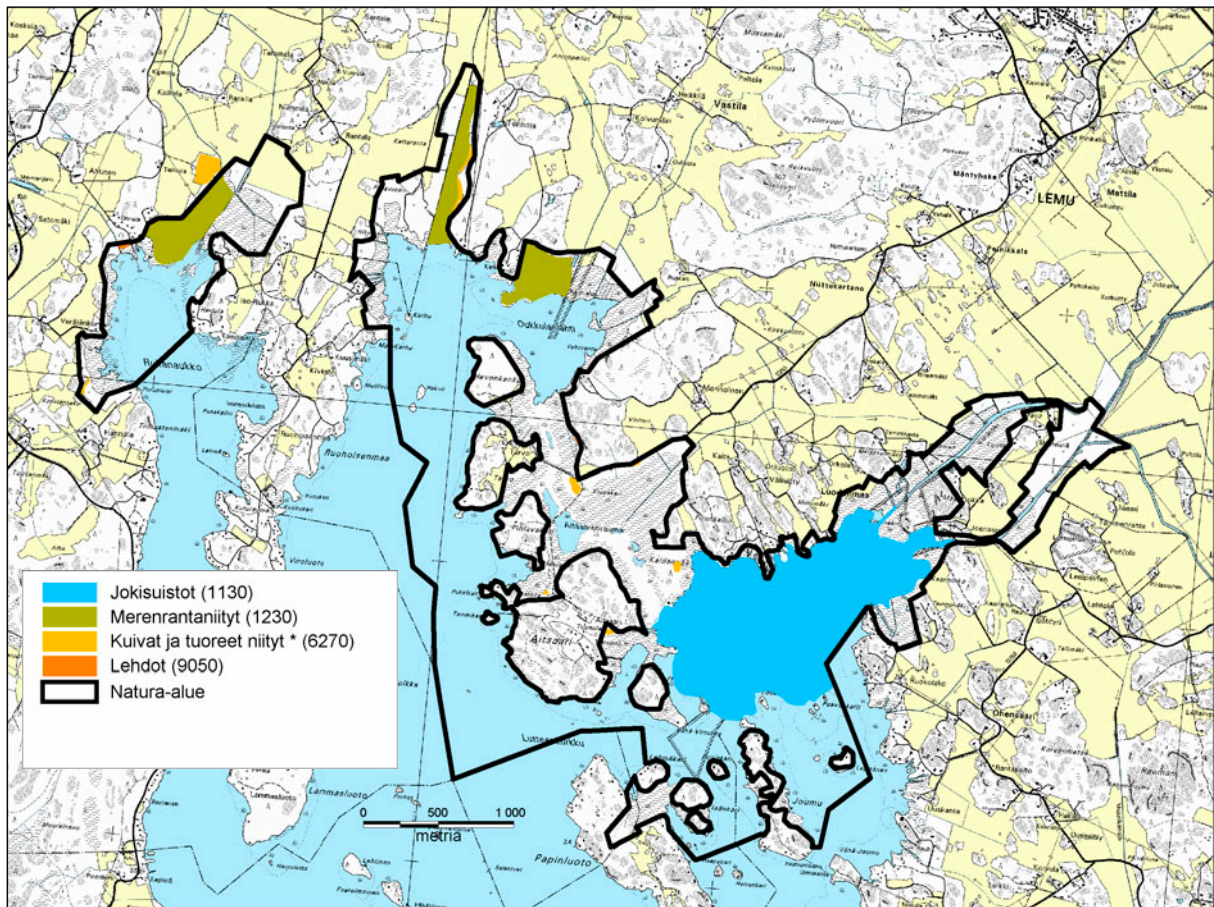
Oukkulanlahden muutonaikaiset lepäilijämäärät keväällä 2000

Matikaisen & Lievosen (2001a) mukaan

VL = tunnistamaton vesilintu

Laji	16.4.	21.4.	23.4.	27.4.	30.4.	3.5.	6.5.
Silkkiuikku	6	15	21	30	13	5	5
Mustakurkku-uikku	0	0	0	0	0	0	0
Harmaahaikara	0	0	0	1	0	0	0
Kyhmyjoutsen	12	4	7	4	7	14	8
Laulujoutsen	2	1	1	6	2	0	1
Merihanhi	2	1	1	6	2	0	1
Haapana	0	35	18	4	8	4	0
Harmaasorsa	0	0	0	0	0	0	0
Tavi	32	30	85	150	120	20	6
Sinisorsa	12	15	35	22	21	16	15
Jouhisorsa	0	14	8	4	0	0	2
Heinätavi	0	0	0	2	1	0	1
Lapasorsa	0	4	4	6	0	2	0
Punasotka	0	0	2	8	6	2	0
Tukkasotka	14	53	94	110	75	85	15
Lapasotka	0	0	0	0	0	0	0
Telkkä	3	27	0	80	32	21	6
Uivelo	0	0	0	0	0	0	0
Isokoskelo	35	46	30	27	12	0	0
Tukkakoskelo	0	0	0	0	0	0	0
Nokikana	4	6	8	20	6	5	5
VL	50	40	15	40	60	30	10
Yht.	172	290	329	515	364	204	74

Oukkulanlahden Natura-alueen luontotyyppien sijainti



© Metsähallitus 2006, © Maanmittauslaitos 1/MYY/06, © Suomen ympäristökeskus.

Yhteenveto saaduista lausunnoista

Hoito- ja käyttösuunnitelmaehdotuksesta pyydettiin lausunto 9 taholta. Lausunto saatiin seuraavilta pyydetyiltä tahoilta: Lemun kunta, Maskun kunta, Askaisten kunta, Lounais-Suomen ympäristökeskus, Lemu–Askaisten metsästysseura Jahti ry, Turun Lintutieteellinen yhdistys ja Varsinais-Suomen riistanhoitopiiri.

Edelleen kannanotto saatiin yhdeltä lahden rannan maanomistajalta, Herman S. Grunérilta. Näissä lausunnoissa ja kannanotoissa olevat ehdotukset ja vaatimukset on koottu oheiseen taulukkoon jaoteltuina ao. otsikoiden alle. Asiayhteyteen on liitetty Metsähallituksen kommentti sekä selvitys mahdollisista tätä asiaa koskevista muutoksista suunnitelman tekstiin.

HOITO- JA KÄYTTÖSUUNNITELMAN KOHTA, LAUSUJA JA EHDOTUS	METSÄHALLITUKSEN KOMMENTTI SEKÄ AIHEUTUNUT TOIMENPIDE
YLEISTÄ	
Lemun kunta, Askaisten kunta Myös yksityiset toiveet Oukkulanlahden Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelmaan otetaan vakavasti huomioon lopullista suunnitelmaa koottaessa.	- Hoito- ja käyttösuunnitelman laadinta käsittää monenlaisten intressien ja käyttömuotojen yhteen sovittamista. Kaikki ehdotukset tutkitaan vakavasti. + Ei muutosta.
Lounais-Suomen ympäristökeskus Oukkulanlahden Natura-alueen hoito- ja käyttösuunnitelma on laadittu osana Kosteikko -Life-hanketta. Tämä hankkeen nimi tulisi lisätä suunnitelman johdanto-osaan.	+ Lisätään hankkeen nimi johdantokappaleeseen.
6.4.1 NIITTO	
Lemun kunta, Askaisten kunta Suunnitelmaan tulee lisätä tarkemmat kartat, missä tehokasta kaislikon niittoa tulee toteuttaa estämään ruovikoitumista ja poistamaan nykyistä ruovikkoa.	- Tekstiä niittoihin ja laidunnukseen soveltuvista alueista tarkennetaan. Periaatteena suunnitelmassa on se, että virkistyskäytön ja mökkirantojen edustan ruovikon niitto on mahdollista ottaen huomioon liikkumisrajoitusten aikarajat. Teollinen tai kaupallinen ruo'on niitto edellyttää erillistä suunnitelmaa. + Selvennetään tekstiä kappaleissa 6.4 ja 8.6.
Lounais-Suomen ympäristökeskus Naantalin pohjoispuolinen ranta-alue Oukkulanlahti mukaan lukien on yksi yhtenäisimpiä ruovikkoalueita Varsinais-Suomessa. Ruovikon kevättalvista hyödyntämistä bioenergia- ja rakennuskäyttöön tulee tarkastella linnustonsuojelun sekä alueen taloudellisen ja sosiaalisen merkityksen kannalta viiden vuoden kuluessa suunnitelman arvioimisen yhteydessä. Talvikorjuuta varten on haettava erikseen lupa Lounais-Suomen ympäristökeskukselta.	- Suunnitelma mahdollistaa ruovikon niiton, joka perustuu erilliseen, tarkempaan suunnitelmaan.
8.3 METSÄSTYS	
Lemun kunta, Maskun kunta, Askaisten kunta Esitetty metsästysrajoitus aika on liian pitkä.	- Näkökanta on ymmärrettävä. + Muutetaan kaikki metsästysrajoitukset päättymään 15.10. Muutos tulee kappaleeseen 8.3 ja karttaan 10.

8.3 METSÄSTYS (jatkuu)

Lounais-Suomen ympäristökeskus

Perinteiset käyttömuodot ovat alueella edelleen sallittuja, mutta liikkumista ja metsästystä on pyritty ohjaamaan aika- ja aluerajoituksin keväisin, kesäisin ja syksyisin. On tärkeää, että vesilinnuille turvataan häiriötön levähdys- ja ruokailualue myös aktiivisimman vesilintumetsästyskauden aikaan.

- Häiriöttömän levähdys- ja ruokailualueen muodostuminen on myös suunnitelman tavoitteena.
+ Ei muutosta.

Alueen metsästyksen järjestämistä on hankaloittanut metsästysoikeuden jakaantuminen perinteisesti kahden seuran ja yksityisten maanomistajien kesken. Metsästysoikeus vaihtelee myös riistaeläinten mukaan. Ketun, supikoiran ja minkin pyynti tähtää alueen linnuston elinolojen parantamiseen. Liikkumiseen ja metsästykseseen liittyvissä rajoituksissa tulisi noudattaa mahdollisimman pitkälle maanomistusrajoja.

- Tämä on otettu huomioon suunnitelmassa.
+ Ei muutosta.

Varsinais-Suomen riistanhoitopiiri

Ennen suunnitelman hyväksymistä pitää ottaa huomioon metsästyseura Jahdin toivomukset liittyen vesilintumetsästyksen Oukkulanlahden Vahorannan alueella. Jos metsästäjät kokevat, että heidän toivomuksiaan ei riittävästi oteta huomioon, riski on suuri, että pohja tehokkaaseen pienpetopyyntiin häviää. Jos näin käy, suunnitelma ei palvele tarkoitustaan.

- Metsästäjät ovat yksi, tosin tärkeä, käyttäjäryhmä alueella. Erilaisia ratkaisuja on tutkittu metsästyksen yhteen sovittamiseksi sen tavoitteen kanssa, että sorsille olisi täällä riittävän laaja lepo- ja ruokailualue.
+ Ei muutosta.

V-S riistanhoitopiiri katsoo erittäin tärkeäksi, että rauhoituspäätöksiä tehtäessä joko sopimuksilla maanomistajien kanssa tai hankkimalla maata valtion omistukseen rauhoitussäännöt toteutetaan hoito- ja käyttösuunnitelman mukaisesti. Eli metsästystä ei kielletä alueilla, mihin sitä ei ole suunnitelman mukaan ehdotettu.

- Hoito- ja käyttösuunnitelman periaatteita noudatetaan alueiden rauhoitusta toteutettaessa. Myös Metsähallituksen maat ovat käytettävissä metsästyksen osana kokonaisratkaisua.
+ Ei muutosta.

Lemu-Askaisten metsästyseura Jahti ry

Koska metsästysoikeus perustuu maanomistukseen, on mielestämme kohtuutonta rauhoittaa ne jo muutenkin pienentyneet alueet, jotka metsästyseura on saanut vuokrattua vesilintujen metsästykseseen.

- Eri vaihtoehtoja on tutkittu, mutta alueelta on vaikea rajata riittävän laajaa rauhoitusaluetta. Myös Metsähallituksen maat ovat käytettävissä metsästyksen osana kokonaisratkaisua.
+ Ison Virtukan kärjestä poistetaan metsästyksärajoitus tilojen 876:12 ja 4:78 osalta (kartta 10).

Perusteluna esitämme jo luonnoksessa olevaa yhteistyötä Metsähallituksen ja metsästyseuran välillä koskien pienpetopyyntiä ja pienpetojen seurantaa. Tästä mittavasta urakasta on metsästäjien ainoa palkkio myös muun metsästyksen salliminen ko. alueilla. Pienpedoista saatavat turkikset ovat niin arvottomia, ettei niistä saa edes nykypalkkiota.

- Oukkulanlahden metsästyksärajoitusalue palvelee välillisesti myös metsästystä, sillä sen odotetaan lisäävän koko alueella lepäilevien sorsien määriä.
+ Ei muutosta.

Koska metsästyksellä on paljon pidemmät perinteet kuin lintujen seurannalla, niin tähän perustuen tulisi myös vesilintujen metsästys alueella säilyttää. Erityisesti ns. Vahon ranta on alue, jossa on pidetty pienimuotoista saalisseurantaa ja riistalintujen tilastointia (riistantutkimuslaitos).

- Vesilintujen metsästys säilyy suurimmalla osalla alueella.
+ Ei muutosta.

8.3 METSÄSTYS

Lemu–Askaisten metsästysseura Jahti ry (jatkuu)

Lintujen suojelualueella tulisi mielestämme varisten pyyntiä tehostaa joko rauhoitusaikoja lyhentäen tai poikkeuslupien turvin.

- Ehdotus on perusteltu.
- + Lisätään tästä maininta kappaleen 8.3 loppuun.

Turun lintutieteellinen yhdistys ry

Oukkulanlahden tapauksessa suurimmat häiriötekijät lintujen kannalta ovat vesillä liikkuminen ja metsästys. Suunnitelmassa esitetyt liikkumis- ja metsästysrajoitukset takaavat linnuille pesimä- ja ruokailurauhan alueen tärkeimmissä osissa. Lisäksi niitot ja laidunnus parantavat rantalinnuston pesimämahdollisuuksia tulevaisuudessa.

- Metsästyksellisten ja luonnonsuojellisten tavoitteiden yhteensovittaminen on tällaisella kohteella aina kompromissi.
- + Ei muutoksia.

8.4 RETKEILY JA LIIKKUMINEN

Lemun kunta, Maskun kunta, Askaisten kunta

Liikkumisrajoitukset tulee poistaa kokonaan.

Herman S. Grunér (ranta-alueen maanomistaja Oukkulanlahdella Lemussa)

Esitän kokonaan poistettavaksi Oukkulanlahden liikkumiskiellot, jotka on merkitty kartassa 9 (Metsähallitus 2005).

- Liikkumisrajoitus 1.4.–15.7. on tärkeä keino turvata lintujen pesimärauha. Nämä rajoitusvyöhykkeet on sijoitettu alueille, joilla ei ole virkistyskäyttöarvoa. Ne eivät myöskään koske maanomistajan tarpeellista, esim. laidunnukseen liittyvää kulkemista. Liikkumisrajoitus 20.8.–31.8. liittyy metsästyksen säätelyyn Oukkulanlahdella. Maskun ja Askaisten kuntien alueelle ei ole ehdotettu muita liikkumisrajoituksia.
- + Tarkennetaan tekstiä kappaleessa 8.4 siten, että ei synny epä tietoisuutta siitä, että maa- ja metsätalouteen liittyvä kulkeminen samoin kuin mökeiltä vesille liikkuminen ovat sallittuja.

Lounais-Suomen ympäristökeskus

Maanomistajille välttämätön liikkuminen esim. laidunnukseen liittyen on kuitenkin sallittu koko Natura-alueella rajoituksista huolimatta.

- Tämä on otettu huomioon suunnitelmassa.
- + Ei muutosta.

Lemu–Askaisten metsästysseura Jahti ry

Myös vesilläliikkumiskiello ajalla 20.8.–31.8. on mielestämme täysin tarpeeton ja aiheuttaa vain kielteisyyttä luonnonsuojelua kohtaan, myös muiden kuin metsästäjien taholta.

- Tämä liikkumisrajoitus liittyy metsästyksen säätelyyn Oukkulanlahdella ja sen tavoitteena on varmistaa riittävän laaja yhtenäinen ruokailu- ja lepäilyalue vesilinnuille sorsanmetsästyksen alkuaikana.
- + Ei muutosta.

8.6 ALUEEN MUU KÄYTTÖ

Askaisten kunta

Lintuvesialueilla olevat rakennukset on voitava pitää kunnossa.

- Tähän ei ole estettä, sikäli kuin rakennuksen käyttö on sopusoinnussa perustettavan luonnonsuojelualueen hoidon ja käytön kanssa. Yksityisinä säilyvien suojelualueiden osalta tästä säädetään ko. aluetta koskevissa rauhoitussäännöksissä.
- + Ei muutosta.

8.6.1 OJIEN YLLÄPITO

Askaisten kunta

Ojien perkaukset pitää mahdollistaa.

- Ojien perkaukset ovat mahdollisia siten, kuin kappaleessa 8.6.1 kuvataan.
- + Ei muutosta.



Etelä - Suomen luontopalvelut

19.4.2007
2143/623/2003

kirjeenne 22.2.2007

OUKKULANLAHDEN NATURA 2000 -ALUEEN HOITO- JA KÄYTTÖSUUNNITELMAN HYVÄKSYMINEN

Etelä-Suomen luontopalvelut on viitekirjeellään lähettänyt Metsähallituksen hyväksyttäväksi Oukkulanlahden Natura 2000 -alueen (FI0200150) hoito- ja käyttösuunnitelman. Suunnittelualue on noin 898 hehtaarin laajuinen. Alueen suojelu tullaan toteuttamaan pääosin luonnonsuojelulailla.

Suunnitelmasta on pyydetty lausunnot yhdeksältä taholta, joista seitsemän antoi lausunnon. Antamassaan lausunnossa Lounais-Suomen ympäristökeskus (19.1.2006) tuo esiin eräitä näkökohtia, joita se toivoi tarkennettavan suunnitelmassa.

Suunnitelmaa on täydennetty soveltuvin osin saatujen lausuntojen pohjalta.

Metsähallitus hyväksyy suunnitelman esitetystä muodostaan toteutettavaksi omien alueittensa osalta.

Luontopalvelujohtaja

Rauno Väisänen

Erikoissuunnittelija

Timo Halmu

TIEDOKSI: Lounais-Suomen ympäristökeskus

Vuodesta 2006 alkaen ilmestyneet Metsähallituksen C-sarjan julkaisut

- No 1 Metsähallitus 2006: Kurjenrahkan kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelma. 68 s.
- No 2 Metsähallitus 2006: Syötteen kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelma. 61 s.
- No 3 Metsähallitus 2006: Parikkalan Siikalahden hoito- ja käyttösuunnitelma. 169 s.
- No 4 Metsähallitus 2006: Koitajoen Natura-alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 77 s.
- No 5 Metsähallitus 2006: Mietoistenlahden hoito- ja käyttösuunnitelma. 92 s.
- No 6 Metsähallitus 2006: Levanevan hoito- ja käyttösuunnitelma. 66 s. (verkkojulkaisu)
- No 7 Metsähallitus 2006: Joutsenaavan–Kaita-aavan hoito- ja käyttösuunnitelma. 48 s. (verkkojulkaisu)
- No 8 Metsähallitus 2006: Luiron soiden hoito- ja käyttösuunnitelma. 54 s. (verkkojulkaisu)
- No 9 Metsähallitus 2006: Näätävuoman–Sotkavuoman hoito- ja käyttösuunnitelma. 48 s. (verkkojulkaisu)
- No 10 Metsähallitus 2006: Teuravuoman–Kivijärvenuoman hoito- ja käyttösuunnitelma. 50 s. (verkkojulkaisu)
- No 11 Metsähallitus 2006: Viiankiaavan hoito- ja käyttösuunnitelma. 51 s. (verkkojulkaisu)
- No 12 Metsähallitus 2006: Hossan retkeilyalueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 58 s.
- No 13 Metsähallitus 2006: Omenajärven Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 64 s. (verkkojulkaisu)
- No 14 Metsähallitus 2006: Koskeljärven Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 79 s.
- No 15 Metsähallitus 2006: Haukisuon–Härkäsuon–Kukkonevan Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 63 s. (verkkojulkaisu)
- No 16 Metsähallitus 2007: Olvassuon Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 71 s.
- No 17 Metsähallitus 2007: Litokairan Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 81 s.
- No 18 Metsähallitus 2007: Iso Tilansuo–Housusuon Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 41 s.
- No 19 Metsähallitus 2006: Nuuksion kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelma. 123 s.
- No 20 Metsähallitus 2007: Salamajärven suojelualuekokonaisuuden hoito- ja käyttösuunnitelma 2006–2015. 131 s.
- No 21 Metsähallitus 2007: Älänteen Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 60 s. (verkkojulkaisu)
- No 22 Metsähallitus 2007: Venenevan–Pelson Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 50 s. (verkkojulkaisu)
- No 23 Metsähallitus 2007: Kermajärven rantojensuojeluohjelma-alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 35 s. (verkkojulkaisu)

- No 24 Metsähallitus 2007: Siikavaaran hoito- ja käyttösuunnitelma. 50 s. (verkkojulkaisu)
- No 28 Metsähallitus 2007: Kansanneva–Kurkineva–Muurainsuon, Kinkerisaarennevan ja Itämäki–Eteläjoen hoito- ja käyttösuunnitelma 2006–2015. 45 s. (verkkojulkaisu)

ISSN 1796-2943
ISBN 978-952-446-572-4 (pdf)

Julkaisu on luettavissa osoitteessa:

www.metsa.fi/hks